

Infokom

GLASNIK VANJSKOTRGOVINSKE/SPOLJNOTRGOVINSKE KOMORE BOSNE I HERCEGOVINE

WWW.KOMORABIH.BA

BROJ 83 • GODINA XV • FEBRUAR / VELJAČA 2022.

BESPLATAN PRIMJERAK

VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA BOSNE I HERCEGOVINE SA SVIJETOM

MEĐUNARODNA SARADNJA • CEFTA • CIF Wb6 • AKTIVNOSTI KOMORE • ANALIZE
BAZE PODATAKA • TRANSPORT • EDUKACIJA • EEN MREŽA • EU DIREKTIVE

Izdavač:

VANJSKOTRGOVINSKA /
SPOLJNOTRGOVINSKA
KOMORA BOSNE I
HERCEGOVINE

Adresa:

Branislava Đurđeva 10
71000 Sarajevo

Uređivački kolegij:

Ahmet Egrlić, predsjednik
Ivan Mandić
Zdravko Marinković
Nihad Bajramović
Enes Ališković
Ognjenka Lalović
Boris Marković
Aida Kapičija

Kontakt:

Aida Kapičija
Tel: +387 33 566-272
Fax: +387 33 214-292
E- mail:
aida.kapicija@komorabih.ba
<http://www.komorabih.ba>

Dizajn i priprema:

Engin Mešanović

BESPLATAN PRIMJERAK

Sadržaj

- 4** KOMORSKI INVESTICIONI FORUM ZAPADNOG BALKANA (KIF ZB6)
- 6** Vijesti iz CEFTA-e
- 7** IZ KOMORE Chatbot KOMORKO
- 8** DigiTools
- 10** Pronalazak partnera putem D&B HOOVERS baze
- 12** EEN Pronalaženje inostranih partnera putem baze podataka poslovne saradnje
- 14** Prezentacija bosanskohercegovačkih vina u zemlji i regiji
- 16** TRANSPORT Budućnost TIR-a je digitalna
- 17** Aktivnosti Udruženja međunarodnih špeditera VTKBiH i najava izborne skupštine
- 18** Direktiva (EU) 2020/1057 o utvrđivanju posebnih pravila o upućivanju vozača u sektoru cestovnog prijevoza
- 20** Alternativna (prelazna) pravila o preferencijalnom porijeklu robe primjenjiva na paneuromediteranskom području (PEM)
- 24** Spoljnotrgovinska razmjena Bosne i Hercegovine sa svijetom za period 2021/2020.
- 33** Analiza vanjskotrgovinske razmjene metalskog i elektrosektora Bosne i Hercegovine u 2021. godini
- 36** Analiza vanjskotrgovinske razmjene drvne industrije i šumarstva za 2021. i 2020. godinu
- 38** Analiza vanjskotrgovinske razmjene industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u BiH za 2021. i 2020. godinu
- 42** Analiza grafičke i papirne industrije Bosne i Hercegovine u 2021. i 2020.
- 44** Pregled spoljnotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenog sektora u Bosni i Hercegovini za period 2020/2021. godine
- 46** Meso i mesne prerađevine
- 48** Eterična ulja
- 49** Jaja
- 50** Jestivo povrće
- 52** Jestivo voće i orašasti plodovi
- 54** Mlijeko i mliječne prerađevine
- 56** Mlinska industrija, slad i škrob
- 58** Riba i riblje prerađevine
- 60** Žitarice
- 62** Vode i bezalkohola pića
- 64** Vino
- 66** AGENCIJA ZA NADZOR NAD TRŽIŠTEM BiH Osnovni sigurnosni zahtjevi za stavljanje na tržište ručnih električnih makaza za živicu

Uvodnik

Dragi čitaoci,

za 2021. godinu, koja je već iza nas, možemo reći da je bila relativno uspješna poslovna godina, obilježena rastom izvoza i izlaskom iz recesije, te da je bh. ekonomija pratila trendove svog najznačajnijeg tržišta, a to je tržište EU.

Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine je tradicionalno, na događaju organiziranom za predstavnike medija, diplomatskog kora i institucija BiH, 15. februara 2022. godine u Hotelu Hils u Sarajevu predstavila pokazatelje vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine sa svijetom u 2021. godini, a njih smo pripremili i za vas na stranicama novog broja Infokoma.

Navedenom događaju prisustvovao je ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH Staša Košarac, koji je ukazao na potrebu otvaranja novih tržišta za plasman proizvoda, ističući kako je to jedna od najboljih mjera za zaštitu domaće proizvodnje. Za prisutne smo upriličili i prezentaciju pod nazivom „Implementacija Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište zapadnog Balkana – Regional Supplier Development Program, Market Access & Market Intelligence Database“ u namjeri da javnost upoznamo sa značajnim aktivnostima koje Komora realizira u okviru Komorskog investicionog foruma zapadnog Balkana kroz provedbu projekta „EU podrška KIF ZB6“. U okviru projekta posebna pažnja je posvećena uspostavljanju i boljem funkcioniranju regionalne saradnje, a Komorski investicioni forum je u okviru Akcionog plana za uspostavljanje zajedničkog tržišta pokrenuo program za podršku regionalnim lancima snabdijevanja, slijedom čega su kreirane dvije besplatne platforme preko kojih firme mogu pronaći poslovne partnere, nabaviti odgovarajuće proizvode ili dobiti informacije o izlasku na nova tržišta.

Nažalost, nastavljen je trend da se nad pozitivnim pričama nadvija sjena nepovoljnog političkog okruženja dodatno ojačanih aktuelnim događajima u Ukrajini, što uveliko opterećuje i ugrožava poslovanje privrednika širom svijeta te će nesumnjivo uzrokovati velike ekonomske posljedice koje neće zaobići ni Bosnu i Hercegovinu.

Komora će nastojati da, u skladu sa svojim nadležnostima i mogućnostima, prati aktuelna dešavanja i bude na usluzi privrednicima Bosne i Hercegovine, nadajući se da će ubrzo doći do uspostavljanja mira i pronalaska adekvatnih rješenja.

U nastavku vam predstavljamo novi broj Infokoma, nadajući se da ćete na stranicama koje slijede pronaći vama interesantne informacije.

Srdačno

Ahmet Egrić,

Predsjednik VTK/STKBiH

KOMORSKI INVESTICIONI FORUM ZAPADNOG BALKANA (KIF ZB6)

Potpisivanjem ugovora između Evropske komisije i Komorskog investicionog foruma zapadnog Balkana (KIF ZB6) u Tirani, 19. decembra 2019. godine, počeo je trogodišnji projekat podrške malim i srednjim preduzećima regiona, za koji je EU izdvojila 2,5 miliona evra.

Male i srednje kompanije iz svih šest zapadnobalkanskih ekonomija, u okviru projekta unapređenja konkurentnosti privreda regiona, imaju na raspolaganju konkretnu podršku za unapređenje proizvodnih i izvoznih kapaciteta i povećanje plasmana robe i usluga na regionalnom i svjetskom tržištu.

U okviru EU projekta „EU podrška KIF ZB“, kroz Razvojni program dobavljača KIF ZB čiji je glavni cilj podrška uspostavljanju zajedničkog regionalnog tržišta, podignuta je i dostupna platforma „Market Access & Market Intelligence Database“.

Besplatna online platforma nudi različite usluge, informacije i podršku u savremenom poslovanju.

WB6 CIF Market Access Database *Baza podataka pristupa tržištu KIF ZB*

U cilju podrške intraregionalnoj i međunarodnoj trgovini i podrške

izvozu kompanija sa zapadnog Balkana, Komorski investicioni forum zapadnog Balkana je razvio jedinstveni digitalni alat – Market Access bazu podataka koja se sastoji od 4 modula sa različitim funkcijama i ulogama:

1. Lanci nabavke – Supply chain
2. B2B poslovno povezivanje – Business to Business
3. Organizacija događaja – Event Management
4. Ponuda i potražnja – Supply and Demand

Lanci nabavke

Modul „Lanci nabavke“ ima za cilj da poveže kompanije sa zapadnog Balkana koje su zainteresovane za učešće u globalnim i regionalnim lancima snabdijevanja sa multinacionalnim korporacijama (MNC) koje traže nove dobavljače iz ovog regiona.

Ovaj modul pruža početnu podršku preduzećima, omogućavajući interakciju u lancu snabdijevanja zapadnobalkanskih kompanija sa potencijalnim multinacionalnim korporacijama i drugim strateškim partnerima, pružajući im mogućnost da predstavljaju svoje proizvode i/ili usluge.

B2B poslovno povezivanje

Modul „B2B poslovno povezivanje“ služi kompanijama sa zapadnog Balkana kao mjesto za pronalaženje potencijalnih poslovnih partnera, gdje mogu promovirati sopstvenu robu ili usluge i pronaći odgovarajućeg partnera ili partnere iz regije.

Registrujte profil svoje kompanije, pronađite potencijalne poslovne partnere i uspostavite kontakte u cilju dalje uspješne poslovne saradnje i širenja poslovne mreže.

Organizacija događaja

Modul „Organizacija događaja“ daje mogućnost izbora kompanijama da učestvuju na relevantnim/interesantnim događajima koje organizuju privredne komore KIF ZB i da se pripreme za aktivno učešće, stiču nova znanja, budu blagovremeno informisani i upućeni u poslovna dešavanja.

U okviru ovog modula kompanije imaju mogućnost da organizuju sastanak sa potencijalnim partnerima i uspostave saradnju. U cilju lakšeg praćenja i organizacije, dostupna je i mobilna aplikacija.

Ponuda i potražnja

Modul „Ponuda i potražnja“ pruža mogućnost kompanijama da promovišu i ponude svoje proizvode i/ili usluge i nađu distributere u zemljama regije ZB.

U skladu sa potrebama, kompanije imaju mogućnost pronalaska partnera dobavljača i nabavke potrebnih proizvoda i/ili usluga od partnera iz ove regije.

Benefiti platforme Market Access Database

Pridružite se regionalnim i globalnim lancima snabdijevanja:

- postanite dobavljač velikim regionalnim ili multinacionalnim kompanijama
- pronađite svog potencijalnog partnera brzo i lako
- pronađite proizvode ili usluge koje su vam potrebne
- promovišite i ponudite svoje proizvode ili usluge potencijalnim partnerima
- budite u toku, budite informisani, učestvujte na događajima
- vaši podaci su obezbijedjeni i zaštićeni
- imate brz i lak pristup svom profilu i svoje podatke možete ažurirati u bilo kojem trenutku
- možete smanjiti troškove oglašavanja

vaših proizvoda ili vaše kompanije – udaljeni ste za samo jedan „klik“ od drugih potencijalnih partnera

Kako koristiti Market Access Database?

(registracija i korišćenje Market Access baze je potpuno BESPLATNO)

Korak 1 – registrujte se i kreirajte nalog vaše kompanije u bazi podataka WB6 CIF Market Access na www.market-access.wb6cif.eu

Korak 2 – nakon registracije, ulogujte se sa svojim akreditivima i popunite sva potrebna polja kako bi profil vaše kompanije bio vidljiv na platformi (informacije o kompaniji, proizvodima/uslugama, zaposlenima, tržištima, sertifikatima itd.)

Korak 3 – vaš profil je kreiran i možete početi da pretražujete profile drugih kompanija i kontaktirate potencijalne partnere

MARKET INTELLIGENCE DATABASE

Baza podataka „Market Intelligence“ kompanijama na jednom mjestu pruža pregledan širok spektar informacija korisnih kako u uspostavljanju poslovanja tako i njegovom kontinuitetu i unapređenju. Prije izvoza/uvoza robe, posjetite bazu podataka „Market Intelligence“ i

informišite se o:

- makroekonomskim indikatorima za region zapadnog Balkana
- cijenama proizvoda koje želite da izvezete ili uvezete
- porezima na određene proizvode
- tržišnim trendovima po zemljama
- o propisima prije plasiranja proizvoda na svjetska tržišta

Sve informacije možete pronaći na jednom mjestu:

www.market-info.wb6cif.eu

Postanite dio Razvojnog programa dobavljača ZB zajedno sa preko 2000 već registrovanih kompanija i učestvujte u brojnim događajima i programima koje nudimo!

Kontakt:

Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine:

Stanislava Perišić, stanislava.perisic@komorabih.ba, 033 566 243

Anđela Rajič, andela.rajic@komorabih.ba, 036 333 651

www.wb6cif.eu

www.market-access.wb6cif.eu

www.market-info.wb6cif.eu

office@wb6cif.eu

Vijesti iz CEFTA-e

CEFTA-ina nedjelja događaja poznata kao „CEFTA Week“ održana je 13-16. decembra 2021. godine u Skoplju, okupljajući visoke zvaničnike CEFTA strana, predstavnike privrede, EU i drugih međunarodnih organizacija

„CEFTA Week 2021“ bio je prilika da se sumiraju godišnji rezultati postignuti u 2021. godini, ali i predstave planovi za naredni period. Ono što je ovu nedjelju događaja istaklo je i obilježavanje CEFTA-inog jubileja konferencijom pod nazivom „15 godina činimo trgovinu lakšom“.

Osvrćući se na rezultate postignute u posljednjih 15 godina i planove za naredni period, direktor Sekretarijata CEFTA-e Emir Đikić ukazao je na ulogu CEFTA-e u promociji boljih uslova za trgovinu: „Studije su pokazale da je CEFTA sporazum doprinio rastu izvoza članica između 40 i 80 odsto. Ovi pokazatelji nam trebaju služiti kao podstrek za korišćenje potencijala koje nudi budućnost, a to je povećanje BDP-a od oko 6-7 odsto ukoliko CEFTA-u dovedemo do nivoa integracije koji postoji u Evropskoj uniji.“ Budući da je 2021. godina ujedno bila i prva godina provođenja Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište, fokus je bio na promovisanju napora za unapređenje kretanja robe i usluga kroz CEFTA tržišta. Uz podršku Evropske komisije i Savjeta za regionalnu saradnju, učinjeni su prvi koraci u ovom smjeru. Posebnu

podršku ovoj agendi daje i Komorski investicioni forum Zapadnog Balkana (KIF), koji prati napredak u provođenju Akcionog plana i daje prijedloge za dalje unapređenje ekonomske saradnje. Jedan od događaja u okviru CEFTA-ine nedjelje bio je posvećen predstavljanju KIF-ovog izvještaja koji sumira ključne uvide privrede o prioritetnim aktivnostima i provođenju Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište.

Iako obilježena izazovima, prva godina implementacije Akcionog plana istaknula je sinergiju između institucija, privrede i regionalnih i međunarodnih organizacija radi ispunjenja zajedničkog cilja - približavanje jedinstvenom tržištu EU kroz jačanje regionalne integracije, što pokazuju i ključna dostignuća ostvarena u CEFTA-i:

- stupio je na snagu Dodatni protokol 6 o trgovini uslugama;
- promijenjena su pravila o porijeklu roba, što utiče na veću fleksibilnost i donosi dodatne benefite za privredu;
- finalizovana je Odluka o elektronskoj trgovini koja će uspostaviti jedinstven sistem pravila u CEFTA-i za svih sedam tržišta;
- proširene su Zelene trake na sve prelaze u okviru CEFTA-e što je omogućilo brži i bezbjedniji protok roba osnovne namjene. Otvoren je nov portal koji prikazuje podatke u vezi sa Zelenim trakama i vremenom čekanja na prelazima, što će doprinijeti još boljoj kontroli trgovinskih politika. Započet je dijalog o proširivanju inicijative na susjedne zemlje, članice EU;
- na ekspertskom nivou su usaglašene odluke o priznavanju AEO progra-

ma i profesionalnim kvalifikacijama;

- napravljen je značajan napredak u pregovorima u vezi sa Dodatnim protokolom 7 koji predstavlja mehanizam za rješavanje sporova i Odlukom o uklanjanju obaveze pribavljanja radnih dozvola za lica koja nude usluge i intra-kompanijske transfere;

- pokrenuto je unapređenje platforme za elektronsku razmenu podataka SEED+ koja će dodatno podržati i razmjenu elektronskih sertifikata neophodnih za prolaz robe, sa ciljem približavanja konceptu „trgovine bez papira“. Takođe, SEED+ će doprinijeti bržoj razmjeni podataka o neusaglašenim pošiljkama za poljoprivredne proizvode, sa ciljem potpune zaštite potrošača;

- izvedena su tri pilot-projekta zajedničkih carinskih aktivnosti u vezi sa procjenom rizika za prazne kamione, trgovinom duvanom i zaštitom prava intelektualne svojine kao korak ka uspostavljanju Strategije za upravljanje carinskim rizicima.

U okviru CEFTA-ine nedjelje održan je niz zvaničnih sastanaka tijela CEFTA-e, ali i radionica koje su organizovane u saradnji sa partnerima iz Kancelarije Evropske unije za intelektualnu svojinu, USAID-a u Sjevernoj Makedoniji i Komorskog investicionog foruma zapadnog Balkana, a uz podršku Evropske komisije. Ovi događaji su bili posvećeni temama u vezi sa trgovinom koje proizilaze iz Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište, kao što su e-trgovina, priznavanje sertifikata i procedura, kvalifikacije, licence, prava intelektualne svojine i dr.

Chatbot KOMORKO

– alat za bolju komunikaciju sa korisnicima usluga Komore

Internetska stranica Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine odnedavno nudi unaprijeđeno korisničko iskustvo automatskog komuniciranja sa posjetiocima radi lakšeg dolaska do odgovora na pitanja članova Komore, drugih domaćih korisnika, kao i partnera iz inozemstva. Radi se o uvođenju tzv. chatbota koji pruža korisniku niz korisnih informacija, a ujedno olakšava pretraživanje internetske stranice Komore na službenim jezicima u BiH i engleskom jeziku.

Komorko - chatbot Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine - pruža informacije o uslugama za izvoz, članstvu i sektorskom udruživanju u Komori, ekonomskim statistikama itd. Za specifična pitanja, Komorko korisnika usmjerava na relevantne stručnjake Komore koji mogu dati tražene odgovore ili riješiti problem korisnika.

Chatbot je nastao kroz projektnu suradnju VTKBiH sa češkom ICT kompanijom GEOTest a.s., čime je omogućen prijenos know-how pri uvođenju modernih metoda komunikacije zasnovanih na umjetnoj inteligenciji (chatbota) s ciljem razvoja malih i srednjih poduzeća (MSP) i poboljšanja digitalnih usluga Komore.

Projekat je realiziran pod nazivom „Poboljšanje usluga malih i srednjih poduzeća upotrebom modernih tehnologija automatizirane komunikacije” uz podršku Ministarstva industrije i trgovine Republike Češke u sklopu programa „Aid for Trade” koji je dio zvanične inozemne razvojne suradnje Republike Češke sa Bosnom i Hercegovinom.

Šta je chatbot?

Chatbot je program koji je predviđen za automatiziranu obostranu komunika-

ciju sa ljudima. Radi se o instrumentu koji pokriva skoro čitav online prostor i to putem raznih platformi. Najčešće je zastupljen na internetskim stranicama, društvenim mrežama i aplikacijama za chat tipa Facebook Messenger, WhatsApp, Viber i slično.

Chatbot ostvaruje odlične rezultate u širokom spektru ljudskih djelatnosti,

od javne sfere do privrednih aktivnosti, komunicirajući u oblastima poput ljudskih resursa, marketinga, trgovine i proizvodnje. Odgovara na često postavljena pitanja, komunicira sa kandidatima za posao, na e-shopu preporučuje kupovinu artikala, interesira se u vezi sa zadovoljstvom uslugama... Svugdje gdje se ponavlja određeni tip komunikacije, chatbot može biti od pomoći.

Koje su prednosti chatbota?

Komunikacija putem chatbota je prirodna i doseže potencijal od 6 milijardi ljudi koji koriste društvene mreže i aplikacije za chat. Chatbot je na raspolaganju 24 sata dnevno, 7 dana u sedmiци i spreman je komunicirati bilo kada. Automatizira stereotipne i ponavljajuće procese čime štedi troškove i vrijeme zaposlenika. Povećava produktivnost rada, jer savladava više zadataka sa manje truda. Prati svu izvršenu komunikaciju i omogućava izradu statistika i izvještaja. Svaka izvršena komunikacija omogućava daljnje učenje i razvoj chatbota. Zbog svojih karakteristika i širine primjene, chatbot je digitalni alat koji će u budućnosti dodatno dobijati na vrijednosti.

Lejla Međedović

DigiTools

Razvoj digitalne promocije i alata za bh. mala i srednja poduzeća za pristup međunarodnom tržištu uz podršku bh. dijaspore

U 2021. godini, Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine realizirala je dva projekta za podizanje konkurentnosti bh. kompanija radi lakšeg uključivanja i održivosti u internacionalnim lancima vrijednosti, a oba su ostvarena uz podršku „Dijaspore za razvoj (D4D)“, projekta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i Vlade Švicarske, u partnerstvu sa UNDP-ijem u BiH i IOM-om u BiH

Nakon uspješno završenog projekta „FurniDigit“ za kompanije iz sektora namještaja, realiziran je i projekat „DigiTools“ namijenjen firmama koje posluju u metaloprerađivačkoj industriji. „DigiTools“ se fokusirao na poboljšanje digitalizacije procesa i digitalne promocije malih i srednjih metaloprerađivačkih kompanija povećanjem upotrebe odgovarajućih digitalnih alata za istraživanje tržišta, kao i prijenosom znanja i iskustava stručnjaka iz bh. dijaspore u procesu digitalizacije spomenutih kompanija.

Shodno tome, kreirane su i projektne aktivnosti kroz koje je podržano preko 30 bh. firmi iz sektora metaloprerađivačkog

sa krajnjim ciljem njihove održivosti u internacionalnim lancima vrijednosti i prevazlaženja poremećaja na tržištu izazvanih pandemijom.

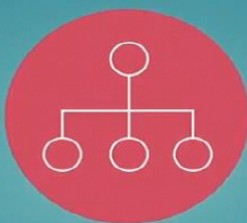
Webinar o digitalnim alatima za istraživanje tržišta i digitalnom marketingu

Webinar pod nazivom „Razvoj digitalne promocije i alata za bh. mala i srednja poduzeća za pristup međunarodnom tržištu uz podršku bh. dijaspore“ održan je 8. 11. 2021. godine, kao prva (edukativna) aktivnost projekta. Pored bh. kompanija iz metaloprerađivačkog

sektora, webinaru su prisustvovali i predstavnicilokalnih samouprava koje žele unaprijediti konkurentnost kompanija na svome području.

U okviru prve teme webinaru promovirano je korištenje *digitalnog alata – baze podataka D&B Hoovers* kojoj, putem Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine, već dvije godine imaju pristup i bh. kompanije.

Prilikom pružanja savjetodavnih usluga malim i srednjim poduzećima u Bosni i Hercegovini u njihovoj pripremi za izvoz, Vanjskotrgovinska komora BiH koristi svjetski poznatu digitalnu platformu D&B Hoovers zasnovanu na umjetnoj inteligenciji koja nudi kreira-

350 + KOMPANIJA

Metalna industrija

3 ZEMLJE

VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE
СПОЉНОТРГОВИНСКА КОМОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
FOREIGN TRADE CHAMBER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

D&B Hoovers

nje „pametnih“ izvještaja prilagođenih zahtjevima pojedinačnih korisnika. Ovakvi izvještaji kompanijama omogućavaju kvalitetnije planiranje aktivnosti na stranim tržištima, umanjene rizika, a time i određene konkurentske prednosti.

Prisutnima su predstavljeni primjeri iz prakse u dosadašnjem pružanju ove usluge članicama Komore u smislu kreiranja kustomiziranih izvještaja za bh. firme o potencijalnim poslovnim partnerima iz 190 zemalja svijeta. Ovaj alat pokazao se posebno korisnim u vrijeme pandemije COVID-19, kada je Komora odgovorila na preko 140 specifičnih zahtjeva bh. poduzeća iz različitih sektora privrede i tako pomogla kompanijama da pronađu alternativna tržišta, kupce i dobavljače u trenutku prekida lanaca snabdijevanja.

Prijenos znanja i iskustva na polju *digitalnog marketinga u metaloprerađivačkoj industriji*, kao druga tema webinara, realizirana je u suradnji sa eksperticom iz bh. dijaspore. Dženeta Schitton, direktorica marketinške agencije Glowhuntersmedia iz Beča, pružila je prisutnima pregled trendova u digitalnoj transformaciji kompanija, sa fokusom na metaloprerađivački sektor i njegove specifičnosti u okviru evropskih i svjetskih lanaca vrijednosti. Turbulencije u doba pandemije i reorganizacija ovih lanaca u kontekstu nearshoringa donijele su našim kompanijama u spomenutom sektoru najprije

pad, a potom značajan rast izvozne prodaje. Čestim preokretima u industriji kompanije moraju ubuduće pristupiti sa više razine digitalne osposobljenosti, kako bi se spremnije suočile sa budućim izazovima – bio je jedan od zaključaka webinara.

Priprema plana digitalnog marketinga za bh. firme

Webinar je pružio uvid u trendove digitalnog marketinga i lepezu rješenja koja se nude na tržištu kao podloga za aktivnosti kompanija na ovom planu. Međutim, projektom se željelo doći i do konkretnih rješenja za bh. firme te je prijenos znanja i iskustva eksperta iz dijaspore nastavljen kroz detaljan rad, tj. individualni konsalting za dvije bh. firme iz metaloprerađivačkog sektora, koje su u anketi učesnika webinara iskazale potrebu za tom vrstom podrške.

U ovom procesu, ekspertica iz bh. dijaspore je detaljno analizirala trenutno stanje digitalizacije marketing funkcije u kompanijama Alfa 90 d. o. o. iz Živinica i Forester d. o. o. iz Sarajeva, sa konačnim ciljem izrade plana digitalnog marketinga za svaku firmu, kojeg će one provoditi u narednom periodu.

Kompanija Alfa 90 je na tržištu prisutna još od 1982. godine, a bavi se primarno proizvodnjom građevinskog materijala. Kada se radi o izvozu, kompanija ima poseban interes da

promovira metalne ograde, različitih veličina i okvira, koje bi bile namijenjene kako fizičkim tako i pravnim licima. U smislu plana digitalnog marketinga, kompanija će se u prvoj fazi posvetiti izradi kvalitetne internetske stranice za adekvatno predstavljanje izvoznog programa inozemnim kupcima.

Kompanija Forester postoji od 1991. godine, kada je počela sa radom kao distributer rezervnih dijelova za šumarske strojeve. U zadnjih nekoliko godina kompanija se sve više fokusira na vlastitu proizvodnju rezervnih dijelova i ima interes da poveća udio izvoza na međunarodnom tržištu. U sklopu narednih koraka u digitalnom marketingu, uz pomoć konsultantice iz dijaspore, identificirana je potreba SEO pozicioniranja i redizajniranja internetske stranice, kao i dodatne aktivnosti na virtualnim poslovnim mrežama.

Planovima digitalnog marketinga definiranim uz podršku dijaspore u projektima „DigiTools“ i „FurniDigit“ uspješno su postavljene osnove za promjene u vidu pisanog dokumenta za digitalnu transformaciju marketinga bh. kompanija, a vremenom se ove strategije mogu dograđivati. Pored toga, iskustva spomenutih projekata mogu se primijeniti u narednim aktivnostima Komore i na ostale sektore privrede, gdje god se za to ukaže potreba.

Lejla Međedović

Pronalazak partnera putem D&B HOOVERS baze

D&B Hoovers je rješenje za poboljšanje poslovanja koje, uz podatke i analitiku, skraćuje vrijeme potrebno da vaš potencijalni klijent postane profitabilan klijent.

Dun & Bradstreet održava bazu podataka sa više od 330 miliona kompanija koristeći više od 30.000 globalnih izvora podataka. Takođe, sadrži podatke u više od 265 miliona poslovnih zapisa pokrivajući 1000 industrija, koji se ažuriraju 5 miliona puta dnevno. Sve je kreirano prvenstveno za profesionalce za prodaju, marketing i razvoj poslovanja koji traže kontakt informacije za potencijalne klijente. Baza podataka se koristi za generisanje potencijalnih klijenata, domet, pripremu za prodajne pozive, istraživanje kompanija, upozoravanje na promjene u rukovodstvu i sticanje novih kupaca te **ISTRAŽIVANJE SIROVINA I KOMPONENTI**.

D&B Hoovers stručnjacima za B2B prodaju i marketing omogućava da:

- **STRATEŠKI PREPOZNAJU CILJNE KLIJENTE:**
prodavcima obezbjeđuje glavne uvide tokom interakcije
- **EFIKASNO POSLUJU SA KLIJENTOM:**
brzo prepoznaju koji su najkorisniji potencijalni klijenti i sa njima uspostave interakciju dosljedno u svim prodajnim kanalima
- **NEOMETANO USKLAĐUJU INFORMACIJE:**
kvalitetne podatke mogu izvoziti i povezati sa svojim postojećim sistemima podataka

Glavne karakteristike:

- skraćeni prodajni ciklusi
- prognostički pokazatelji koji pomažu da prepoznate najbolje potencijalne klijente
- napredno pretraživanje i pravljenje spiskova usmjeravaju namjensko biranje klijenata
- kritični poslovni podaci dostupni tokom interakcije u realnom vremenu, koji svaku komunikaciju sa klijentom učine efikasnom i djelotvornom
- jednostavno prepoznavanje najkorisnijih potencijalnih klijenata i uspostavljanje efikasne interakcije po svim prodajnim kanalima

OBEZBIJEDITE POTREBNE PODATKE PRODAJNIM
STRUČNJACIMA KAKO BI BRŽE SKLAPALI POSLOVE.

Neka vaše poslovanje raste brže sa podacima i analitikom

Privrednici moraju obezbijediti prodaju, i to sa ključnim uvidima i dragocjenim kontaktima sa klijentima. Međutim, 40 odsto prodavaca smatra da nemaju prave podatke za efikasnu interakciju sa potencijalnim klijentima. U tome vam može pomoći upravo D&B Hoovers.

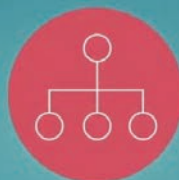
Pristupom D&B Hoovers platformi STKBiH je svojim članicama obezbijedila mogućnost dostavljanja informacija o potencijalnim poslovnim partnerima, a sve u cilju bolje internacionalizacije poslovanja bh. kompanija.

Članice Komore mogu tražiti da im se dostavi lista od maksimalno 50 kompanija željenog profila, iz najviše 5 zemlja (npr. 50 kompanija iz jedne zemlje; 10 kompanija iz 5 zemalja i sl.). Takođe, radi kvalitetnije identifikacije potencijalnih poslovnih partnera, preporučuje se organizacija konsultativnog sastanka sa osobljem Komore s ciljem konkretizacije inputa i dobijanja što boljih traženih rezultata.

Nejira Močević

265 + miliona poslovnih zapisa

30.000 + izvora

190 + zemalja, svakodnevno ažuriranje

Na stranici Komore možete pronaći zahtjev za pronalazak potencijalnih partnera u inozemstvu i detaljnu klasifikacionu strukturu djelatnosti kako biste precizno definisali kriterijume za odabir vaših partnera.

<https://komorabih.ba/vtk-stk-bih-pronalazak-partnera-putem-db-hoovers-baze/>

Informacije o potencijalnim poslovnim partnerima u inozemstvu će biti osigurane za članice Komore koje ispunjavaju svoju zakonsku obavezu u skladu sa članom 22. i 23. Zakona o VTK/STK BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 30/01 i 72/13).

Pronalaženje inostranih partnera putem baze podataka poslovne saradnje

Poslovna podrška pred vašim vratima

Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine, koja je dio Evropske preduzetničke mreže (Enterprise Europe Network - EEN), pronalazi bh. privrednicima odgovarajućeg poslovnog partnera u inostranstvu

Jedna od osnovnih aktivnosti Evropske preduzetničke mreže u vezi je sa međunarodnom poslovnom saradnjom koja obuhvata bazu podataka u preko 60 zemalja svijeta, uključujući zemlje Evropske unije. Cilj te vrste aktivnosti EEN mreže je da malim i srednjim preduzećima iz Bosne i Hercegovine olakša put do odgovarajućeg poslovnog partnera, bez obzira da li se to odnosi na saradnju u posredništvu u trgovini, distribuciji, marketingu, franžiznim odnosima, zajedničkom ulaganju, proizvodnoj industrijskoj djelatnosti ili sklapanju podugovarajućih poslovnih odnosa.

Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine, kao koordinator EEN konzorcija u Federaciji Bosne i Hercegovine, u saradnji sa partnerima iz Konzorcija (Sarajevska regionalna razvojna agencija - SERDA, Univerzitet u Sarajevu - UNSA, INTERA Tehnološki Park iz Mostara, BIT Centar iz Tuzle, Razvojna agencija Unsko-sanskog kantona iz Bihaća RAUSK i Zenička razvojna agencija - ZEDA), ima na raspolaganju poseban alat za pretraživanje Baze podataka poslovne saradnje (Partnering Opportunities Database - POD) u koju se unose sve ponude poslovne saradnje.

Baza poslovne saradnje je online sistem putem kojeg se kompanijama otvara mogućnost izlaska na inostrana tržišta. Baza je dvostrani sistem koji

posjeduje informacije o bh. kompanijama koje traže partnere u inostranstvu i sadrži profile stranih kompanija koje traže poslovnu saradnju sa bh. firmama. Kompanije putem ove baze mogu tražiti poslovnu saradnju, ali i ponuditi svoje usluge/proizvode, pa su zbog toga svi profili podijeljeni u dvije vrste: PONUDE i POTRAŽNJE. Na temelju upisanih profila, Baza automatski povezuje moguće poslovne partnere. Pored poslovnih profila, u Bazi možete pronaći i profile iz oblasti istraživanja i razvoja, kao i tehnološke profile putem kojih se iskazuje interes za saradnju sa kompanijama iz Bosne i Hercegovine na polju novih tehnologija. Objavljeni profili su vidljivi i anonimni na globalnom nivou i jedan je od ključnih alata Evropske komisije u internacionalizaciji malih i srednjih preduzeća.

Kako koristiti ovu uslugu

- Potrebno je ispuniti odgovarajući obrazac uz konsultaciju sa partnerima iz EEN mreže, a u zavisnosti od toga da li se radi o poslovnom, tehnološkom ili profilu iz oblasti istraživanja i razvoja.

- EEN partner iz Federacije Bosne i Hercegovine kome ste dostavili popunjen formular će vaš profil objaviti u Bazi poslovne saradnje i obavještavat će vas o stranim kompanijama zainteresovanim za vaš profil, odnosno periodično će vam dostavljati profile koje odgovaraju vašim zahtjevima za saradnju.

- Profil se dalje objavljuje u poslovnim magazinima ili na internetskim stranicama EEN centara u zemljama u kojima se traži poslovni partner. Zainteresovane firme (potencijalni strani partneri) se putem EEN centara u svojim državama obraćaju osoblju

EEN mreže i tako se kompanije direktno povezuju.

- Nakon što se profil bh. firme poklopi sa drugim odgovarajućim profilom, razmjenjuju se kontakti vaše i zainteresovane strane kompanije, čime se stupa u direktnu komunikaciju sa stranom kompanijom.

- Profile stranih kompanija možete pronaći na sljedećem linku, gdje se ponude redovno ažuriraju: <https://een.ec.europa.eu/partners>. Baza poslovne saradnje trenutno raspolaze sa preko 3.500 profila.

- Objavljeni bh. profil u Bazi poslovne saradnje bit će vidljiv 1 godinu, uz mogućnost produživanja roka od 12 mjeseci.

Pored navedenog, Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine, sa ostalim partnerima u Konzorciju, periodično objavljuje najinteresantnije ponude stranih kompanija. Ponude se mogu pogledati na internetskoj stranici EEN mreže u Bosni i Hercegovini (www.een.ba) na sljedećem linku: <https://een.ba/bs/publikacije/ponude-inostranih-partnera>.

Sama činjenica da je u periodu od 2017. do 2021. godine BITNET konzorcij EEN mreže u Federaciji Bosne i Hercegovine imao ukupno 1.164 iskaza interesa za ponudu/potražnju i da je uneseno blizu 100 profila bh. kompanija (94) govori o zastupljenosti Baze podataka poslovne saradnje u aktivnostima BITNET konzorcija.

Ukoliko želite dobiti više informacija o Evropskoj preduzetničkoj mreži, možete ih pronaći na web stranici <http://een.ec.europa.eu/>.

Mersiha Selmanović

Usluge EEN mreže su provjerene, brze i besplatne

Poštovani čitaoci,

Vanjskotrgovinska / Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine, kao koordinator Evropske preduzetničke mreže (EEN) u Federaciji Bosne i Hercegovine, u saradnji sa partnerima iz konzorcija (Sarajevska regionalna razvojna agencija, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu, INTERA Tehnološki Park, Mostar, BIT Centar, Tuzla, Razvojna agencija Unsko-sanskog kantona, Bihać i Zenička razvojna agencija, Zenica), u ovom broju INFOKOMA, pored odabranih ponuda inostranih kompanija iz baze koja evidentira EEN PROFILE POSLOVNE SARADNJE, objavljuje i ponude iz baze koja evidentira EEN PROFILE IZ OBLASTI ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA, kao i ponude iz baze koja evidentira EEN TEHNOLOŠKE PROFILE onih privrednih i istraživačko-tehnoloških subjekata koji su iskazali interes za saradnju sa kompanijama iz Bosne i Hercegovine.

Sve ponude koje su prezentirane iz baze poslovne saradnje EEN mreže su odabrane po kriterijima koji su prihvatljivi za izvozno orijentirane kompanije iz Bosne i Hercegovine, od-

nosno Federacije Bosne i Hercegovine, što znači da se uzimaju u obzir samo one poslovne ponude (profili) koje povećavaju izvozni kapacitet malih i srednjih preduzeća iz Bosne i Hercegovine.

Ako želite stupiti u kontakt s preduzećima čije ponude su objavljene ili ako želite da se ponuda / profil Vašeg preduzeća nađe u bazi podataka EEN mreže, kontaktirajte nas putem e-maila koji je naveden na svakoj ponudi/profilu. Procedura je vrlo jednostavna:

- Ispunite obrazac / profil za poslovnu / istraživačku / tehnološku saradnju;
 - Ponuda / profil Vašeg preduzeća se unosi u EEN bazu podataka;
 - Vaš ponuda / profil se dalje objavljuje u poslovnim magazinima / internet stranicama EEN centara / kontakt tačaka u zemljama u kojima tražite poslovnog partnera.
- Usluge EEN mreže su provjerene, brze i besplatne.

Partneri BITNET konzorcija u Federaciji Bosne i Hercegovine

VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE
СПОЉНОТРГОВИНСКА КОМОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
FOREIGN TRADE CHAMBER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

BIT Centar
BUSINESS INNOVATION
AND TECHNOLOGY

Putem dolje datog linka možete SAMI pronaći opciju search (Partnering opportunities) i pregledati sve ponude / zahtjeve inostranih privrednih entiteta (business entities):

<http://een.ec.europa.eu/tools/services/SearchCenter/Search/ProfileSimpleSearch?shid=32db25cb-726f-43b0-8b5f-7742d0935799>

Prezentacija bosanskohercegovačkih vina u zemlji i regiji

Hercegovački vinari teže predstaviti se na međunarodnoj sceni kroz vino, hranu, prirodu i kulturu. Prepoznajući kvalitetu vina vinari podržavaju stvaranje jakog i jedinstvenog brenda te žele prezentirati vinsku regiju Hercegovine.

Na skupštini Grupacije proizvođača vina u BiH u sklopu plana aktivnosti na polju promocije dosta se razgovaralo o mogućim događajima u regiji gdje bi se mogla prezentirati bh. vina. Zaključeno je da Grupacija proizvođača vina u BiH treba organizirati promocije na kojima bi se održale prezentacije bh. vina, i to u Sarajevu ali i većim gradovima u regiji kao što su Zagreb i Beograd, jer su to tržišta na koja se najviše izvozi i gdje postoji zainteresiranost za bh. vina. Na te događaje pozvani su novinari koji se bave vinom i vinogradarstvom, ali i drugi zainteresirani dionici kako bi se iskoristili pozitivni dojmovi sa nedavno održanih festivala vina „Blaž enology“ i „Salona žilavke“. Također su pozvani i somelijeri, hotelijeri i svi subjekti iz HoReCa kanala, subjekti koji bi mogli pomoći u marketinškom unapređenju kao i prodaji vina.

Ovi događaji su znatno doprinijeli da se napravi iskorak u marketingu i medijskoj promociji bh. vina na domaćem tržištu i u regiji, kao i potencijalnom sklapanju novih poslova s distributerima iz regije te povećanje izvoza.

ZAGREB

Slijedom navedenog, u jednom od najekskluzivnijih zagrebačkih restorana ManO2 je 27. 11. 2021. održana „Večer hercegovačkih vina“.

Dvanaest hercegovačkih vinarija je predstavilo svoja vina, a samim time i vinsku regiju Hercegovine, kroz pet

sljedova jednog od najtalentiranijih hrvatskih chefova Hrvoja Kroflina.

Pjenušac Domano vinarije Vina Zadro, žilavka proizvođača Vinarija Anđelić, Podrum Ostojić, Hepok d. o. o. i Vino Milas, Chardonnay iz Podrumi Vukoje 1982 i Podrumi manastira Tvrdoš, blatina iz Podrumi Andrija i Vinarija Čitluk te trnjak proizvođača Vinarija Škegro, Vinogradi Nuić i Podrum Tolj predstavljani su mnogobrojnim novinarima s hrvatske i regionalne gastro scene.

Večeri su prisustvovali i somelijeri, distributeri te mnoge poznate osobe koje su imale čast uživati u hercegovačkim vinima.

Prezentacija je pokazala da hercegovačke vinarije posjeduju zaista ozbiljan potencijal i zaslužuju mjesto na međunarodnom tržištu.

BEOGRAD

Nakon promocije u Zagrebu, Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine je 8. 12. 2021., zajedno sa svojom Grupacijom proizvođača vina u BiH, beogradskoj stručnoj javnosti upriličila opći presjek veoma dinamične hercegovačke vinske scene u ovom trenutku.

Šarolik line up sastavljen od vina nastalih uglavnom od lokalnih, autohtonih sorti žilavke, vranca, blatine, pokrio je sve cjenovne razrede i stilističke pravce pa se veoma jasno mogao steći opći utisak ukupnog tržišnog potencijala hercegovačkih vina.

Upotrebna vrijednost predstavljenih vina prikazana je kroz uparivanje s pet specijaliteta gdje su po dva vina spajana u svakom od sljedova koji su izlazili iz kuhinje restorana Gilda.

Prikazani aduti vinarija Podrumi Vukoje 1982, Podrum Ostojić, Vilinka, Vinarija Anđelić, Podrum Tolj, Hepok, Škegro, Podrum Andrija, Podrumi manastira Tvrdoš i Vinarije Čitluk prikazali su dovoljno konkurentnosti u gotovo svakom segmentu tržišta od

pjenušavih, laganijih bijelih aperitivnih vina, preko odležalih i dugo maceriranih orangea pa sve do elegantnih i moćnih crvenih vina.

Strateški cilj promocije u Istanbulu, Zagrebu, Beogradu, ali i Sarajevu je pozicioniranje i bolja vidljivost hercegovačkih vina koja su inače jako dobro primljena i ocijenjena bilo gdje da se pojavljuju, a prisutna su na tri kontinenta gdje osvajaju vrhunske nagrade na najbitnijim svjetskim festivalima i sajmovima.

Upravo je taj kapacitet i potencijal prikazan u restoranu Gilda Dejane Bodiroge koji je maksimalno podržao prezentaciju vina visokim kvalitetom hrane. Ideja je bila prikazati što više naših autohtonih sorti, u prvom redu žilavku, ali i blatinu, trnjak, udomaćenu sortu vranac, kao i mnoge internacionalne kao što su chardonnay, cabernet, shiraz, crni pinot, merlot, koje na našim prostorima daju odličan kvalitetu i proslavile su hercegovačka vina širom svijeta.

SARAJEVO

U prostorijama hotela Radon plaza u Sarajevu bosanskohercegovački vinari su 15. 12. 2021. ispričali svoju priču i optimistično priveli kraju još jednu godinu poslovanja. Tradicionalno, vinarima su se pridružili i proizvođači sira, a nezaobilazni su bili i proizvođači pršuta. Zahvaljujući Komori i Grupaciji proizvođača vina u BiH, organizirani su svi navedeni događaji. Uz prisustvo predstavnika veleposlanstava, institucija vlasti svih razina, somelijera, distributera i drugih gostiju, promocija bosanskohercegovačkih vinara započeta sredinom studenog u Istanbulu, nastavljena u Zagrebu i Beogradu, svečano je završena u Sarajevu. Podršku događaju dao je i ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine Staša Košarac.

Sudionici događaja nisu krili zadovoljstvo, jer kako kažu, Bosna i

Prezentacija u Zagrebu, 27. 11. 2021.

Prezentacija u Beogradu, 8. 12. 2021.

Prezentacija u Sarajevu, 15. 12. 2021.

Hercegovina ima što ponuditi kada je u pitanju ovaj sektor privrede.

Predsjednik Komore Ahmet Egrlić izrazio je zadovoljstvo uspješno realiziranom promocijom i iskoristio priliku zahvaliti se svim bosanskohercegovačkim privrednicima koji i u najtežim uvjetima poslovanja ne odustaju i usprkos svemu ostvaruju dobre rezultate. Kako je istakao predsjednik Egrlić: „Svi

smo bili na visini zadatka i uspješno predstavili domaće proizvode što nas dodatno motivira da sa na isti način promoviramo i druge bosanskohercegovačke proizvode i usluge koji zavređuju pažnju, a ima ih mnogo.“

U ime bosanskohercegovačkih proizvođača vina i Grupacije proizvođača vina BiH, prisutne je pozdravio predsjednik Grupacije Radovan Vukoje koji

se zahvalio Komori, Ministarstvu, ali i svima onima koji su prepoznali značaj grane gospodarstva koja zaista ima potencijal da se nađe rame uz rame sa svjetski poznatim brendovima i promovira ne samo vinare nego i cjelokupan gastronomski i turistički potencijal Bosne i Hercegovine.

Na veliko zadovoljstvo privrednika, uspješnoj realizaciji događaja svakako je doprinio i ministar Košarac koji je također dao punu podršku vinarima, ali i drugim bosanskohercegovačkim privrednicima u nastojanjima da izađu izvan granica Bosne i Hercegovine i plasiraju svoju robu čija je kvaliteta vrhunska. Prema njegovim riječima, Ministarstvo ulaže dodatne napore pa je, konkretno kada su u pitanju vinari, izrađen novi zakon o vinu za koji se nada da će olakšati, ali i zaštititi poslovanje privrednika iz ove branše.

U nastavku večeri gosti su imali priliku degustirati različite sorte vina od kojih je svaka posebna priča pisana godinama unazad i u kojoj su isprepleteni porodična tradicija, iskustvo, znanje i umijeće, kamen i sunce, ali iznad svega ljubav prema ljepoti prirode koja daruje kvalitetu.

Među bosanskohercegovačkim proizvođačima vina koji su se predstavili na ovom događaju su: Hepok d. o. o. Mostar, Podrum Vukoje 1982, Podrumi manastira Tvrdoš, Vinarija Anđelić, Podrumi Andrija, Vinogradi Nuić, Vinarija Čitluk, Podrum Tolj, Vino Milas, Vinarija Škegro, Podrum Ostojić, Vinarija Marijanović, Vinarija Daorson, Hercegovina produkt, Vinarija Crveni Brijeg, Obiteljski podrum Sušac, Vino Matic, Vilinka, Podrum Begić, Vinarija Jungić i Erovino.

Kako smo na samom početku i rekli, tradicionalno uz vino ide i sir te su se bh. vinarima pridružili i bosanskohercegovački proizvođači sira koji su izazvali posebnu pažnju i interes na promociji u Istanbulu, a koji su i u Sarajevu predstavili svoje vrhunske proizvode i bogat potencijal. Uz vino degustirani su i sirevi proizvođača: STAP MILK Zenica, Sirana Llaeth Široki Brijeg, Mons produkt Teslić, Kupres-Milch Kupres, Eko sir Puđa d. o. o. Livno i Sirana Milanković Prnjavor. Kako smo naveli, nezaobilazan je bio i pršut te su degustirani dobro poznati proizvodi Mesne industrija Pavić d. o. o. Livno.

Darko Pehar

Budućnost TIR-a je digitalna

Novi pravni okvir za potpunu digitalizaciju TIR sistema (tzv. eTIR) stupio je na snagu 25. maja 2021. godine, otvarajući eTIR za 77 zemalja na pet kontinenata. Ova značajna promjena omogućava potpuno bespapirni prekogranični tranzit robe, pod carinskom garancijom TIR sistema

Međunarodni sistem eTIR (carina-carini) će obezbijediti sigurnu razmjenu podataka o međunarodnom tranzitu robe, vozila ili kontejnera u skladu sa odredbama TIR konvencije između nacionalnih carinskih sistema i omogućiti carini da upravlja podacima o garancijama koje izdaje lanac garancije vlasnicima ovlaštenim za korištenje TIR sistema.

Više od 70 godina TIR čini trgovinu bržom, lakšom i sigurnijom. Pravni okvir za digitalizaciju – novi Aneks 11 TIR konvencije Ujedinjenih naroda – ojačat će i proširiti prednosti TIR-a za globalnu multimodalnu trgovinu.

Kako globalna trgovina postupno prelazi na korištenje digitalnih rješenja, eTIR predstavlja jedinstveno rješenje za 21. vijek – korištenjem novih tehnologija ima kapacitet da pomogne u digitalizaciji cestovnog i intermodalnog transporta.

Prvobitno dizajniran kao rješenje zasnovano na papiru, TIR sistem sada nudi potpuno digitalne kapacitete, čineći međunarodni tranzit tereta još bržim, efikasnijim i sigurnijim.

Dostupni su brojni TIR IT alati koji omogućavaju transportnim operaterima da razmjenjuju podatke sa carinom, daju unaprijed informacije o teretu i prate pitanja u vezi sa TIR-om, kao što su status garancije i postupak potraživanja.

Funkcionišući u realnom vremenu, ovi digitalni TIR alati omogućavaju višesmjernu razmjenu podataka između zainteresovanih strana u TIR-u i obezbeđuju robusnu i sigurnu komunikaciju platformu za sve strane uključene u TIR transport, pomažući u promociji

trgovine, jačanju ekonomskog rasta i jačanju zajednica.

Prepoznajući potencijal digitalizacije TIR-a, brojne zemlje počinju implementirati TIR IT alate koji povezuju različite partnere i omogućavaju korištenje e-garancija, s krajnjim ciljem brzog prelaska na eTIR.

TIR IT alati koji se koriste nude punu digitalnu sposobnost i omogućavaju višesmjernu razmjenu podataka između TIR sudionika, uključujući TIR transportne operatere, udruženja, carinske IT sisteme i IRU.

Zainteresovane strane TIR-a razmjenjuju različite poruke tokom procesa uz korištenje TIR IT alata kako bi se osiguralo upravljanje u realnom vremenu i evidentiranje TIR transporta.

Carinski IT sistemi

Gotovo sve carinske uprave koriste IT sisteme, uključujući TIR carinski portal, za upravljanje svojim procedurama i razmjenu informacija u realnom vremenu sa drugim nacionalnim agencijama, trgovinskim akterima ili međunarodnim partnerima (carina ili organizacije kao što su UNECE ili IRU).

TIR-EPD

TIR elektronske preddeklaracije (TIR-EPD), koje je razvio IRU (Međunarodna unija drumskog transporta), omogućavaju TIR operaterima da unaprijed pošalju informacije o teretu i razmjenjuju poruke sa više carinskih organa tokom TIR transporta, uz potpuno poštovanje svih nacionalnih carinskih zahtjeva. Ovu aplikaciju naširoko koriste tran-

sportni operateri i njihovi predstavnici. To štedi vrijeme čekanja na granici i smanjuje troškove transportnog operatera, a istovremeno omogućava carini da izvrši odgovarajuću procjenu rizika.

SafeTIR u realnom vremenu

Sistem SafeTIR u realnom vremenu, koji je razvio IRU, omogućava carinskim službenicima da provjere status i validnost svake TIR garancije u bilo kojem trenutku u realnom vremenu. Osim statusa, alat pruža carini informacije o nosiocu i nazivu udruženja za izdavanje garancije TIR, kao i širok spektar carinskih poruka koje su druge carine već razmjenjivale tokom transporta. To je efikasan alat za upravljanje rizikom u automatizaciji carinske rutine u vezi sa TIR operacijama. Zahvaljujući RTS-u, informacije koje potvrđuju pravilno okončanje TIR operacija su brze i elektronski dostupne svim zainteresovanim stranama.

AskTIRWeb

AskTIRWeb je IRU online alat koji koriste nacionalna udruženja TIR za upravljanje pitanjima u vezi sa TIR-om kao što su izdavanje garancija, postupak potraživanja, postupak usaglašavanja ili upravljanje TIR prevozniciima i njihovim vozilima i dozvolama. Cijeli ciklus TIR garancije, od njenog izdavanja od IRU-a do njenog raskida, digitalizuje se i kontroliše u realnom vremenu uz korištenje TIR IT alata.

Sabrina Teskeredžić

Aktivnosti Udruženja međunarodnih špeditera VTKBiH i najava izborne skupštine

U okviru Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine, 2002. godine je osnovano Udruženje međunarodnih špeditera, kao krovna asocijacija ove vrste u Bosni i Hercegovini, i kao takvo egzistira nepunih dvadeset godina

Osnovni zadaci Udruženja su organiziranje, unapređenje, promocija i zastupanje interesa međunarodnih špeditera pred domaćim i međunarodnim organizacijama i asocijacijama, odnosno povezivanje i uključivanje bosanskohercegovačkih špediterskih kompanija u međunarodne tokove i strukovne međunarodne asocijacije.

U prethodnom periodu, Udruženje međunarodnih špeditera Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine je reduciralo svoje aktivnosti zbog niza faktora, između ostalog i zbog nivoa entitetske nadležnosti i donošenja pravnih propisa na toj razini. Kontinuiranim nastojanjima rukovodstva Komore i njenih članica koje se bave špediterskom djelatnošću uspješ-

no je reaktiviran rad Udruženja s ciljem da se, zajedničkim snagama, utiče na prevazilaženje problema sa kojima se članice susreću u svakodnevnom radu te unapređenje njihovog poslovanja.

Dana 19. 4. 2018. godine, u prostorijama Komore je održana 6. izborna skupština Udruženja međunarodnih špeditera Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine i izabrano je rukovodstvo Udruženja sa mandatom od četiri godine. Osnovne smjernice i zadaci Odbora Udruženja su detekcija problema u oblasti špedicije i aktivnosti za njihovo prevazilaženje.

Potvrda ozbiljnog pristupa izabranih članova Odbora je niz sjednica i donesenih zaključaka i inicijativa, a neke od njih su: izmjena i dopuna člana 30. Uputstva o postupku izvoza, problem u primjeni člana 75. Zakona o carinskoj politici BiH, istovremena primjena povlastice i preferencijalne stope, inicijativa za elektronsko izdavanje ZUT obrasca/Inicijativa za izmjenu Uputstva o popunjavanju carinske prijave podnijete u pisanom obliku i korištenjem tehnike obrade podataka i zbirne prijave, prijedlog izmjene Prednacrtu zakona o

carinskim prekršajima BiH, inicijativa za izmjenu Uputstva za korištenje bankovnih garancija, inicijativa za izmjenu člana 3. stav 1. pod f) Uputstva o korištenju blanko sopstvene trasirane mjernice u carinskom postupku unutarnje obrade po osnovu lohn posla, prijedlog izmjene člana 15. stav 1. pod h) Zakona o carinskim prekršajima BiH, preporuka na tekst Zakona o carinskim prekršajima BiH, kao i organizacija NCTS obuke po zahtjevu, odnosno zaključku Odbora Udruženja.

Kako se na svakoj sjednici posebno naglašava, cilj je predstavljanje i omogućavanje transparentnosti rada Odbora te omogućavanje što većem broju špeditera da aktivno učestvuju u radu Udruženja putem delegiranja svojih problema, odazivanja na stručne skupove, okrugle stolove i slično. S tim u vezi, svi članovi Odbora su prihvatili obavezu da će u okviru regionalnog centra i carinske ispostave u kojoj posluju animirati špeditere sa tog područja.

Zbog epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom, dva pokušaja da se organizira stručni skup nisu uspjela. Međutim, imajući u vidu potrebu da se organizira 7. izborna skupština, ali i prognoze o epidemiološkoj situaciji, vjerujemo da će se u naredna tri mjeseca smiriti situacija i omogućiti održavanje skupštine koja bi, pored radnog dijela, imala i edukativni/zabavni karakter.

U vezi sa prethodno navedenim, a u skladu sa zaključkom Odbora, svi zainteresirani špediteri koji trenutno ne dobivaju servisne informacije od Udruženja međunarodnih špeditera su pozvani da kontakt podatke svog poduzeća pošalju na e-mail: sped@komora-bih.ba.

Kristina Čosić

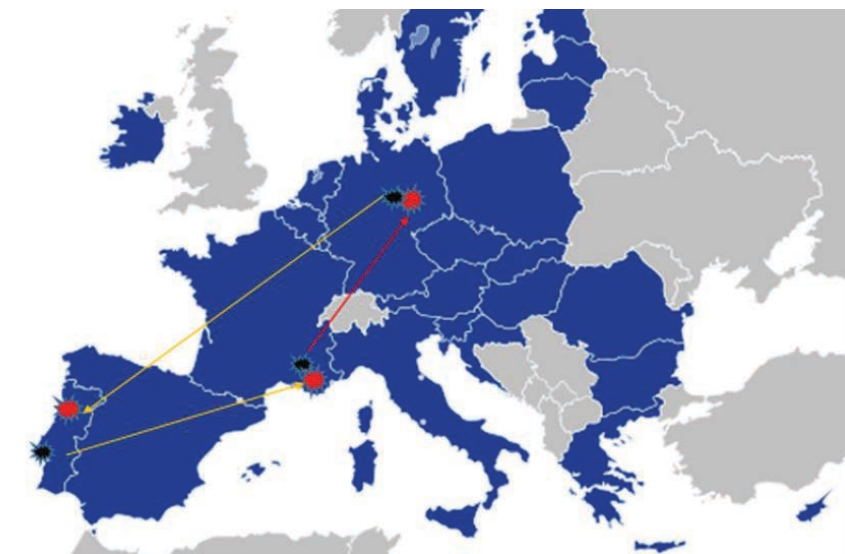

Direktiva (EU) 2020/1057 o utvrđivanju posebnih pravila o upućivanju vozača u sektoru cestovnog prijevoza

Paket mobilnosti koji je utvrdila Europska unija sredinom 2020. godine nakon duge zakonodavne procedure, zahtijeva drugačiji pristup i organizaciju pri obavljanju transporta unutar Europske unije i postavlja potpuno nova pravila. Sam paket mobilnosti sastoji se od nekoliko dijelova reguliranih uredbama i direktivama, a jedan od njih je i dio koji se odnosi na utvrđivanje posebnih pravila o upućivanju vozača u sektoru cestovnog transporta, definiranih Direktivom (EU) 2020/1057 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 249, 31. 7. 2020., str. 49). Ovom direktivom se nastoje ukloniti razlike između zemalja Europske unije u pogledu tumačenja, primjene i provedbe pravila o upućivanju radnika u sektoru cestovnog transporta. Namjera je da se novim odredbama sektor cestovnog transporta učini pravednim, efikasnim i društveno odgovornim, istovremeno pružajući veću pravnu sigurnost, ublažavajući administrativno opterećenje za cestovne prijevoznike i sprečavajući narušavanje tržišnog natjecanja.

Izmjene koje donosi Direktiva (EU) 2020/1057 su i sljedeće:

- izuzeće od općih pravila o upućivanju koja se primjenjuju na kabotažu i međunarodni prijevoz, s izuzetkom tranzita, „bilateralnog prijevoza” i bilateralnog prijevoza sa dva dodatna zaustavljanja povezana s prijevozom (ova je iznimka ograničena na slučajeve kada postoji ugovor o usluzi između poslodavca koji šalje vozača i stranke koja posluje u EU zemlji domaćinu);
- administrativna pravila koja se odnose na upućivanje vozača, kontrolu i provedbu (prijevoznici moraju koristiti sustav IMI za slanje izjava o upućivanju i svih traženih

informacija);

- sankcije u slučaju kršenja;
- „pametna provedba”, kojom se zahtijeva od zemalja EU da integriraju kontrolu pravila o upućivanju u cjelokupnu strategiju kontrole;
- pravila kojima se osigurava da jačanje pravila o upućivanju vozača iz EU ne dovede do konkurentske prednosti za prijevoznike koji nisu iz EU a koji imaju pristup tržištu cestovnog transporta u EU.

Prema ovim odredbama, vozač se ne smatra upućenim kada obavlja:

1. bilateralni prijevoz tereta (prijevoz tereta iz države članice poslovnog nastana u drugu državu članicu ili treću zemlju ili iz druge države članice ili treće zemlje u državu članicu poslovnog nastana);
2. bilateralni prijevoz tereta uz dodatnu jednu aktivnost utovara i/ili istovara u državama članicama ili trećim zemljama kroz koje taj vozač prolazi, pod uvjetom da vozač niti utovara niti istovara robu u istoj državi člani-

ci. Ako nakon bilateralnog prijevoza koji je započeo u državi članici poslovnog nastana prilikom kojeg nije obavljena nijedna dodatna aktivnost slijedi bilateralni prijevoz u državu članicu poslovnog nastana, izuzeće se primjenjuje na najviše dvije dodatne aktivnosti istovara i/ili utovara, pod uvjetom da vozač niti utovara niti istovara robu u istoj državi članici;

3. tranzitni prijevoz tereta kroz državno područje države članice;
4. početnu ili završnu cestovnu dionicu kombiniranog prijevoza, kako je definiran u Direktivi Vijeća 92/106/EEZ, ako sama cestovna dionica predstavlja bilateralni prijevoz.

Iako su razlozi za donošenje ove direktive detaljno obrazloženi, značajan broj država članica EU ne samo da je iskazao nezadovoljstvo donesenim pravilima nego je pokrenuo i postupke/tužbe pred Europskim sudom pravde. Kako je objavljeno i u službenom glasilu Europske unije, tužbe protiv Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije

podnijele su Bugarska, Kipar, Litva, Mađarska, Poljska i Rumunjska, osporavajući pojedine odredbe Direktive 2020/1057 i tražeći njenu izmjenu ili stavljanje van snage u cjelini.

Vrlo aktivno o ovom pitanju je i Rumunjsko udruženje prijevoznika, koje je otvoreno istupilo i iskazalo nezadovoljstvo ne samo odredbama ove direktive nego i drugim dijelovima paketa mobilnosti. Kako navode u ovom udruženju, države članice neće uspjeti ispoštovati rok (2. 2. 2022. godine) za transponiranje ove direktive u vlastito zakonodavstvo, informiranje i pripremu prijevoznika, te da je u državama članicama prisutno različito tumačenje odredbi Direktive 2020/1057, zbog čega je nužno uspostaviti moratorij na primjenu ove direktive i osigurati dostupnost svih relevantnih informacija u svim državama i na svim jezicima država članica radi pravodobne pripreme prijevoznika.

Činjenica je da je Europska komisija uspjela objaviti pojašnjenja novih pravila Europske unije o upućivanju vozača putem dokumenta „Smjernice o upućivanju vozača“, ali je isti u momentu kreiranja ovog teksta dostupan samo

na engleskom jeziku (https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/road/mobility-package-questions-and-answers_en).

U ovom dokumentu razrađeni su pojedini osnovni scenariji obavljanja prijevoza kako bi se prijevoznicima približila pravila o upućivanju vozača.

No, ovo je samo prvi dio, a uskoro bi trebala biti objavljena i pojašnjenja primjene pravila slanja u oblasti prijevoza putnika, kombiniranom transportu, transportu sa trećim zemljama itd.

Pored toga, Europska komisija je osigurala poseban portal za dostavljanje izjava o upućivanju vozača (<https://www.postingdeclaration.eu/landing>) na kojem je moguće pronaći odgovore na često postavljena pitanja i video tutorijale koji objašnjavaju korak po korak kako koristiti portal. Putem istog portala mogu se primati zahtjevi i dostavljati dokumenti državama članicama u kojima su vozači upućeni. Međutim, prijevoznici se najprije moraju registrirati, tj. kreirati EU login na web lokaciji <https://ecas.ec.europa.eu/cas/eim/external/register.cgi> i tek onda pristupiti IMI portalu za kreiranje naloga, a podnošenje izjava o upućivanju voza-

ča omogućeno je počevši od 2. veljače 2022.

Video tutorijali daju detaljnija pojašnjenja o načinu korištenja portala za dostavljanje izjava o upućivanju vozača i u ovom trenutku su dostupni na 15-ak jezika.

Iz svega navedenog je jasno da prijevoznici dočekuju sa velikom neizvjesnošću 2. velječe ove godine, jer se radi o danu do kojeg države članice moraju transponirati i od kojeg moraju primjenjivati odredbe Direktive 2020/1057. U vrijeme zaključenja ovog teksta nema informacija da je donesena odluka o prolongiranju primjene ove direktive. Međutim, pojedine države članice razmišljaju da, poput Danske, u naredna tri mjeseca samo opominju prijevoznike na obavezu dostavljanja izjava o upućivanju vozača, bez sankcioniranja.

Istini za volju, novi prijelazni period za otklanjanje svih nejasnoća i dvojbi, osiguranje dostupnih i nedvosmislenih uputstava prijevoznicima i njihovu obuku bio bi više nego potreban i svima koristan.

Zijad Sinanović, dipl. ing. saob.

Poziv za dostavljanje radova za stručni časopis

Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine je pokrenula aktivnosti za izdavanje prvog naučnog časopisa „InfokomScience“, zbornika naučnih i stručnih radova, prikaza i prijevoda iz oblasti ekonomskih nauka i studentskih radova.

Cilj časopisa je da stručnoj javnosti i akademskoj zajednici omogućimo objavu stručnih radova od interesa za poslovnu zajednicu, ali i širu javnost.

U skladu s navednim, pozivamo Vas da dostavite radove za prvi broj časopisa čije izdavanje je planirano za juni/juli 2022. godine.

Radovi podliježu anonimnoj recenziji i kategoriziraju se odlukom Redakcije i na prijedlog recenzenata u jednu od sljedećih kategorija:

- originalni naučni članak – sadrži neobjavljene rezultate izvornih naučnih istraživanja
- pregledni naučni članak – sadrži sažet i kritičan prikaz jedne oblasti, sa detaljnim pregledom literature, iz kojeg je vidljiv doprinos autora tog oblasti
- stručni članak – sadrži korisne stručne priloge

Prednost prilikom objavljivanja će imati originalni naučni članci, nakon toga pregledni naučni članci a zatim stručni članci.

Vaše radove možete slati putem e-maila na adresu casopis@komorabih.ba do 29. aprila 2022. godine.

Više informacija, kao i samo uputstvo možete pronaći na linku: <http://infokomscience.komorabih.ba/>

Alternativna (prelazna) pravila o preferencijalnom porijeklu robe primjenjiva na paneuromediteranskom području (PEM)

Ukratko o PEM konvenciji

Regionalna konvencija o paneuromediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe (PEM konvencija) je međunarodni sporazum koji propisuje jedinstveni set pravila o porijeklu robe. Sve ugovorne strane PEM konvencije su se obavezale da za potrebe primjene pravila o porijeklu robe u međusobno zaključenim sporazumima o slobodnoj trgovini primjenjuju odredbe ove konvencije. Ovim se osigurava primjena identičnih pravila o porijeklu u svrhu kumulacije porijekla za robu kojom se trguje između svih ugovornih strana PEM-a.

Kako je porijeklo robe izuzetno važna alatka u olakšavanju trgovine, PEM sistem kumulacije porijekla je sastavljen od mreže sporazuma o slobodnoj trgovini između ugovornih strana PEM-a, kojima se predviđaju identična pravila o porijeklu robe čime se omogućava međusobna dijagonalna kumulacija. Generalno, pravila porijekla robe

se dijele na „preferencijalna pravila porijekla“ i „nepreferencijalna pravila porijekla“ te, u zavisnosti od toga, i roba stiče preferencijalno, odnosno nepreferencijalno porijeklo.

Pravila o preferencijalnom porijeklu, koja robi u carinskom postupku osiguravaju povoljniji tretman (kao što je snižena stopa carine ili ukidanje carine), utvrđuju se međunarodnim konvencijama (npr. Regionalna konvencija o paneuromediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe) ili jednostranim ugovorima i preferencijalima kakav je, naprimjer, opći sistem povlastica - GSP (Generalized System of Preferences).

Cilj PEM konvencije je, prije svega, da se prevaziđu poteškoće u upravljanju postojećom mrežom bilateralnih protokola za pravila o porijeklu među zemljama i teritorijama u okviru paneuromediteranske zone, čime se postojeći bilateralni sistemi za pravila o porijeklu prenose u jedan multilateralni

okvir. Ovakva jedinstvena konvencija omogućava primjenu identičnih pravila o porijeklu u svrhu dijagonalne kumulacije porijekla za robu kojom se trguje između svih ugovornih strana PEM-a.

Za Bosnu i Hercegovinu PEM konvencija je stupila na snagu 1. 11. 2014. godine, čime je zamijenila protokole o pravilima porijekla sadržane u brojnim ugovorima o slobodnoj trgovini koje je Bosna i Hercegovina do tad primjenjivala. S obzirom na to da je u preambuli PEM konvencije navedeno da će se pravila o porijeklu trebati izmijeniti i dopuniti kako bi bolje odgovarala novoj ekonomskoj realnosti i tržišnim uvjetima, u periodu od 2013. do 2019. godine započela je završena revizija PEM konvencije.

Dana 27. 11. 2019. godine Zajednički odbor PEM-a je na svojoj 9. sjednici trebao donijeti odluku o izmjeni PEM konvencije, odnosno usvojiti revidiranu Konvenciju. Međutim, kako se na ovom sastanku nije uspio postići

konsenzus svih ugovornih strana, ona nije usvojena. Kako bi se ipak izišlo u susret privrednicima, dogovoreno je da one ugovorne strane koje izraze interes počnu primjenu novih pravila na bilateralnoj i prelaznoj osnovi do zvaničnog usvajanja i donošenja revidirane PEM konvencije, i to tako da odredbe iz revidirane Konvencije uvedu u svoje bilateralne ugovore o slobodnoj trgovini, kao „Alternativna/prelazna pravila“.

Ovo je razlog zbog kojeg i Bosna i Hercegovina na odgovarajući način treba izmijeniti ugovore o slobodnoj trgovini koje je sklopila.

Značaj Alternativnih pravila u odnosu na PEM konvenciju i početak primjene

Alternativna pravila o porijeklu se sastoje od osnovnog teksta i aneksa. U osnovnom tekstu uspostavljaju se pravila za koncept proizvoda s porijeklom i metode administrativne saradnje, dok se aneksima detaljnije opisuju pojedine odredbe iz osnovnog teksta.

U poređenju sa trenutnom PEM konvencijom, poboljšanja u revidiranoj PEM konvenciji, odnosno u ovim Alternativnim pravilima sastoje se od daleko fleksibilnijih, modernijih jednostavnijih pravila o porijeklu koja će industrije svih zemalja PEM regiona, pa tako i Bosne i Hercegovine, moći lakše ispuniti, a time i povećati svoju izvoznu konkurentnost. Ovim novim pravilima se znatno pojednostavljuje sistem, čime bi se trebala poboljšati usklađenost sa propisima koje primjenjuju privredni subjekti, jer se tako izbjegavaju greške nastale zbog složenih pravila, ali i olakšava upravljanje za carinske organe.

Treba znati da ova alternativna pravila nisu obavezujuća i privredni subjekti koji žele ostvariti povlastice zasnovane na ovim pravilima mogu primjenjivati njih umjesto onih iz još uvijek važeće PEM konvencije.

To podrazumijeva opcionu – paralelnu primjenu pravila porijekla na način da privrednici mogu koristiti:

- pravo primjene pravila porijekla u skladu sa važećom PEM Konvencijom ili
- pravo na privremenu primjenu Alternativnih pravila porijekla unutar država koje prihvataju revidirana pravila i imaju potpisane bilateralne sporazume

Najvažnije novine koje Alternativna/prelazna pravila donose su:

– Povećava se prag tolerancije za upotrebu materijala bez porijekla, i to za većinu poljoprivrednih proizvoda na 15% od neto mase proizvoda a za industrijske proizvode na 15% od vrijednosti gotovog proizvoda.

– Pored dijagonalne kumulacije porijekla, uvodi se i pravilo pune kumulacije porijekla kao opći princip u stranama koje primjenjuju ova pravila, za sve proizvode, osim za tekstil (Glave 50-63 CT). Za razliku od dijagonalne kumulacije gde se sabira porijeklo robe, kod pune kumulacije sabiraju se proizvodni procesi obavljani u zemljama koje učestvuju u proizvodnji gotovog proizvoda i primjenjuju revidirana pravila. Strane mogu jednostrano proširiti punu kumulaciju i na tekstil i tekstilne proizvode, pod uvjetom da se kumulacija ne stiče sa zemljama koje ne primjenjuju Alternativna/prelazna pravila.

– U oblasti logistike, važeće pravilo „Direktnog transporta“ je zamijenjeno fleksibilnijim pravilom „Neizmijenjenosti“ koje predviđa mogućnost da se na robu uskladištenoj u zemlji tranzita vrše jednostavnije radnje kao što su: obilježavanje robe, lijepljenje etiketa, pečata i dijeljenje pošiljke. Dokaz o nemanipulaciji se traži samo u slučaju opravdane sumnje.

– Prema prelaznom pravilu, zabrana povrata carine (No draw back) ili oslobođenje od plaćanja carinskih dažbina je ukinuta za sve proizvode, osim za tekstil i proizvode od tekstila (Glave 50-63 CT). Ovo je jedna od najvažnijih novina koja će privrednim subjektima koji primjenjuju ova alternativna pravila donijeti znatne uštede i povećati njihovu konkurentnost.

– U oblasti carinskih postupaka olakšano je izdavanje dokaza o porijeklu, jer se porijeklo dokazuje samo kroz uvjerenje o kretanju robe EUR.1 i Izjavu o porijeklu, a predviđena je i mogućnost za izdavanje i elektronsko dostavljanje EUR.1 (ukoliko za to postoje uvjeti). U alternativnim pravilima produžen je rok važenja dokaza o porijeklu sa 4 mjeseca (kako stoji u PEM konvenciji) na 10 meseci. Također, opciono se predviđa uvođenje sistema registrovanih izvoznika (REX), što znači da ukoliko se strane potpisnice koje primjenjuju ova pravila dogovore, izvoznici koji budu registrovani u zajedničkoj elektronskoj

bazi podataka će imati mogućnost da za potrebe dokazivanja porijekla sačine „Izjavu o porijeklu“ za bilo koju vrijednost robe.

– Specifična pravila proizvodnje u Listi obrade i prerade u Alternativnim/prelaznim pravilima su fleksibilnija i prilagođena su ekonomskoj realnosti kao i uspostavljanju ravnoteže između regionalne i globalne nabavke materijala. Ovo se naročito odnosi na mogućnosti upotrebe materijala bez porijekla, što će omogućiti lakše sticanje porijekla robe.

Kao ciljani datum početka primjene Alternativnih pravila porijekla određen je 1. septembar 2021. godine, a njihovo trajanje je ograničeno datumom usvajanja i stupanja na snagu revidirane PEM konvencije i njenom punom primjenom svih ugovornih strana PEM regiona.

U tom smislu, Evropska unija je u procesu izmjene 21 protokola o porijeklu unutar PEM područja implementacijom Alternativnih/prelaznih pravila o porijeklu (što je podržala velika većina PEM ugovornih strana) koja će se na bilateralnoj osnovi primjenjivati zajedno (paralelno) sa pravilima PEM konvencije sve do zvaničnog usvajanja revidirane PEM konvencije.

Od septembra 2021. nova alternativna pravila su postala primjenjiva, u početnoj fazi, između EU i svakog od sljedećih partnera: Albanija, Farska ostrva, Gruzija, Island, Jordan, Palestina*, Norveška, Švicarska, Sjeverna Makedonija, Moldavija (od novembra) i Srbija (od decembra).

Do objavljivanja preostalih usvojenih odluka u OJEU-u, na portalu Registra Vijeća se možete informisati o sadržaju važećih pravila o porijeklu kroz relevantne Odluke Vijeća EU.

Proces usvajanja izmjena i dopuna bilateralnih protokola o porijeklu i o pravilima porijekla sa svim ostalim partnerima (Bosna i Hercegovina, Egipat, Izrael, Kosovo, Liban, Crna Gora, Turska i Ukrajina) je u toku i u različitim fazama napretka.

Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - DG TAXUD (Directorate-General Taxation and Customs Union) će u realnom vremenu pružiti informacije o svakom novom partneru koji može primijeniti prelazna pravila, kako na svojoj web stranici tako i u obavještenjima Komisije objavljenim u Službenom listu EU.

DG TAXUD je, u saradnji sa stručnjacima iz EU, pripremio Vodič/Smjernice o prelaznim PEM pravilima.

Ovaj dokument (vodič) je upućen poslovnoj zajednici, carinskim organima i drugim zainteresovanim stranama kako bi se olakšalo razumijevanje kako će se ova dva skupa pravila o porijeklu primjenjivati paralelno (PEM konvencija i Alternativna/prelazna pravila).

Najvažniji cilj EU u narednom periodu ostaje zvanično usvajanje revidirane PEM konvencije od svih država partnera, tako da se jedinstveni skup ovih pravila može primijeniti na cijelo područje PEM-a. Iz tog razloga, Europska komisija je spremna nastaviti bilateralne i multilateralne razgovore sa svim ugovornim stranama PEM-a kako bi bila u mogućnosti da što prije završi ovu tranziciju pravila o porijeklu.

Alternativna pravila i bh. privreda

Imajući u vidu značaj PEM konvencije i očekivane pozitivne efekte omogućavanja primjene Alternativnih pravila i za bosanskohercegovačke privrednike, tokom 2021. godine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine se konsultovalo i sa svim institucijama u Bosni i Hercegovini u čijoj nadležnosti je saradnja sa privredom (Vanjskotrgovinska komora BiH, privredne komore entiteta i Brčko distrikta BiH te resorna entitetska ministarstva i službe Brčko distrikta BiH). Prema tada

dobivenim odgovorima, bilo je vidljivo da i privreda i institucije podržavaju primjenu ovih alternativnih pravila.

S obzirom na to da se pravila porijekla robe u pravilu češće mijenjaju u odnosu na preferencijalne trgovinske ugovore (u kojima su sadržana), svi ugovori o slobodnoj trgovini koje je Bosna i Hercegovina zaključila (SSP, CEFTA, Ugovor o slobodnoj trgovini sa zemljama EFTA-e i Ugovor o slobodnoj trgovini sa Turskom) sadrže odgovarajuće odredbe kojima se tijelu zaduženom za praćenje njihovog provođenja (Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje u SSP-u i Zajednički odbor u ostalim ugovorima o slobodnoj trgovini) daje ovlaštenje da ih kroz odgovarajuću proceduru i mijenja.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje i zajednički odbori su zajednička tijela ugovornih strana, sastavljena od predstavnika ugovornih strana na čijem čelu se nalaze službenici ili zvaničnici odgovarajućeg nivoa. Između ostalog, Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje i zajednički odbori mogu donositi odluke i davati preporuke, ali isto tako mogu donijeti odluku o izmjenama i dopunama aneksa koji su sastavni dio ugovora, kao i Aneksa o pravilima o porijeklu, uključujući i njegove priloge.

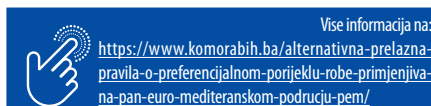
Nažalost, do danas Bosna i Hercegovina nema potpisan niti jedan bilateralni ugovor sa državama potpisnica-

ma PEM konvencije te zbog toga ne može ni početi sa primjenom Alternativnih/prelaznih pravila u ugovorima o slobodnoj trgovini koje je sklopila.

Kako je većina članica PEM-a uglavnom potpisala međusobne bilateralne ugovore, čime su svojim privrednim subjektima omogućile da koriste ova nova i lakša alternativna pravila porijekla, nepotpisivanje bilateralnih ugovora sa državama potpisnicama PEM konvencije od strane Bosne i Hercegovine bosanskohercegovački privrednici su stavljeni u manje povoljan položaj, što već ima štetne posljedice za mnoge od njih.

Pošto su za privredu naše države vodeći vanjskotrgovinski partneri Evropska unija i države CEFTA-e, Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine smatra da Bosna i Hercegovina i u ovom segmentu mora da prati naše najznačajnije vanjskotrgovinske partnere te da je neophodno da institucije države pod hitno donesu odgovarajuće odluke i rješenja kako bi i privrednici iz naše zemlje bili u istom položaju u odnosu na svoje partnere iz EU i CEFTA-e.

Muris Pozderac

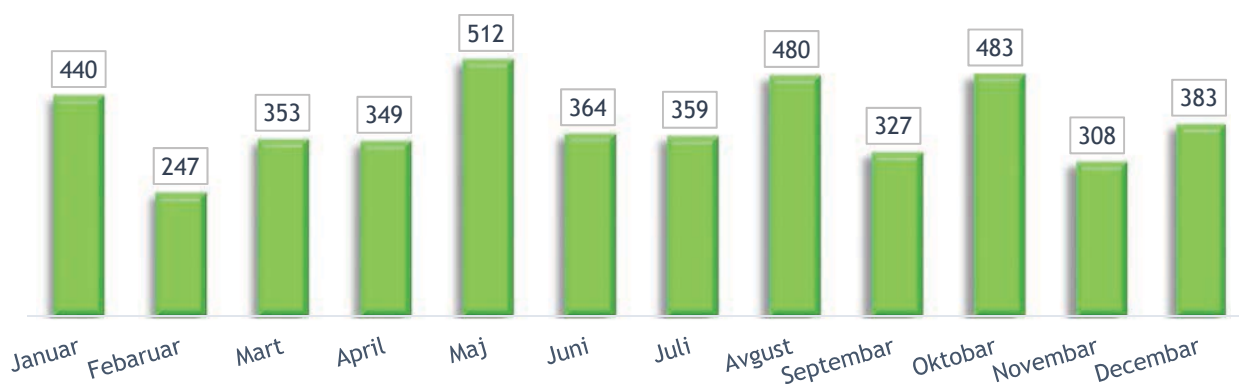
Aktivnosti Vanjskotrgovinske komore BiH spomenute u preko 4.000 medijskih objava tokom prošle godine

Agencija za praćenje i analizu medija „Kliping BH“ analizirala je medijske objave za period od 1. 1. do 31.12. 2021. godine za ključnu riječ „Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora“.

Svi štampani mediji, internetski portali te elektronski mediji koje Agencija „Kliping BH“ ima na listi praćenja s prosto-

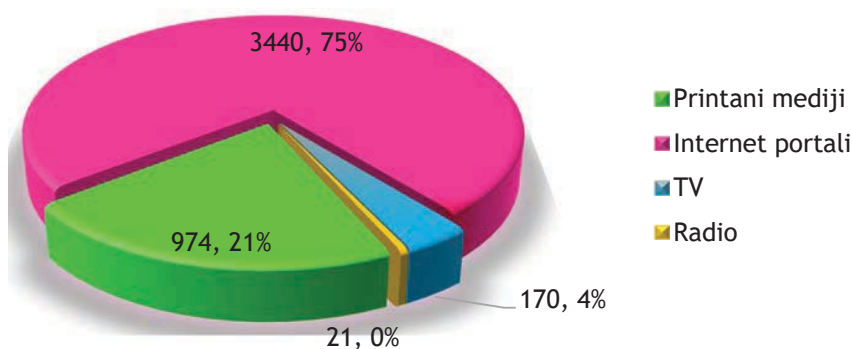
ra BiH su obuhvaćeni ovom analizom. U navedenom periodu registrovano je ukupno 4.605 objava.

Najviše objava zabilježeno je u maju (njih 512), a najmanje u februaru (247 objava). U prosjeku, Agencija „Kliping BH“ zabilježila je 383 objave mjesečno. Ispod se nalazi frekvencija objava za praćeni period.

U posmatranom periodu je najveći broj objava iz liste medija koje prati Agencija „Kliping BH“ evidentiran na internetskim portalima, gdje je pronađeno 3.440 objava ili 75% od ukupnog broja prikupljenih objava. U štampanim medijima registrovano je 974 relevantnih objava ili 21%, a u programu elektronskih medija zabilježen je 191 prilog ili 4% (TV - 170 priloga, radiostanice - 21 prilog).

Na odnosu redovne liste praćenja medija, Agencija „Kliping BH“ također je uočila i pet top medija koji su najviše objavljivali o aktivnostima i sadržajima Komore u 2021. godini. Najviše objava zabilježeno je za medijski portal Akta.ba (290 objava) te za Poslovne novosti (272 objave).

Medij	Broj objava
Akta.ba	290
Poslovne novosti	272
Dnevni avaz	223
Ba.Ekapija.com	182
Večernji list	111

Agencija „Kliping BH“ već se 20 godina uspješno bavi pružanjem usluga praćenja i analize medija te istraživanja tržišta. Članica je regionalne grupacije press clipping agencija „Newton Media“, koja pokriva gotovo sve države srednje i jugoistočne Evrope. E-mail: kliping@kliping.ba; telefon: 033/956-378

Spoljnotrgovinska razmjena Bosne i Hercegovine sa svijetom za period 2021/2020.

Robna razmjena BiH sa svijetom

Bosna i Hercegovina u 2021. godini ostvarila je ukupan obim razmjene robe u vrijednosti od 36.567.435.000 KM, od čega vrijednost izvoza iznosi 14.620.569.000 KM, a uvoza 21.946.866.000 KM. U odnosu na prethodnu godinu, obim razmjene je povećan za 30,41%, odnosno 8,5 milijardi KM.

Kao rezultat povećanja izvoza od 3,8 milijarde KM i povećanja uvoza od 4,7 milijardi KM imamo povećanje spoljnotrgovinskog deficita za 14,67% u odnosu na prethodnu godinu, a koji iznosi 6,4 milijardi KM.

Kako je i očekivano, dogodio se rast ukupnog uvoza od 27,49% ili 4,7 milijardi KM i veći rast izvoza od 35,05% ili 3,8 milijardi KM u odnosu na prošlu godinu.

Ono što je primjetno jeste da je izvoz rastao više od uvoza za 7,6 procentnih poena u 2021. godini.

Ukupan rast izvoza je rezultat povećanja vrijednosti izvoza u sve zemlje glavne partnere, a i ostale zemlje sa kojima obavljamo značajniju spoljnotrgovinsku razmjenu, osim Ruske Federacije koji je manji za -1,55%.

- Njemačka - povećan izvoz za 31,33% (514 miliona KM)
- Hrvatska - povećan izvoz za 34,29% (490 miliona KM)
- Srbija - povećan izvoz za 48,23% (589 miliona KM)
- Italija - povećan izvoz za 57,40% (590 miliona KM)
- Austrija - povećan izvoz za 27,2% (276 miliona KM)

Uvoz je povećan iz svih značajnijih spoljnotrgovinskih partnera. U nastavku je 5 zemalja iz kojih najviše uvozimo:

- Hrvatska - povećan uvoz za 19,03% (555 miliona KM)
- Srbija - povećan je uvoz za 28,60% (718 miliona KM)
- Njemačka - povećan je uvoz za 30,86% (497 miliona KM)
- Italija - povećan je uvoz za 35,24% (503 miliona KM)
- Slovenija - povećan je uvoz za 21,72% (338 miliona KM)

Suficit ostvarujemo sa Austrijom i Njemačkom. Sa Italijom, Slovenijom, Srbijom, Hrvatskom, Švajcarskom i Nizozemskom imamo preko 50% pokrivenosti uvoza izvozom, dok su ostale zemlje rangirane ispod 50%.

Evropska unija (EU) - najznačajniji partner

BiH u spoljnotrgovinskoj razmjeni sa EU učestvuje sa 72,1% izvoza i 65,9% uvoza.

Na tržište EU **izvezeno** je robe u vrijednosti od 10.539.647.000 KM (više za 35,56% u odnosu na 2020.), dok je **uvoz** iznosio 14.453.149.000 KM (veći je za 24,78% u odnosu na 2020.).

Najznačajniji partner po obimu spoljnotrgovinske razmjene iz EU je Hrvatska. Obim spoljnotrgovinske

Pregled spoljnotrgovinske razmjene (u 000 KM)

	2020.	2021.	porast u %
	BiH	BiH	BiH
IZVOZ	10.825.649	14.620.569	35,05
UVOZ	17.214.729	21.946.866	27,49
OBIM	28.040.378	36.567.435	30,41
SALDO	-6.389.090	-7.326.297	14,67
pokrivenost uvoza izvozom	62,89%	66,62%	5,93

Najznačajniji partneri u spoljnotrgovinskoj razmjeni u 2021. godini

DRŽAVA	Bosna i Hercegovina			
	IZVOZ	UVOZ	SALDO	POKRIVENOST
Austrija	1.289.751	1.134.439	155.312	113,7%
Njemačka	2.154.534	2.110.223	44.311	102,1%
Italija	1.617.421	1.929.734	-312.313	83,8%
Slovenija	1.240.318	1.895.027	-654.708	65,5%
Srbija	1.810.526	3.227.962	-1.417.435	56,1%
Hrvatska	1.919.185	3.463.509	-1.544.324	55,4%
Švajcarska	340.740	661.920	-321.180	51,5%
Nizozemska	360.955	710.314	-349.359	50,8%
Poljska	231.191	552.929	-321.738	41,8%
Mađarska	271.532	811.219	-539.687	33,5%
Turska	363.292	1.125.089	-761.797	32,3%
Kina	36.507	581.722	-545.215	6,3%
Ostale zemlje	2.984.614	3.742.779	-758.164	79,7%
UKUPNO**	14.620.569	21.946.866	-7.326.297	66,6%

razmjene sa Hrvatskom u 2021. godini iznosio je 5,4 milijardi KM, od čega je izvoz iznosio 1,9 milijardi KM a uvoz 3,5 milijardi KM. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi 55,4%.

U 2021. godini najviše je izvezeno ovih proizvoda u Republiku Hrvatsku:

- Električna energija (305 miliona KM)
- Tkanine (117 miliona KM)
- Hula-hop čarape (77 miliona KM)
- Drvo obrađeno po dužini (74 miliona KM)
- Sjedala (72 miliona KM)

U 2021. godini najviše je iz Hrvatske

na tržište BiH uvezeno:

- Naftna ulja i ulja dobivenih od bitumenskih minerala (999 miliona KM)
- Čokolada i ostali prehrambeni proizvodi koji sadrže čokoladu (99 miliona KM)
- Hula-hop čarape (68 miliona KM)
- Portland-cement, aluminatni, cement troske (63 miliona KM)
- Električna energija (61 miliona KM)

CEFTA 2006 (CEFTA) - drugi najznačajniji partner BiH

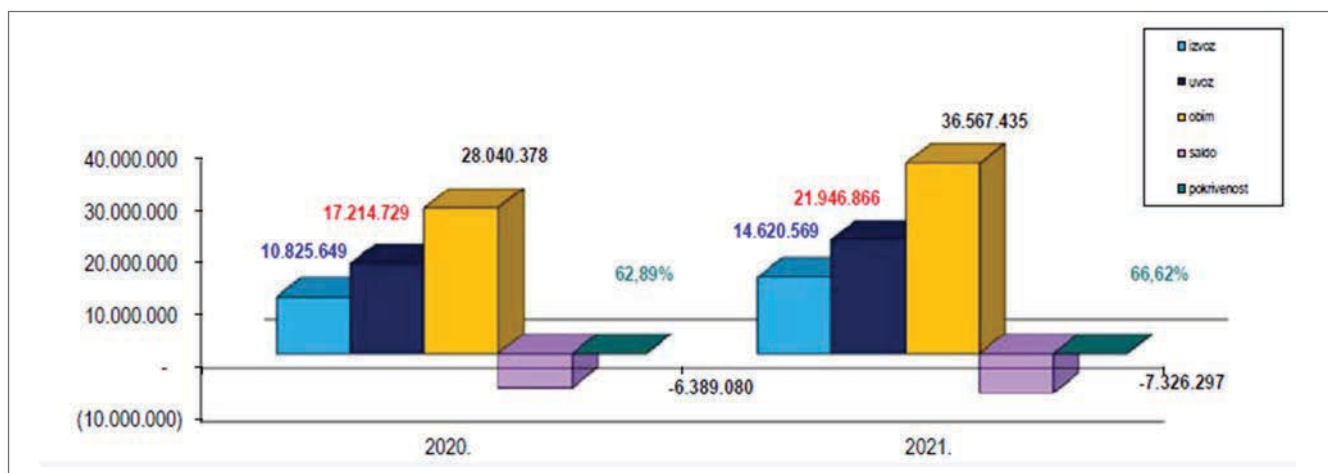
Nakon EU, u spoljnotrgovinskoj razmjeni BiH sa CEFTA-om učestvuje

sa 17,6% izvoza i 16,5% uvoza. Obim robne razmjene sa zemljama CEFTA-e u 2021. godini iznosio je 6,18 milijardi KM ili 16,9% u ukupnoj robnoj razmjeni BiH.

Na tržište CEFTA-e u 2021. godini je iz BiH **izvezeno** robe u vrijednosti od 2,57 milijardi KM i izvoz je u odnosu na prethodnu godinu veći za 41,29%.

Sa područja CEFTA-e **uvezeno** je robe u vrijednosti od 3,61 milijardi KM, što je za 30,27% više u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama CEFTA-e iznosi 71,1%. BiH ostvaruje suficit sa svim zemljama CEFTA-e, osim sa Srbijom, gdje je pokrivenosti uvoza izvozom 56,1%

Spoljnotrgovinska razmjena BiH 2021/2020.

i sa Sjevernom Makedonijom, gdje je pokrivenost uvoza izvozom 78,5%. U 2021. godini izvoz je povećan sa svim zemljama CEFTA-e, a uvoz je povećan sa svim zemljama, osim Kosova i Moldavije.

Najznačajniji spoljnotrgovinski partner iz CEFTA regiona po obimu razmjene je Srbija. Na tržište Srbije izvezli smo robe u vrijednosti od oko 1,8 milijardi KM, što je za 48,23% više u odnosu na prošlu godinu. Sa područja Srbije uvezli smo robe u vrijednosti oko 3,2 milijarde KM i time povećali uvoz za 28,60% u odnosu na prethodnu godinu. Najznačajniji rast izvoza je ostvaren u izvozu koks i polukoks od kamenog i mrkog uglja, zatim električne energije i toplo valjane žice od željeza. Najznačajniji rast uvoza ostvaren je uvozom naftnih ulja i ulja dobivenih od bitumenskih minerala i toplo valjanih plovnatih proizvoda od željeza.

U 2021. godine na tržište Srbije najviše se izvezlo:

- Koks i polukoks od kamenog uglja, mrkog uglja (265 miliona KM)
- Električna energija (257 miliona KM)
- Toplo valjana žica od željeza ili nelegiranog čelika (136 miliona KM)
- Drvo obrađeno po dužini (95 miliona KM)
- Konstrukcije, osim montažnih zgrada iz tarifnog broja 9 (73 miliona KM).

Iz Srbije smo u 2021. godini u BiH najviše uvezli:

- Naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala (364 miliona KM)
- Toplo valjani plosnati proizvodi od željeza (89 miliona KM)
- Hljeb, peciva, kolači, keksi i ostali pekarski proizvodi (69 miliona KM)
- Električna energija (63 miliona KM)
- Kukuruz (61 miliona KM)

EFTA i ostala tržišta

U ukupnom obimu spoljnotrgovinske razmjene BiH sa potpisnicima EFTA sporazuma učestvuje sa 2,9%. Obim robne razmjene sa EFTA-om iznosi 1,06 milijardi KM, od čega na izvoz otpada 382 miliona KM ili 2,6%, a na uvoz 682 miliona KM ili 3,1%. Pokrivenost uvoza izvozom je 56%.

Najznačajniji partner EFTA-e je

Švajcarska sa kojom se gotovo i obavlja sva spoljnotrgovinska razmjena. U 2021. godini izvoz u Švajcarsku je povećan za 27,69% i iznosio je 341 miliona KM, a uvoz je povećan za 215,5% i iznosio je 662 miliona KM.

Sa ostalim zemljama obim spoljnotrgovinske razmjene BiH u 2021. godine iznosi 4,3 milijarde KM, od čega na izvoz otpada 1,1 milijarda KM ili 20,33%, a uvoz iznosi 3,2 milijarde KM ili 21,32%.

Najznačajniji spoljnotrgovinski partner po obimu razmjene je Turska, zatim Kina itd.

U 2021. godini obim razmjene sa Turskom iznosio je oko 1,5 milijardi KM. Izvoz u Tursku je iznosio oko 400 miliona KM i veći je u odnosu na prethodnu godinu za 14,92%. Uvoz iz Turske povećan je za 43,87% i iznosio je oko 1,1 milijarde KM. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi 32,3%.

Na tržište Turske u 2021. godini najviše se izvezlo:

- 72 - Gvožđe i čelik (121,94 miliona KM)
- 94 - Namještaj, posteljina, madraci (45,32 miliona KM)
- 48 - Papir i karton, proizvodi (31,59 miliona KM)
- 15 - Masnoće i ulja životinjskog i biljnog porijekla (22,82 miliona KM)
- 93 - Oružje i municija, njihovi dijelovi i pribor (19,75 miliona KM)

U 2021. godini iz **Turske** se najviše uvezlo:

- 84 - Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i mehanički uređaji (116,45 miliona KM)
- 61 - Odjeća i pribor za odjeću pleteni ili kukičani (98,58 miliona KM)
- 39 - Plastične mase i proizvodi (98,58 miliona KM)
- 72 - Gvožđe i čelik (68,35 miliona KM)
- 62 - Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih kukičanih (67,61 miliona KM)

Poslije Turske, najveći obim razmjene ostvarujemo sa Kinom, sa kojom obim robne razmjene iznosi 618 miliona KM, od čega na izvoz otpada 37 miliona KM i povećan je za 38,25%. Uvoz iznosi 582 miliona KM i veći je za 18,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Spoljna trgovina BiH u 2021. godini

suočila se sa nizom izazova. Kako smo mala uvozno zavisna ekonomija, tako su nas prvi problemi zadesili početkom 2020. godine s pojavom koronavirusa.

Kako se navodi u Izvještaju Svjetske banke, Bosnu i Hercegovinu je u 2020. zahvatila najgora recesija u posljednjih 25 godina, uz smanjenje ekonomskog rasta za 4,3 procenta, u najvećoj mjeri zbog povećanja broja novih slučajeva zaraze COVID-19, pada potrošnje, investicija i potražnje iz inostranstva. Stoga 2020. godina nije povoljna baza za poređenje ekonomskih parametara u narednom periodu.

Ono što je svakako karakteristično za 2021. godinu je poboljšanje ekonomskih indikatora. Jedan od njih je spoljnotrgovinska razmjena BiH sa svijetom u kojoj se ogleda povećanje izvoza ka svim vodećim spoljnotrgovinskim partnerima, koje je uzrokovano oporavkom izvoznih sektora BiH, ali i povećanjem uvoza.

Karakteristika stanja globalne ekonomije je inflacija i porast cijena većine proizvoda i usluga, a ono što brine cijeli svijet je poskupljenje energenata i hrane. Kao posljedica rasta cijena bilježi se značajan rast prihoda u svim budžetima, čime se stvara veća mogućnost da se intervenišu odgovarajućim mjerama za suzbijanje negativnih efekata po stanovništvo i privredu. Svjetske cijene hrane porasle su 19,5% na godišnjem nivou, pokazali su podaci iz januara ove godine koje je objavila Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO). Porastao je indeks cijena biljnog ulja, šećera, cijena mesa, kao i mliječnih proizvoda. BiH ima dovoljne kapacitete i mogućnosti da ih proizvodimo sami.

Mala otvorena ekonomija BiH u velikoj mjeri će u svom oporavku i rastu biti ovisna o kretanjima u regionalnoj, evropskoj i globalnoj ekonomiji. Faktori okruženja imaju refleksije na izvoznu tražnju, priliv turista, stranih direktnih ulaganja i doznaka od dijaspore.

Spoljnotrgovinska razmjena po sektorima bh. privrede

METALSKI I ELEKTROSEKTOR

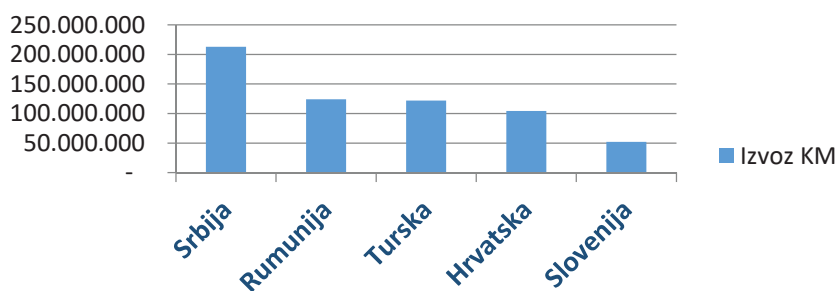
U 2021. godini metalni sektor je ostvario ukupan obim razmjene od 13,9 milijardi KM ili 38% u ukupnom obimu razmjene BiH. Izvoz je ostvaren u vrijednosti od 5,9 milijardi KM, što je više za 1,9 milijardi KM ili 49% u odnosu na isti period prethodne godine. Istovremeno je povećan i uvoz pa je u 2021. godini uvezeno proizvoda metalnog sektora u ukupnoj vrijednosti od 7,9 milijardi KM, što je povećanje od 2,1 milijarde KM ili 36%. U uvozu su sve tarife zabilježile povećanje.

U ukupnoj robnoj razmjeni metalnog sektora prednjači izvoz i uvoz željeza i čelika i njihovi dijelovi, elektro i autoindustrija.

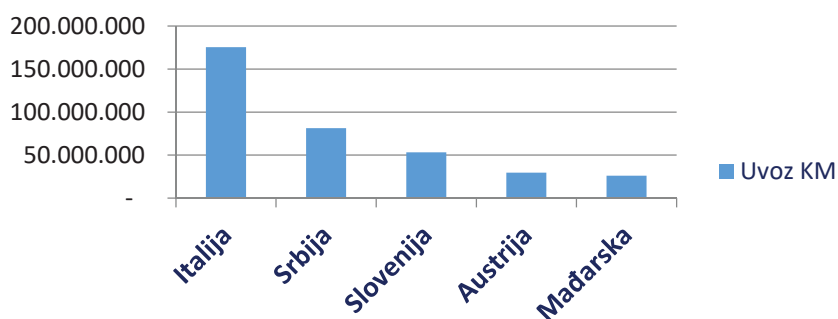
Željeza i čelika je izvezeno u ukupnoj vrijednosti od 849 miliona KM, što je povećanje od 390 miliona KM ili 85%.

Željeza i čelika je uvezeno u vrijednosti od 973 milion KM, što je povećanje od 418 miliona KM ili 75% u odnosu na 2020. godinu.

Izvoz željeza i čelika u 2021.

Uvoz željeza i čelika u 2021.

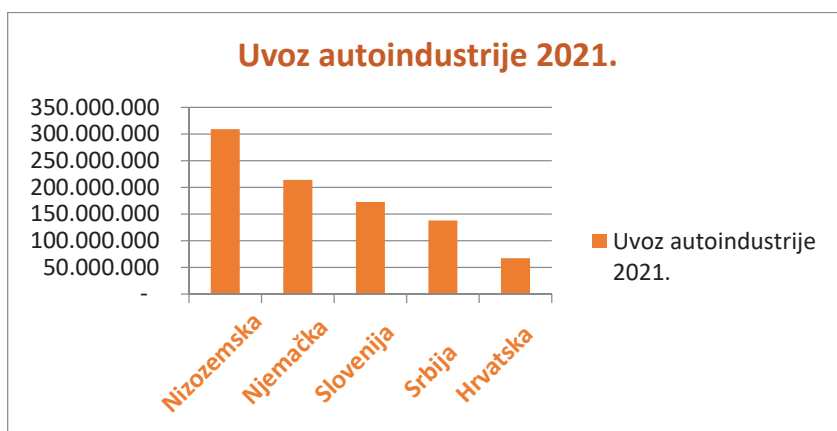
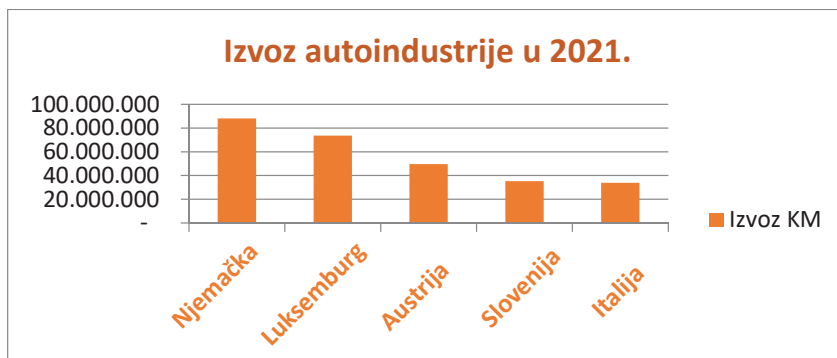
	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Izvoz %	Uvoz %
Gvožđe i čelik	459.265.460	849.449.960	555.103.333	972.956.538	85	75
Proizvodi od gvožđa i čelika	727.134.365	1.037.967.787	496.962.908	666.784.473	43	34
Proizvodi od bakra	75.659.477	131.954.831	250.888.646	405.765.497	74	62
Nikl i proizvodi od nikla	52.865	22.005	859.275	1.940.579	-58	126
Aluminij i proizvodi	363.686.277	941.582.243	372.146.918	851.853.062	159	129
Olovo	1.769.433	2.255.102	5.151.883	7.591.528	27	47
Cink i proizvodi	45.489.436	49.280.469	41.338.980	49.611.539	8	20
Kalaj i proizvodi od kalaja	7.217	220.674	21.433.427	41.789.609	2.958	95
Ostali proizvodi od metala	208.699	250.281	4.274.911	6.108.323	20	43
Alati, kašike, viljuške	25.911.888	33.677.490	85.585.781	107.432.840	30	26
Razni proizvodi od prostih metala	47.820.944	61.528.389	172.496.892	219.194.363	29	27
Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine	45.601.035	1.041.140.290	1.441.766.910	1.776.109.737	23	23
Električne mašine	836.323.029	1.109.089.797	1.187.871.962	1.301.377.475	33	10
Šinska vozila	23.747.175	18.844.957	20.045.641	20.022.414	-21	0
Vozila i njihovi dijelovi	356.739.104	418.412.456	1.098.277.240	1.380.775.718	17	26
Vazduhoplovi, kosmičke letjelice	2.191.837	1.732.922	15.589.745	72.728.459	-21	367
Brodovi, čamci i plovne konstrukcije	814.521	992.106	714.183	1.115.936	22	56
Oružje i municija	162.636.214	235.121.258	11.033.522	14.088.534	45	28
Eksplziv	35.889.090	45.599.080	25.096.046	25.199.865	27	0
TOTAL:	4.010.948.065	5.979.122.095	5.806.638.202	7.922.446.488	49	36

Autoindustrija	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Izvoz %	Uvoz %
Šinska vozila	23.747.175	18.844.957	20.045.641	20.022.414	-21	0
Vozila i njihovi dijelovi	356.739.104	418.412.456	1.098.277.240	1.380.775.718	17	26
Total:	380.486.279	437.257.413	1.118.322.881	1.400.798.132	15	25

AUTOINDUSTRIJA

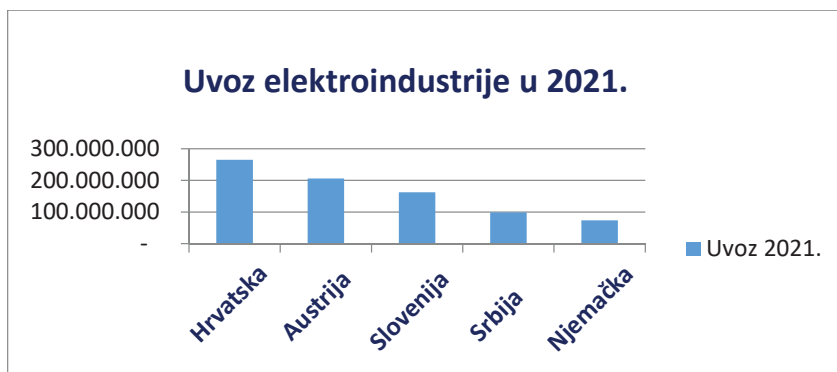
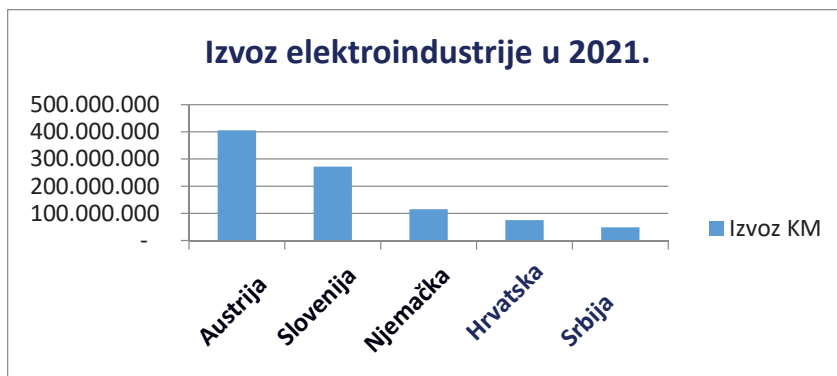
U 2021. godini je povećan ukupan obim robne razmjene u autoindustriji uslijed povećanja i izvoza i uvoza. Izvezeno je proizvoda autoindustrije u vrijednosti od 437 miliona KM, što je više za 57 miliona KM ili 15%. Uvezeno je ove industrijske podgrane u vrijednosti od 1,4 milijardi KM, što je više za 283 miliona KM ili 25% u odnosu na prethodnu godinu.

Njemačka je i dalje top 1 izvozno tržište. U uvozu je Nizozemska vrijednosno premašila Njemačku, tako da je sad top uvozno tržište Nizozemska sa preko 300 miliona KM uvoza. Proizvode autoindustrije, uglavnom, razmjenjujemo sa zemljama EU, dok je u uvozu Srbija top 4. uvozno tržište.

ELEKTROINDUSTRIJA

U 2021. godini je elektrosektor ostvario izvoz u vrijednosti od 1,1 milijarde KM, što je više za 273 miliona KM ili 33%. Istovremeno je uvezeno proizvoda elektroindustrije u vrijednosti od 1,3 milijardi KM, što je više za 114 miliona KM ili 10% u odnosu na prethodnu godinu.

Elektroindztrija	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Izvoz %	Uvoz %
Električne mašine	836.323.029	1.109.089.797	1.187.871.962	1.301.377.475	33	10

TEKSTILNA INDUSTRIJA

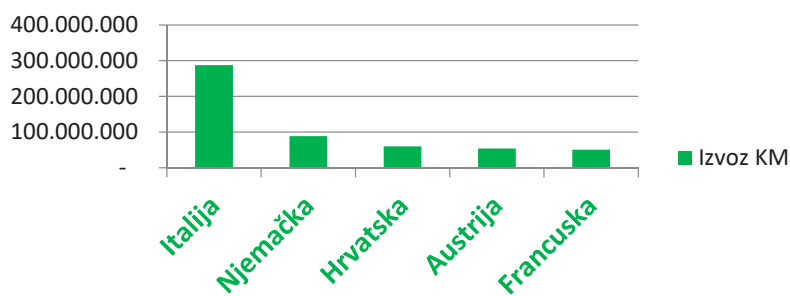
U 2021. godini je izvezeno tekstilne industrije u vrijednosti od 1,5 milijardi KM, što predstavlja povećanje izvoza za 160 miliona KM ili 12% u odnosu na prethodnu godinu. Istovremeno je uvezeno proizvoda tekstilne industrije u vrijednosti od 2 milijarde KM, što je povećanje od 284 miliona KM ili 16% u odnosu na prethodnu godinu.

U razmjeni prednjače obuća, odjeća i dijelovi odjeće. Obuće smo izvezli u ukupnoj vrijednosti od 714 miliona KM, što je više za 70 miliona KM ili 11% u odnosu na prethodnu godinu. Odjeće i dijelova za odjeću je izvezeno u vrijednosti od 609 miliona KM, što je povećanje od preko 60 miliona KM ili 10% u odnosu na prethodnu godinu.

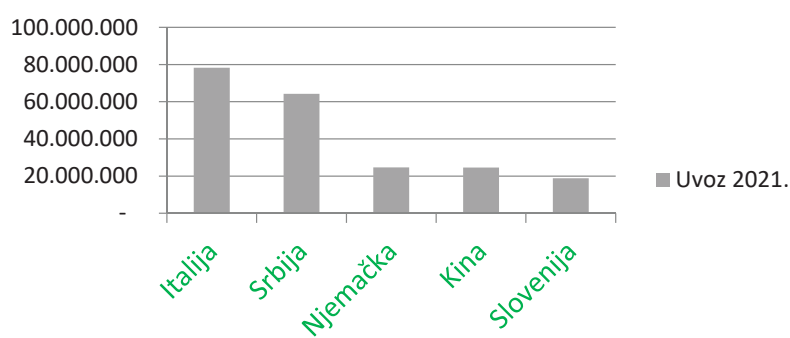
Kao i prethodnih godina, najznačajnije tržište u trgovinskoj razmjeni industrije tekstila, odjeće, kože i obuće su zemlje EU, gdje opet prednjače Italija, Njemačka i Hrvatska. Druga najznačajnija tržišta su najviše zemlje CEFTA-e, a kod uvoza tu su još Turska i Kina.

U 2021. godini najveća izvozna tržišta na kojem su se plasirali proizvodi industrije tekstila, odjeće, kože i obuće su: Italija (30%), Njemačka (18%), Hrvatska (15%), Francuska (7%) i Slovenija (7%).

Izvoz obuće i dijelova za obuću u 2021.

Uvoz obuće i dijelova za obuću u 2021.

	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Izvoz %	Uvoz %
Sirova krupna i sitna koža sa dlakom ili bez	37.274.837	59.654.674	226.138.620	242.460.747	60	7
Proizvodi od kože, sedlarski i sarački	53.725.670	49.581.783	63.305.183	67.606.596	-8	7
Prirodno i vještačko krzno, proizvodi od krzna	4.630.746	4.589.921	2.561.327	1.918.502	-1	-25
Svila	160.310	335.809	2.275.454	286.889	109	-87
Vuna, fina ili gruba životinjska dlaka, predivo	1.921.711	1.270.319	24.513.092	24.547.033	-34	0
Pamuk	11.448.501	15.719.117	43.627.623	50.702.822	37	16
Ostala biljna tekstilna vlakna, predivo od papira	19.224	5.971	1.177.869	1.399.032	-69	19
Vještački ili sintetički filamenti	7.404.319	7.850.051	90.744.382	109.556.035	6	21
Vještačka ili sintetička vlakna, sječena	20.929.504	24.057.873	73.852.077	79.093.696	15	7
Vata, filc i netkani materijal	3.452.425	4.446.429	74.703.456	85.681.250	29	15
Tepisi i ostali podni pokrivači	3.852.378	1.613.998	34.617.123	39.591.497	-58	14
Specijalne tkanine, taftovane tkanine, čipke	5.975.892	6.687.062	41.677.181	50.672.172	12	22
Tekstilne tkanine	9.672.904	11.327.309	107.889.762	129.912.250	17	20
Pleteni ili kukičani materijali	8.565.644	8.230.298	99.167.990	115.778.206	-4	17
Odjeća i pribor za odjeću, pleteni	235.124.103	284.194.779	260.185.102	349.259.119	21	34
Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih kukičanih	254.342.122	294.014.144	202.988.577	253.914.709	16	25
Ostali gotovi proizvodi od tekstila, setovi	59.394.877	30.435.219	93.674.125	94.810.565	-49	1
Obuća, kamašne i slični proizvodi	643.883.670	713.563.471	299.771.247	326.050.414	11	9
Šeširi, kape i ostale pokrivke za glavu	4.010.439	7.739.754	6.337.854	10.292.267	93	62
Total:	1.365.789.276	1.525.317.981	1.749.208.043	2.033.533.800	12	16

AGRO I PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Povećan je obim razmjene prehrambenog sektora uslijed povećanja i izvoza i uvoza. Izvezeno je proizvoda i poluproizvoda ove grane privrede u vrijednosti od 962 miliona KM, što je u odnosu na prošlu godinu povećanje od 57 miliona KM ili 6%. Uvoz je povećan za 367 miliona KM ili 12%, tako da je ukupna uvezena vrijednost ove grane privrede 3,4 milijarde KM.

I u izvozu i u uvozu vrijednosno najviše učestvuju: mlijeko i mliječni proizvodi, meso i prerađevine od mesa, voće i povrće, a u samom uvozu vrijednosno se najviše uvoze žitarice i proizvodi na bazi žitarica, pića i alkoholi.

Mlijeka i mliječnih proizvoda je izvezeno u ukupnoj vrijednosti od 94 miliona KM, a od toga najviše u Crnu Goru,

Srbiju, Hrvatsku, Sjevernu Makedoniju i na Kosovo. Vrijednost izvoza mlijeka je gotovo jednaka vrijednosti iz prethodne godine.

Proizvoda mliječne industrije je uvezeno u ukupnoj vrijednosti od 175 miliona KM, od čega je iz Njemačke uvezeno preko 70 miliona KM pa je Njemačka i dalje top uvozno tržište mlijeka i mliječnih proizvoda.

Vrijednosno, najviše mlijeka uglavnom uvozimo iz EU i Srbije, a nakon Njemačke top uvozna tržišta su Hrvatska, Slovenija i Mađarska. I u 2021. godini je struktura razmjene mliječne industrije nepovoljna zbog slabe prerađivačke industrije. Izvozimo najveće količine UHT sterilisanog mlijeka koje ima najnižu tržišnu vrijednost, a

uvozimo proizvode sa do 6 puta većom tržišnom vrijednosti. Da bismo izbalansirali ovakvu razmjenu potrebno je jačati prerađivačku industriju i širiti paletu domaćih proizvoda.

Mesa i mesnih prerađevina je izvezeno u ukupnoj vrijednosti od 110 miliona KM, od čega najviše ide u Srbiju, Sjevernu Makedoniju, Kosovo, Crnu Goru i Hrvatsku.

Mesnih prerađevina je uvezeno u vrijednosti od 401 miliona KM, što je više za 64 miliona KM ili 19% u odnosu na 2020. Najviše smo uvezili iz Italije, Nizozemske, Srbije, Poljske i Hrvatske.

	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Izvoz %	Uvoz %
Žive životinje	3.319.452	3.933.435	63.638.781	72.579.604	18	14
Meso i drugi klaonički proizvodi	40.208.580	28.518.823	263.738.192	326.536.105	-29	24
Ribe, mekušci	23.741.994	31.117.557	33.654.236	43.754.860	31	30
Mlijeko i mliječni proizvodi	102.147.406	101.012.782	167.001.465	184.275.146	-1	10
Proizvodi životinjskog porijekla	625.793	620.931	4.651.438	5.605.304	-1	21
Živo drveće i druge biljke	7.544.306	6.157.622	18.823.475	23.416.129	-18	24
Jestivo povrće	49.639.123	50.595.949	101.103.591	109.376.349	2	8
Jestivo voće	130.046.830	151.649.012	210.411.516	212.185.705	17	1
Kafa, čaj, začini	16.196.265	23.163.271	89.911.588	111.385.636	43	24
Žitarice	18.164.076	24.269.428	207.838.604	222.286.457	34	7
Proizvodi mlinske industrije	17.009.113	12.508.770	43.229.200	44.521.462	-26	3
Uljano sjemenje i plodovi	25.851.495	23.975.866	98.412.904	116.583.028	-7	18
Šelak, gume i smole	175.023	110.335	2.175.326	2.539.409	-37	17
Biljni proizvodi	151.507	46.734	177.212	299.265	-69	69
Masti i ulja	108.292.712	89.483.042	148.534.741	165.492.813	-17	11
Prerađevine od mesa	89.825.270	109.338.352	118.753.318	117.615.797	22	-1
Šećer i proizvodi od šećera	6.041.677	3.358.157	118.250.115	115.278.678	-44	-3
Kakao i proizvodi od kakaa	28.586.908	26.596.482	182.609.799	198.590.967	-7	9
Proizvodi na bazi žitarica	75.331.452	91.988.370	231.248.204	253.947.260	22	10
Proizvodi od voća i povrća	19.721.748	20.627.087	83.536.858	95.544.419	5	14
Razni prehrambeni proizvodi	54.125.893	45.766.727	309.073.710	338.173.059	-15	9
Pića, alkohol i sirće	64.559.127	73.452.003	309.272.981	380.442.912	14	23
Ostali prehrambeni proizvodi	19.663.992	33.403.091	193.146.448	218.624.353	70	13
Duhan	6.743.714	9.887.584	79.215.655	86.613.242	47	9
Total:	904.394.004	961.581.408	3.078.409.357	3.445.667.956	6	12

ZAŠTO POTROŠAČI ZANEMARUJU KVALITETNE DOMAĆE PROIZVODE?

Razlozi: CIJENA, DOSTUPNOST, BRENDIRANJE, PROMOCIJA PROIZVODA I SVIJEST POTROŠAČA

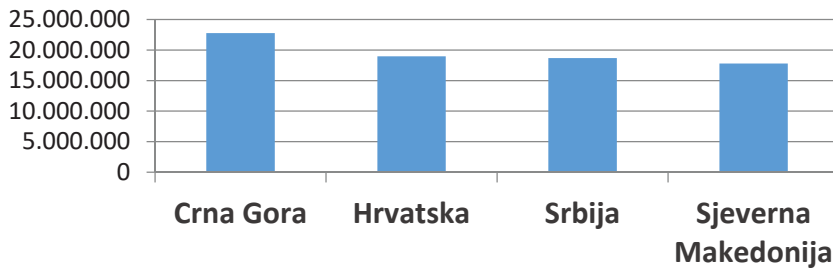
PROMOCIJA proizvoda

Promovišemo domaće a jedemo uvozno. Podaci govore da od ukupne količine prehrambenih proizvoda koje godišnje pojedemo većina dolazi iz uvoza (stranih fabrika). Stručnjaci upozoravaju da ovakav odnos snaga uništava domaću prerađivačku industriju pa je krajnje vrijeme za jačanje domaćih prerađivačkih kapaciteta i preduzimanje zaštitnih mjera. Jedna od tih mjera je sezonska zabrana uvoza hrane, a druga uvođenje prelevmana, tj. zaštitnih taksi kojima se nadoknađuje razlika između nižih cijena uvoznog i viših cijena domaćeg proizvoda.

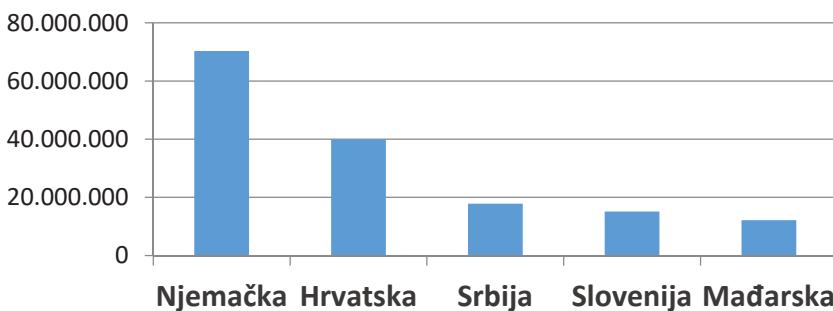
Kampanja oko kupovine domaćih proizvoda u BiH nije urodila plodom, jer nije praćena drugim mjerama, da li podsticajima ili određenim zabranama uvoza roba koje imamo. Za jednu državu je veoma važno da ima stabilnu proizvodnju hrane, pogotovo ako ima sirovinsku bazu, kao što je slučaj sa nama. Ako želimo imati stabilnost u proizvodnji hrane, moramo posegnuti za mjerama koje će stimulisati domaću proizvodnju.

DOSTUPNOST I CIJENA proizvoda - Trgovački lanci odlučuju čiju će robu prodavati. Oni ničim nisu ograničeni i diktiraju sve uslove. Proizvođači spolja imaju jake podsticaje i jeftiniji su pa trgovački centri prodajom njihovih proizvoda ostvaruju veću maržu. Potrošač gleda samo cijenu, jer ima male prihode.

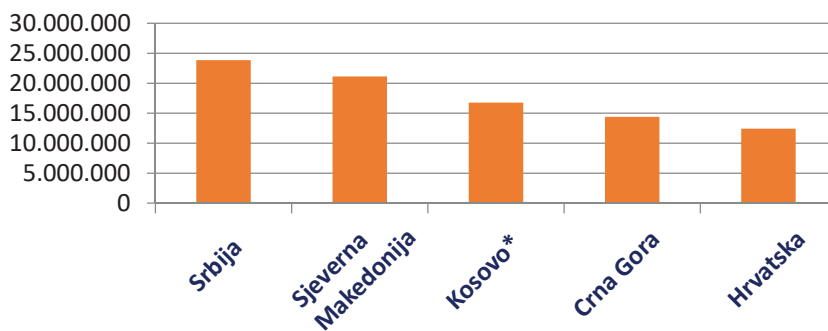
Izvoz proizvoda mliječne industrije u 2021.

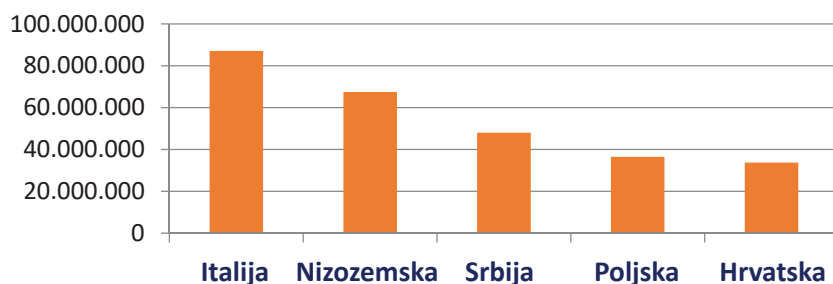
Uvoz proizvoda mliječne industrije u 2021.

Izvoz mesa i mesnih prerađevina u 2021.

Uvoz mesa i mesnih prerađevina u 2021.

DRVNI SEKTOR

- Vrijednost izvoza drvne industrije u 2021. godini je iznosila 1.709.957.563 KM, što je za 30% više od izvoza u 2020. godini.
- Vrijednost uvoza drvne industrije u 2021. godini je iznosila 494.299.099 KM, što je za 31% više od uvoza u 2020. godini.
- Ukupan promet spoljnotrgovinske razmjene drvne industrije u 2021. godini je iznosio 2.204.256.662 KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom je bila 346%.

	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Izvoz %	Uvoz %
Šumski sortimenti	132.322.934	173.163.851	27354.413	33306.104	31	22
Drvo i proizvodi od drveta	714.542.987	972.946.785	257.244.403	348.819.630	36	34
Namještaj	578.769.599	712.161.637	92.691.569	111.734.748	23	21
Total	1.425.635.520	1.858.272.273	377.290.385	493.860.482	30	31

ELEKTRIČNA ENERGIJA

U 2021. godini je izvezeno električne energije u ukupnoj vrijednosti od 828 miliona KM, što je više za 331 milion KM ili 66% u odnosu na 2020. Najviše je električne energije izvezeno u Hrvatsku. Vrijednosno je najviše porastao izvoz električne energije u Srbiju (za 126 miliona KM ili 96%), Hrvatsku (93 miliona KM ili 44%) i Crnu Goru (63 miliona KM ili 36%).

U 2021. godini je uvezeno električne energije u ukupnoj vrijednosti od 219 miliona KM, što je više za 122 miliona KM ili 127% u odnosu na 2020. Uvoz električne energije je znatno porastao iz Srbije, i to za 39 miliona KM ili 166%, tako da je u 2021. godini Srbija top uvozno tržište električne energije.

ENERGETSKA KRIZA U BIH

Energetska kriza koja drma cijeli svijet, a ogleda se u nestašici određenih energenata i naglom skoku cijena, prije svega prirodnog gasa, nastaviće se i u narednom periodu i sigurno će se odraziti na domaće tržište. Dugoročno i globalno gledano ulazimo u period skupe energije i hrane, kojem se ne može naslutiti kraj. Do ovih poremećaja došlo je zbog određenih geopolitičkih igara na tržištu gasa, psihološkog efekta, straha i povećane potražnje, a što se na kraju reflektovalo i na rast cijena drugih energenata, prije svega nafte.

Na cijenu energenata utiču razni ekonomski i tržišni faktori, ali, naravno, i sama geopolitika. Pokazalo se da je osnovni problem to što izvori energije nisu ravnomjerno raspoređeni, kao ni sama potrošnja.

Važna stvar za shvatanje ove nestašice gasa i enormnog rasta cijena leži u činjenici da su Sjedinjene Američke Države konstantno pokušavale da sabotiraju Ruse na evropskom tržištu energenata, s ciljem da proguraju svoj ukapljeni TNG gas.

U bliskoj budućnosti treba očekivati i rast cijena električne energije, što zbog otvaranja tržišta u BiH, što zbog potpisanog Sporazuma o pristupu energetske zajednici koji, između ostalog, predviđa i uvođenje ekoloških taksi.

Uvođenje ovih taksi je za nas problematično zato što smo mali a emitujemo mnogo ugljen-dioksida (CO₂). Naravno, ni prelazak na obnovljive izvore neće biti lak, a uticaće i na rast cijena struje. Zemlje koje u narednom periodu uspiju biti energetske što samostalnije moći će naći način da odgovore na sve ove izazove, jer ne treba zaboraviti da cijene energenata direktno utiču na ekonomiju i privredna kretanja.

Sve više se priča o cirkularnoj ekonomiji i zelenim lancima ekonomije. Cirkularna ekonomija predstavlja nov pristup koji integriše ekonomiju i sistem upravljanja otpadom i uči nas kako pretvoriti

– Drvna industrija tradicionalno bilježi suficit u robnoj razmjeni. U 2021. godini ostvaren je suficit od 1,2 milijarde KM.

Povećan je izvoz drveta i proizvoda od drveta (drvo obrađeno po dužini, šperploče, sanduci za pakovanje) za 223 miliona KM ili 37%, tako da je izvezena vrijednost proizvoda od drveta 825 miliona KM. Izvezeno je namještaja u vrijednosti od 712 miliona KM, što je više za 133 miliona KM ili 23% u odnosu na 2020. godinu, a izvoz je i dalje najviše skoncentrisan na EU - Njemačka, Hrvatska, Nizozemska, Italija i Austrija.

Tržišta	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Izvoz %
Hrvatska	211.782.085	305.047.121	44
Srbija	131.362.884	257.086.233	96
Švajcarska	90.199.153	122.742.778	36
Crna Gora	45.790.255	108.695.435	137
Slovenija	17.840.917	15.917.082	-11
Češka	140.673	554.818	294
Mađarska	73.298	5.835.835	7.862
Albanija	-	8.669.608	
Različite zemlje	-	3.059.893	
Danska	-	77.504	
Total:	497.189.266	827.686.307	66

Tržišta	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Uvoz %
Srbija	23.671.134	62.983.090	166
Hrvatska	49.993.839	60.689.479	21
Švajcarska	10.566.131	38.196.468	261
Crna Gora	5.484.925	28.737.458	424
Slovenija	3.376.327	25.478.327	655
Mađarska	3.224.960	2.014.943	-38
Različite zemlje	18.096	639.468	3.434
Danska	-	23.464	
Albanija	-	5.482	
Total:	96.335.411	218.768.179	127

otpad u novac i proizvod u korist zaštite životne sredine. Države sve više uviđaju štetnost mineralnog modela ekonomije koja se svodi na odbacivanje resursa pa treba razmišljati o manjem korištenju sirovina i postizanju održivosti. Pod pojmom cirkularna ekonomija treba smatrati upotrebu resursa više puta (ne kupiti i nakon jedne upotrebe baciti). Dakle, neophodno je prestati sa pretjeranim iskorištavanjem prirodnih resursa.

Najveći emiteri CO₂ su proizvođači čelika, plastike, aluminijuma i cementa. Stoga su neminovne promjene u tehnologiji građenja u smislu smanjenja upotrebe čelika i cementa u građevinarstvu. Cirkularna ekonomija podrazumijeva obnovljivost i mora biti uključena u poslovne modele. U tom kontekstu je važnost obrazovanja itekako značajna. Rcimo, u Finskoj je 2021. godine oko 100.000 djece učilo o cirkularnoj ekonomiji.

Momčilo Komljenović

Analiza vanjskotrgovinske razmjene metalskog i elektrosektora Bosne i Hercegovine u 2021. godini

- Izvoz metalskog i elektrosektora je u 2021. iznosio rekordnih 5.979.122.097 KM.
- Zabilježen je porast izvoza od 47,93%, što je skoro 2 milijarde KM.
- U ukupnom izvozu BiH, metalski i elektrosektor učestvuje sa preko 40%.
- Uvoz metalskog i elektrosektora iznosi 7.922.446.489 KM.
- Uvoz metalske i elektroindustrije je povećan za 55%.
- U ukupnom uvozu u BiH, ovaj sektor učestvuje sa 35%.
- Obim robne razmjene u metalnom i elektrosektoru je 13.901.568.586 KM.
- U ukupnom obimu razmjene BiH, metalski i elektrosektor učestvuje sa 35%.
- Pokrivenost uvoza izvozom metalske i elektroindustrije iznosi 75,47%.

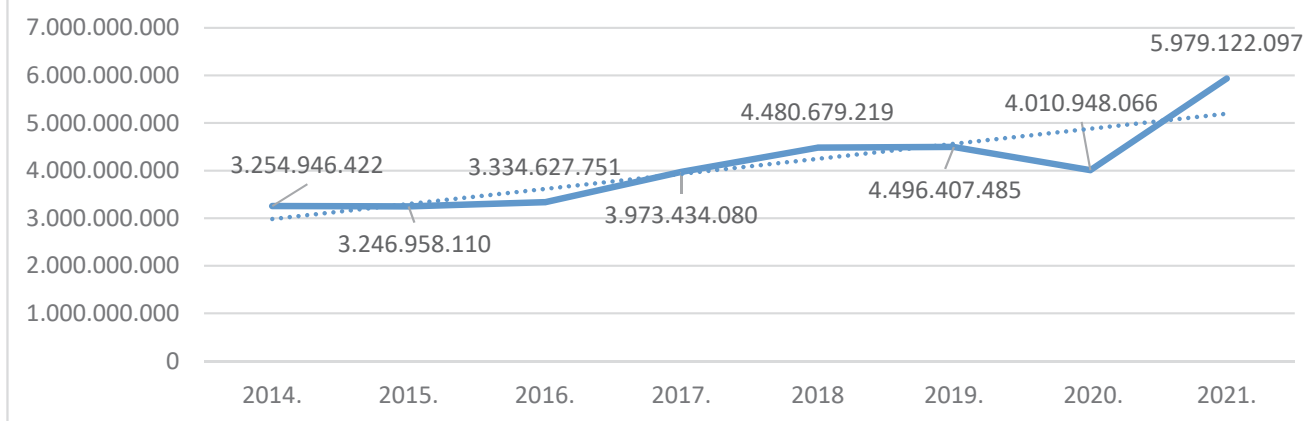
U 2021. godini metalski i elektrosektor je ostvario izvoz u rekordnoj vrijednosti od 5.979.122.097 KM, što je više za 1.968.174.031 KM, tj. 47,93% više u odnosu na 2020. godinu. Najveći porast se zabilježio u kategoriji proizvoda od aluminija, gdje je ostvaren rast od preko pola milijarde KM, preciznije sa 363,6 miliona KM iz 2020.

u 941,5 miliona KM u 2021. Naredne kategorije koje bilježe rast su željezo i čelik (+85%) i proizvodi od željeza i čelika (+42%). Važno je istaknuti da potkategorija - elektroindustrija Bosne i Hercegovine - i dalje bilježi značajan trend rast te je izvoz ovog podsektora u 2021. sam premašio milijardu KM (+32%).

Izvoz metalske i elektroindustrije u 2021. (u KM)

TO	Naziv grupe proizvoda	Izvoz 2019.	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Promjene u KM (2022/2021.)	Promjene %
72	Gvožđe i čelik	575.706.201	459.265.460	849.449.960	390.184.500	84,96
73	Proizvodi od gvožđa i čelika	786.056.335	727.134.365	1.037.967.787	310.833.422	42,75
74	Proizvodi od bakra	72.098.643	75.659.477	131.954.831	56.295.354	74,41
75	Nikl i proizvodi od nikla	1.761	52.865	22.005	-30.860	-58,37
76	Aluminij i proizvodi od aluminija	543.203.229	363.686.277	941.582.243	577.895.966	158,9
78	Olovo	2.200.837	1.769.433	2.255.102	485.669	27,45
79	Cink i proizvodi	52.328.517	45.489.436	49.280.469	3.791.033	8,33
80	Kalaj i proizvodi od kalaja	625.310	7.217	220.674	213.457	2.957,69
81	Ostali proizvodi od metala	89.318	208.699	250.281	41.582	19,92
82	Alati, kožarski proizvodi, kašike, viljuške	30.498.794	25.911.888	33.677.490	7.765.602	29,97
83	Razni proizvodi od prostih metala	45.517.998	47.820.944	61.528.389	13.707.445	28,66
84	Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine	894.295.808	845.601.035	1.041.140.290	195.539.255	23,12
85	Električne mašine	820.972.708	836.323.029	1.109.089.797	272.766.768	32,62
86	Šinska vozila	14.808.850	23.747.175	18.844.957	-4.902.218	-20,64
87	Vozila i njihovi dijelovi	410.740.810	356.739.104	418.412.456	61.673.352	17,29
88	Vazduhoplovi, kosmičke letjelice	3.552.009	2.191.837	1.732.922	-458.915	-20,94
89	Brodovi, čamci i plovne konstrukcije	664.998	814.521	992.106	177.585	21,8
93	Oružje, municija i eksploziv (36)	243.045.359	198.525.304	280.720.338	82.195.034	18,43
UKUPNO:		4.496.407.485	4.010.948.066	5.979.122.097	1.968.174.031	47,93

Izvoz metalskog i elektrosektora Bosne i Hercegovine u periodu 2014-2021.

Grafički prikaz nam daje jasnu sliku o kretanju metalčke i elektroindustrije u proteklom periodu. U periodu 2014-2018. izvoz je bilježio blagi rast. U pandemiji je zabilježen pad od skoro pola milijarde, da bi u 2021. izvoz dosegao rekordnih 5,9 milijardi KM. Vrlo je jasno da je izvoz u 2021. premašio izvozne rezultate pretpandemijskog perioda. Ukoliko analiziramo izvoz metalčke i elektroindustrije uključivši parametre

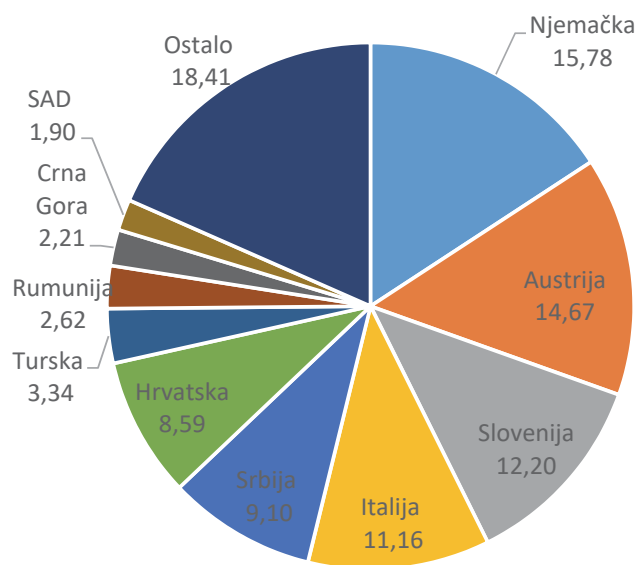
količine, možemo zaključiti da je ovaj značajan rast vrlo realan jer je samo manji dio ovog skoka uzrokovan inflacijom i rastom cijena sirovina.

Uvoz metalčke i elektroindustrije u 2021. je iznosio 7.922.446.489 KM, što je više za preko 2 milijarde KM ili 55,75% u odnosu na 2020. Najveći rast su zabilježile kategorije aluminijska, mašina i automobila.

Izvoz metalčke i elektroindustrije BiH u 2021.

Zemlja izvoza	Vrijednost izvoza (KM)	Učešće (%)
Njemačka	943.584.817	15,78
Austrija	877.343.972	14,67
Slovenija	729.644.156	12,20
Italija	667.494.125	11,16
Srbija	543.970.219	9,10
Hrvatska	513.873.447	8,59
Turska	199.906.010	3,34
Rumunija	156.587.700	2,62
Crna Gora	132.214.378	2,21
SAD	113.549.476	1,90
Mađarska	103.893.047	1,74
Nizozemska	93.624.861	1,57
Francuska	84.979.378	1,42
Poljska	84.054.917	1,41
Švicarska	81.653.225	1,37
Češka Republika	80.329.465	1,34
Luksemburg	76.289.500	1,28
Kosovo	40.990.918	0,69
Slovačka Republika	39.447.637	0,66
Egipat	38.835.730	0,65
TOP 20	5.602.266.978	93,70
OSTALO	376.855.117	6,30
UKUPNO	5.979.122.095	100,00

Top 10 izvoznih tržišta u 2021.

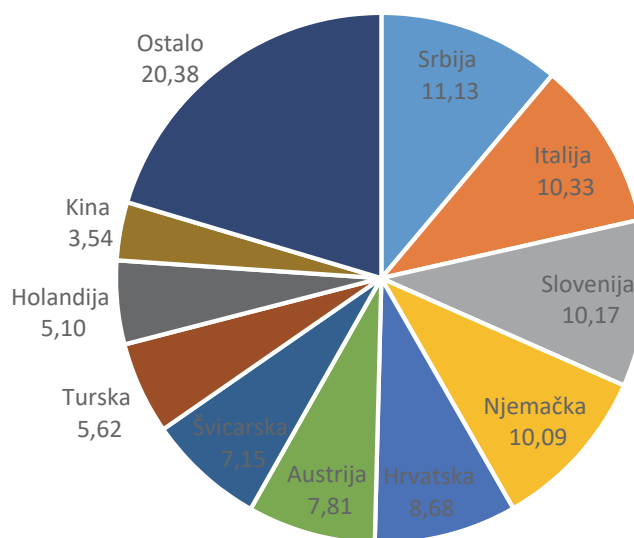
Uvoz metalske i elektroindustrije u 2021. (u KM)

TO	Naziv grupe proizvoda	Uvoz 2019.	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Promjene u KM	Promjene %
72	Gvožđe i čelik	613.411.080	555.103.333	972.956.538	417.853.205	75,27
73	Proizvodi od gvožđa i čelika	515.932.400	496.962.908	666.784.473	169.821.565	34,17
74	Proizvodi od bakra	249.075.150	250.888.646	405.765.497	154.876.851	61,73
75	Nikl i proizvodi od nikla	1.161.696	859.275	1.940.579	1.081.304	125,84
76	Aluminij i proizvodi	412.420.158	372.146.918	851.853.062	479.706.144	128,90
78	Olovo	4.930.299	5.151.883	7.591.528	2.439.645	47,35
79	Cink i proizvodi	44.912.318	41.338.980	49.611.539	8.272.559	20,01
80	Kalaj i proizvodi od kalaja	31.976.702	21.433.427	41.789.609	20.356.182	94,97
81	Ostali proizvodi od metala	7.946.154	4.274.911	6.108.323	1.833.412	42,89
82	Alati, kožarski proizvodi, kašike, viljuške	92.705.400	85.585.781	107.432.840	21.847.059	25,53
83	Razni proizvodi od prostih metala	177.701.166	172.496.892	219.194.363	46.697.471	27,07
84	Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine	1.677.331.454	1.441.766.910	1.776.109.737	334.342.827	23,19
85	Električne mašine	1.187.411.874	1.187.871.962	1.301.377.475	113.505.513	9,56
86	Šinska vozila	12.907.379	20.045.641	20.022.414	-23.227	-0,12
87	Vozila i njihovi dijelovi	1.478.941.484	1.098.277.240	1.380.775.718	282.498.478	25,72
88	Vazduhoplovi, kosmičke letjelice	62.981.215	15.589.745	72.728.459	57.138.714	366,51
89	Brodovi, čamci i plovne konstrukcije	1.042.503	714.183	1.115.936	401.753	56,25
93	Oružje i municija i eksploziv (36)	42.165.833	36.129.568	39.288.399	3.158.831	36,43
UKUPNO:		6.614.954.265	5.806.638.203	7.922.446.489	2.115.808.286	55,75

Uvoz metalske i elektroindustrije BiH u 2021.

Zemlje uvoza	Vrijednost (KM)	Učešće (%)
Srbija	881.781.552	11,13
Italija	818.069.126	10,33
Slovenija	806.061.715	10,17
Njemačka	799.206.507	10,09
Hrvatska	687.682.984	8,68
Austrija	618.726.453	7,81
Švicarska	566.487.754	7,15
Turska	445.497.841	5,62
Nizozemska	403.820.715	5,10
Kina	280.814.568	3,54
Mađarska	187.500.798	2,37
Poljska	176.512.670	2,23
Nepoznata država	163.996.616	2,07
Slovačka Republika	161.939.616	2,04
Češka Republika	133.525.323	1,69
SAD	84.062.019	1,06
Belgija	77.586.728	0,98
Rumunija	65.871.324	0,83
Sjeverna Makedonija	64.656.852	0,82
Francuska	50.080.539	0,63
TOP 20:	7.473.881.699	94,34
OSTALO:	448.564.790	5,66
UKUPNO:	7.922.446.488	100,00

TOP 10 uvoznih zemalja u 2021.

Pripremila:
Adela Vukotić Terek

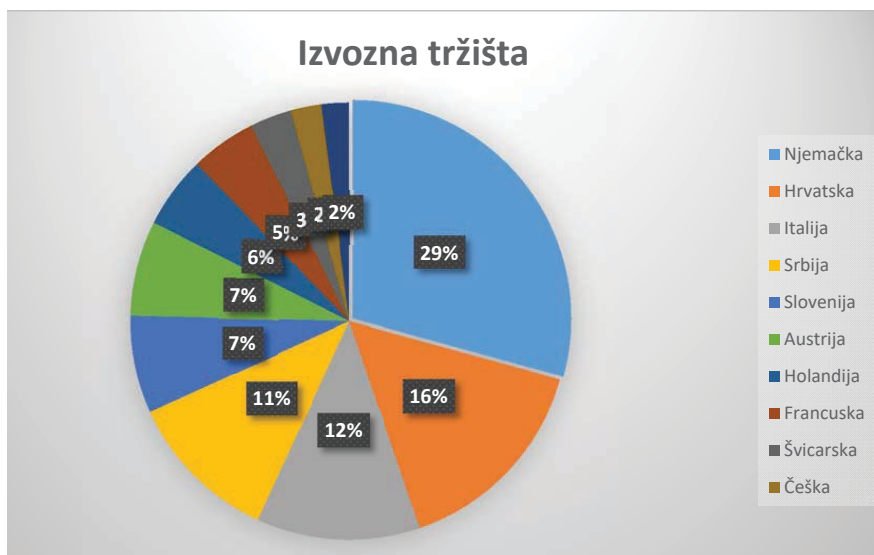
Više informacija na:
<https://komorabih.ba/asocijacija-metalske-i-elektro-industrije/>

Analiza vanjskotrgovinske razmjene drvne industrije i šumarstva za 2021. i 2020. godinu

- Vrijednost izvoza drvne industrije u 2021. godini iznosila je 1.709.957.563 KM, što je za 30,2% više od izvoza u 2020. godini.
- Vrijednost uvoza drvne industrije u 2021. godini je iznosila 494.299.099 KM, što je za 30,9% više od uvoza u 2020. godini.
- Ukupan promet vanjskotrgovinske razmjene drvne industrije u 2021. godini je iznosio 2.204.256.662 KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom je bila 346%.
- Ukupan promet vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine je 28.040.377.735 KM.
- Učešće drvne industrije u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni države je 6,0%, a učešće izvoza drvne industrije u ukupnom izvozu Bosne i Hercegovine je bilo 11,7%.

Pregled izvoznih rezultata drvne industrije i šumarstva u 2021. i 2020. godini

U 2021. godini izvoz drvnog sektora je iznosio 1.709.957.563 KM ili 30,2% više nego u 2020, što je dobro kada se imaju u vidu sve poteškoće sa kojima su se privrednici suočavali. Najveći porast izvoza ostvarili su: rezana građa i elementi, ploče i furnir, građevinska stolarija i proizvodi šumarstva. Namještaj je u ukupnom izvozu učestvovao sa 41,0% i iznosio je 712.161.637 KM ili 23% više nego u 2020. Najviše se izvozilo: drvena i tapecirana sjedala, namještaj za dnevne sobe i trpezarije, drveni namještaj za spavaće sobe, ostali drveni namještaj.

Izvoz drvne industrije u 2021. godini (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020.	2021.	Indeks 2021/2020.
44*	Proizvodi šumarstva	132.322.934	173.163.851	130,8
4407	Rezana građa i elementi	325.531.983	457.538.570	140,5
44**	Ploče i furnir	69.102.025	92.978.873	134,5
4409	Parket i ostalo profilirano drvo	32.425.016	38.495.032	118,7
4418	Građevinska stolarija	107.528.870	142.561.688	132,6
94***	Namještaj od drveta	578.769.599	712.161.637	123,0
9406001000	Montažne drvene kuće	19.538.323	24.849.142	127,1
UKUPNO	Drvena industrija i šumarstvo	1.312.850.909	1.709.957.563	130,2

*proizvodi tarifnih oznaka od 4401 do 4404

**proizvodi tarifnih oznaka: 4408, 4410, 4411, 4412, 4413

***proizvodi tarifnih oznaka: 9401510000, 9401590000, 9401610000, 9401690000, 9401903000, 9403301100, 9403301900, 9403309100, 9403309900, 9403401000, 9403409000, 9403500000, 9403601000, 9403603000, 9403609000, 9403810000, 9403890000, 9403903000, 9404100000

Uvoz drvne industrije u 2021. godini (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020.	2021.	Indeks 2021/2020.
44*	Proizvodi šumarstva	27.354.413	33.306.104	121,7
4407	Rezana građa i elementi	58.854.421	77.457.994	131,6
44**	Ploče i furnir	151.626.576	213.481.932	140,7
4409	Podovi i parketi	4.166.638	4.480.532	107,5
4418	Građevinska stolarija	16.665.899	21.873.669	131,2
94***	Namještaj od drveta	92.691.569	111.734.748	120,5
UKUPNO	Drvena industrija i šumarstvo	377.596.476	494.299.099	130,9

*proizvodi tarifnih oznaka od 4401 do 4404

**proizvodi tarifnih oznaka: 4408, 4410, 4411, 4412, 4413

***proizvodi tarifnih oznaka: 9401510000, 9401590000, 9401610000, 9401690000, 9401903000, 9403301100, 9403301900, 9403309100, 9403309900, 9403401000, 9403409000, 9403500000, 9403601000, 9403603000, 9403609000, 9403810000, 9403810000, 9403903000, 9404100000

89% ukupnog izvoza drvne industrije u 2021. godini realizirano je na top 20 izvoznih tržišta, među kojima su najznačajniji izvozni partneri: Njemačka, Hrvatska, Italija, Srbija, Slovenija, Austrija, Nizozemska i Francuska. Osim zemalja Evropske unije, izvozilo se u: Kinu, Albaniju, Tursku, Švicarsku, Veliku Britaniju, kao i zemlje zapadnog Balkana.

Pregled uvoznih rezultata drvne industrije i šumarstva u 2021. i 2020. godini

U 2021. godini ukupan uvoz drvnog sektora je iznosio 494.299.099 KM ili 30,9% više nego u 2020. Sve grupe proizvoda ostvarile su porast uvoza u 2021. godini. Najveći porast uvoza ostvarili su: ploče i furnir, rezana građa i građevinska stolarija.

Proizvodi drvnog sektora najviše su se uvozili iz: Hrvatske, Srbije, Austrije, Poljske, Češke, Slovenije, Njemačke, Mađarske, Rumunije, Turske, Italije, Crne Gore, Ukrajine, Ruske Federacije, Kine, Belgije, Slovačke, Bugarske, Nizozemske i Sjeverne Makedonije.

Komentar

Evidentan je trend rasta izvoza svih grupa proizvoda u 2021. godini.

Uvoz svih grupa proizvoda je povećan u 2021. u odnosu na 2020. godinu.

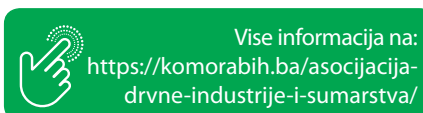
Najznačajnija izvozna tržišta su: Njemačka, Hrvatska, Italija, Srbija, Slovenija, Austrija, Nizozemska i Francuska, a izvozilo se i u: Kinu, Albaniju, Tursku, Švicarsku, Veliku Britaniju, kao i zemlje zapadnog Balkana.

Najviše se uvozilo iz: Hrvatske, Srbije, Austrije, Poljske, Češke, Slovenije, Njemačke, Mađarske, Rumunije, Turske, Italije, Crne Gore, Ukrajine, Ruske Federacije i Kine.

Selma Bašagić

Izvoz drvne industrije i šumarstva u 2021. godini (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 20)	2020.	2021.	Indeks 2020/2019.
1.	Njemačka	330.308.147	406.602.249	123,1
2.	Hrvatska	165.446.892	215.079.085	129,9
3.	Italija	127.698.027	167.914.101	131,4
4.	Srbija	117.236.510	157.457.507	134,0
5.	Slovenija	71.089.234	99.792.600	140,3
6.	Austrija	77.889.211	97.823.664	125,6
7.	Nizozemska	69.380.524	74.155.099	106,8
8.	Francuska	56.052.708	67.077.154	119,6
9.	Švicarska	40.396.003	43.023.366	106,5
10.	Češka	31.134.522	31.467.619	101,0
11.	Kina	15.100.558	28.347.417	187,7
12.	Danska	15.025.671	21.497.141	143,0
13.	Švedska	16.991.137	17.605.879	103,6
14.	Belgija	12.771.302	18.705.328	146,4
15.	Albanija	16.024.062	15.234.576	95,1
16.	Sjeverna Makedonija	14.707.699	15.471.691	105,1
17.	Poljska	11.918.476	15.789.071	132,4
18.	Crna Gora	10.470.125	11.608.577	110,8
19.	Velika Britanija	6.851.504	10.051.467	146,7
20.	Mađarska	8.445.209	11.736.226	138,9
UKUPNO IZVOZ NA TOP 20 TRŽIŠTA		1.219.583.468	1.526.439.817	125,1

Analiza vanjskotrgovinske razmjene industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u BiH za 2021. i 2020. godinu

Pregled izvoznih rezultata industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u 2021. godini

Analiza vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine za 2021. godinu pokazuje da je, nakon brojnih blokada, zaključavanja država i stagnacije ekonomija širom svijeta uzrokovane pojavom pandemije COVID-19 tokom 2020. godine koja se nastavila do danas, u prvoj polovini 2021. godine naglo došlo do značajnog rasta aktivnosti u brojnim privrednim oblastima pa tako i u domaćoj industriji tekstila, odjeće, kože i obuće i taj trend rasta je zadržan do kraja godine. Na skoro svim vodećim tržištima u protekloj godini je zabilježen rast izvoza čak i u dvocifrenim postocima, a najveća stopa je zabilježena ponovo na tržištima Evropske unije i zemalja CEFTA-e.

Iako su sva predviđanja ekonomskih stručnjaka za 2021. godinu (zbog pojave pandemije 2020.) govorila uglavnom o negativnim trendovima i laganom povratku na trgovinske parametre od prije pandemije (izvoz na kraju 2020. je bio u padu od -13,5%), uporednim analizama vanjskotrgovinske razmjene BiH u prvih 6 i 9 mjeseci te na kraju 2021. godine, a koje su pokazale značajno povećanje izvoza, može se zaključiti da je ekonomski opravak ovog sektora veći nego što se to prvobitno očekivalo.

U prilog tome govore podaci da je u prvom polugodištu 2021. godine tekstilno-kožarska i obućarska industrija Bosne i Hercegovine ostvarila ukupan izvoz od 739.566.531 KM, što je čak za 71.386.943 KM više od izvoza u referentnom periodu 2020. godine koji je iznosio 668.179.588 KM.

Kako je trend rasta izvoza nastavljen do kraja kalendarske godine, samo u drugom polugodištu 2021. izvezeno je dodatnih 758.751.450 KM proizvoda (porast od 6,25% u odnosu na prvo polugodište), tako da je ukupan izvoz ove grane na kraju godine iznosio

1.525.317.981 KM (ili 779.882.700 EUR) i veći je za 11,68% u odnosu na isti period 2020.

Naravno, kao i uvijek do sada, najveći izvoz ostvaren je kod tarifne grupe TG 64 - Obuća, kamašne i slični proizvodi u iznosu od 713.563.471 KM (+ 69,68 miliona KM i povećanje za 10,82% u odnosu na 2020.) na koju otpada skoro 47% ukupnog izvoza ove cjelokupne industrijske grane. Najveći dio ovih proizvoda je izvezen u zemlje EU gdje su ponovo, nakon otvaranja i ukidanja lockdowna, najznačajnija izvozna tržišta: Italija, Njemačka, Hrvatska, Francuska, Slovenija, Austrija, Slovačka, Srbija, Mađarska i Nizozemska.

Zatim slijede TG 62 - Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih kukičanih proizvoda u iznosu od 294.014.144 KM (+39,67 miliona KM i povećanje za 15,60% u odnosu na 2020.) koja u ukupnom izvozu grane učestvuje sa oko 19,30%, TG 61 - Odjeća i pribor za

odjeću, pleteni ili kukičani proizvodi u iznosu od 284.194.779 KM (+49,07 miliona KM i povećanje za 20,87% u odnosu na 2020.) čije učešće u ukupnom izvozu iznosi oko 18,63% te TG 41 - Sirova krupna i sitna koža sa ili bez dlake u iznosu od 59.654.674 KM (+22,38 miliona KM i povećanje za 60,04% u odnosu na 2020.) čije učešće u ukupnom izvozu iznosi oko 3,92%.

Kad govorimo o smanjenju izvoza, isti je zabilježen tek kod nekoliko tarifnih grupa i u finansijskom iznosu nije toliko značajan. Gledajući finansijske pokazatelje, najveći pad izvoza je zabilježen kod TG 63 - Ostali gotovi proizvodi od tekstila, setovi, iznošena odjeća (-28,96 miliona KM, smanjenje za 48,76%), TG 42 - Proizvodi od kože, sedlarski i sarački proizvodi (-4,14 mil. KM, smanjenje za 7,71%) i kod TG 57 - Tepisi i ostali podni prekrivači (-2,24 miliona KM, smanjenje za 58,10%).

Jedan od najvažnijih razloga za ovakvo pozitivno stanje i generalno

- **Vrijednost izvoza** industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u Bosni i Hercegovini u periodu I-XII 2021. godine je iznosila 1.525.317.981 KM, što je za 159.287.705 KM više od izvoza u referentnom periodu 2020. godine koji je iznosio 1.365.789.276 KM.
- **Vrijednost uvoza** industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u Bosni i Hercegovini u periodu I-XII 2021. godine je iznosila 2.033.533.800 KM, što je za 284.325.757 KM više od uvoza u referentnom periodu 2020. godine koji je iznosio 1.749.208.043 KM.
- **Ukupan promet** vanjskotrgovinske razmjene industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u Bosni i Hercegovini u navedenom periodu je 3.558.851.781 KM i veći je za 443.854.462 KM nego u istom periodu 2020. godine, kada je ostvaren obim od 3.114.997.319 KM.
- **Pokrivenost** uvoza izvozom u 2021. godini je 75,01% i manja je za 3,07% nego u istom periodu 2020. godine, kada je iznosila 78,08%.
- **Ukupan promet** vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine u periodu I-XII 2021. godine iznosio je 36.567.434.522 KM i veći je za 8.527.056.787 KM nego u 2020. godini, kada je u istom period ostvarena ukupna trgovinska razmjena države od 28.040.377.735 KM.
- **Učešće** industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni države u periodu I-XII 2021. je iznosilo 10,28% i povećano je za 1,28% u odnosu na isti period prošle godine, kada je to učešće iznosilo 9,00%.

Tabela 1. Izvoz industrije tekstila, odjeće, kože i obuće po tarifnim grupama u periodu I-XII 2020/2021. (u KM)

TO	Grupa proizvoda	I-XII 2020.	I-XII 2021.	Indeks promjene %
41	Sirova krupna i sitna koža sa ili bez dlake	37.274.837	59.654.674	60,04
42	Proizvodi od kože, sedlarski i sarački proizvodi	53.725.670	49.581.783	-7,71
43	Prirodno i vještačko krzno, proizvodi od krzna	4.630.746	4.589.921	-0,88
50	Svila	160.310	335.809	109,47
51	Vuna, fina ili gruba životinjska dlaka, predivo i tkanine	1.921.711	1.270.319	-33,90
52	Pamuk	11.448.501	15.719.117	37,30
53	Ostala biljna tekstilna vlakna	19.224	5.971	-68,94
54	Vještački ili sintetički filamenti	7.404.319	7.850.051	6,02
55	Vještačka ili sintetička vlakna	20.929.504	24.057.873	14,95
56	Vata, filc i netkani materijali, specijalna prediva	3.452.425	4.446.429	28,79
57	Tepisi i ostali podni pokrivači	3.852.378	1.613.998	-58,10
58	Specijalne tkanine, taftovane tkanine, čipke...	5.975.892	6.687.062	11,90
59	Tekstilne tkanine, impregnirane, premazane	9.672.904	11.327.309	17,10
60	Pleteni ili kukičani materijali	8.565.644	8.230.298	-3,92
61	Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kukičani...	235.124.103	284.194.779	20,87
62	Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih kukičanih	254.342.122	294.014.144	15,60
63	Ostali gotovi proizvodi od tekstila, setovi, iznošena odjeća	59.394.877	30.435.219	-48,76
64	Obuća, kamašne i slični proizvodi, dijelovi tih proizvoda	643.883.670	713.563.471	10,82
65	Šeširi, kape i ostale pokrivke za glavu	4.010.439	7.739.754	92,99
	IZVOZ UKUPNO:	1.365.789.276	1.525.317.981	11,68

povećanje izvoznih rezultata industrije tekstila, odjeće, kože i obuće je svakako snažan rast inostrane potražnje za proizvodima iz Bosne i Hercegovine i regiona uzrokovan činjenicom da mno-

ge kompanije iz Evropske unije, koja je i dalje naš najvažniji trgovinski partner, sele svoju proizvodnju iz Kine, Azije i trećih zemalja bliže matičnim državama (tzv. „nearshoring“) pošto su im

troškovi proizvodnje i cijene transporta značajno poskupili.

Zbog toga na tržištu Balkana traže nove dobavljače i nove lance ponude, jer su im sada proizvodi sa ovog područja pristupačniji i njihove kompanije mogu relativno brzo doći do neophodnih resursa, čime je dijelom iskorištena prilika da zemlje sa područja Balkana, pa tako i Bosna i Hercegovina, preuzmu značajniji udio u lancima distribucije od Kine i drugih zemalja Azije.

Ono što bi svakako mogla biti dodatna šansa za bh. kompanije u narednom periodu je značajno povećan interes potencijalnih evropskih investitora i kupaca. U prilog tome govori i činjenica da su sve bh. kompanije koje su se krajem 2021. godine uz pomoć Vanjskotrgovinske komore BiH prvi put predstavile u okviru nacionalnog bh. štanda na jednom od najvećih svjetskih sajmova sigurnosti i lične i zaštitne opreme „A+A“ u Dizeldorfu imale ogromnu posjetu zainteresovanih stranih kupaca, pa se tokom 2022. godine očekuje i realizacije nekih od ugovorenih poslova.

Međutim, ako to posmatramo s druge strane, ovo može biti i „mač sa dvije oštrice“, jer je još uvijek mali broj domaćih kompanija koje mogu pratiti i ispuniti sve tražene zahtjeve ovih kupaca.

Tabela 2. Izvoz industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u periodu I-XII 2020/2021. (Top 20 država, u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 20)	I-XII 2021.	Učešće u ukupnom izvozu
1.	Italija	461.115.007	30%
2.	Njemačka	270.541.304	18%
3.	Hrvatska	222.801.973	15%
4.	Francuska	109.320.949	7%
5.	Slovenija	105.735.827	7%
6.	Austrija	94.919.550	6%
7.	Slovačka	42.798.654	3%
8.	Srbija	36.491.580	2%
9.	Mađarska	34.138.974	2%
10.	Nizozemska	23.641.938	2%
11.	Švicarska	23.226.888	
12.	Švedska	15.222.484	
13.	Poljska	12.569.698	
14.	Crna Gora	11.744.060	
15.	Sjeverna Makedonija	9.166.838	
16.	Kosovo	8.591.404	
17.	Albanija	7.253.059	
18.	Rumunija	7.187.149	
19.	Češka	6.749.099	
20.	Turska	5.018.786	
	Top 20 država:	1.508.235.220	98,88 %
	Ostale države izvoza:	17.082.761	1,12 %
	UKUPNI IZVOZ SEKTORA:	1.525.317.981	100 %

Naravno, ovakva globalna situacija, u kojoj se zbog čestih pojava novih vrsta mutiranog virusa još uvijek ne mogu praviti precizni planovi, može dovesti do nestašice roba na svjetskom tržištu, naročito repromaterijala za prerađivačku i prateću industriju, što bi automatski dovelo da pada proizvodnje i smanjenja potrošnje.

Imajući na umu da od kraja 90-ih godina domaći proizvođači u industriji

tekstila, odjeće, kože i obuće (koji kroz stalne te povremene ili sezonski ugovorene poslove upošljavaju između 35 i 40.000 radnika), zbog uništene i nikad obnovljene bazne proizvodnje, nemaju skoro nikakvu domaću alternativu te da moraju uvoziti sve repromaterijale i sirovine za svoju proizvodnju, to bi im sigurno moglo stvoriti nove probleme u poslovanju i opstanku na sve zahtjevnijim međunarodnim tržištima.

U 2021. godini najveća izvozna tržišta na koja su se plasirali proizvodi industrije tekstila, odjeće, kože i obuće su: Italija (30%), Njemačka (18%), Hrvatska (15%), Francuska (7%) i Slovenija (7%).

Na skoro svim vodećim tržištima u prvom polugodištu ove godine je zabilježen rast u dvocifrenim postocima, a najveća stopa rasta je zabilježena na tržištima Evropske unije i zemljama CEFTA-e.

Tabela 3. Uvoz industrije tekstila, odjeće, kože i obuće po tarifnim grupama u periodu I-XII 2020/2021. (u KM)

T. br.	Grupa proizvoda	I-XII 2020.	I-XII 2021.	Indeks promjene %
41	Sirova krupna i sitna koža sa ili bez dlake	226.138.620	242.460.747	7,22
42	Proizvodi od kože, sedlarski i sarački proizvodi	63.305.183	67.606.596	6,79
43	Prirodno i vještačko krzno, proizvodi od krzna	2.561.327	1.918.502	-25,10
50	Svila	2.275.454	286.889	-87,39
51	Vuna, fina ili gruba životinjska dlaka, predivo i tkanine	24.513.092	24.547.033	0,14
52	Pamuk	43.627.623	50.702.822	16,22
53	Ostala biljna tekstilna vlakna	1.177.869	1.399.032	18,78
54	Vještački ili sintetički filamenti	90.744.382	109.556.035	20,73
55	Vještačka ili sintetička vlakna	73.852.077	79.093.696	7,10
56	Vata, filc i netkani materijali, specijalna prediva	74.703.456	85.681.250	14,70
57	Tepisi i ostali podni pokrivači	34.617.123	39.591.497	14,37
58	Specijalne tkanine, taftovane tkanine, čipke...	41.677.181	50.672.172	21,58
59	Tekstilne tkanine, impregnirane, premazane	107.889.762	129.912.250	20,41
60	Pleteni ili kukičani materijali	99.167.990	115.778.206	16,75
61	Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kukičani...	260.185.102	349.259.119	34,23
62	Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih kukičanih	202.988.577	253.914.709	25,09
63	Ostali gotovi proizvodi od tekstila, setovi, iznošena odjeća	93.674.125	94.810.565	1,21
64	Obuća, kamašne i slični proizvodi, dijelovi tih proizvoda	299.771.247	326.050.414	8,77
65	Šeširi, kape i ostale pokrивke za glavu	6.337.854	10.292.267	62,39
	UVOZ UKUPNO:	1.749.208.043	2.033.533.800	16,25 %

Tabela 4. Uvoz industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u periodu I-XII 2020/2021. (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 20)	I-XII 2021.	Učešće u ukupnom uvozu
1.	Italija	319.728.228	15,72 %
2.	Turska	299.460.828	14,72 %
3.	Njemačka	277.758.564	13,66 %
4.	Hrvatska	203.948.422	10,03 %
5.	Srbija	191.965.427	9,44 %
6.	Slovenija	115.191.163	5,66 %
7.	Austrija	107.973.497	5,29 %
8.	Kina	98.281.662	4,83 %
9.	Španija	64.318.683	3,16 %
10.	Poljska	60.686.239	2,98 %
11.	Mađarska	50.011.246	
12.	Slovačka	28.990.372	
13.	Francuska	28.519.252	
14.	Nizozemska	20.660.800	
15.	Belgija	16.179.958	
16.	Sjeverna Makedonija	13.205.315	
17.	Švedska	12.257.723	
18.	Bugarska	11.856.123	
19.	Češka	9.925.374	
20.	Rumunija	7.340.019	
Top 20 država:		1.938.258.896	95,31 %
Ostale države uvoza:		95.274.904	4,69%
UKUPNI UVOZ SEKTORA:		2.033.533.800	100 %

U protekloj godini su tekstilni, kožarski i obućarski proizvodi iz Bosne i Hercegovine izvezeni na brojna svjetska tržišta, a od ukupno ostvarenog izvoza ove grane u 2021. godini, samo u top 20 zemalja ostvaren je izvoz od 1.508.235.220 KM, što predstavlja čak 98,88% cjelokupnog izvoza ove industrije.

Najznačajnijih top 10 izvoznih trgovinskih partnera u oblasti tekstila, kože i obuće su zemlje Evropske unije: Italija, Njemačka, Hrvatska, Francuska, Slovenija, Austrija, Slovačka, Mađarska i Nizozemska te Srbija iz zemalja CEFTA-e.

U ovih top 10 zemalja ostvaren je ukupan izvoz od 1.401.505.756 KM, što procentualno iznosi 91,88%, dok samo top 5 država učestvuje sa čak 1.169.515.060 KM ili oko 76,67% cjelokupnog izvoza ove industrije Bosne i Hercegovine.

Pregled uvoznih rezultata industrije tekstila, odjeće, kože i obuće

Nakon problema sa uvedenim mjerama za suzbijanje širenja koronavirusa te

obustave proizvodnje, otkazivanja narudžbi, nepreuzimanja gotovih proizvoda od kupaca i generalno problema u poslovanju tokom 2020. i početkom 2021. godine, a prema uporednim statističkim analizama koje je Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine radila, primjetan je postepeni oporavak ekonomije. Taj oporavak pratio je i ovaj sektor pa je, uz povećanje proizvodnje, povećan i UVOZ sirovina i repromaterijala u 2021. godini.

Tako je vrijednost uvoza industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u prvom polugodištu 2021. godine iznosila 941.842.276 KM, što je za 122.085.983 KM više od uvoza u referentnom periodu 2020. godine koji je iznosio 819.756.293 KM.

S obzirom na to da je izvoz u drugom polugodištu nastavio rasti, porastao je i uvoz repromaterijala pa je tako samo u drugom polugodištu 2021. ostvareno 1.091.691.524 KM uvoza, što je više za 15,91% u odnosu na prvo polugodište.

Kad se zbroje svi rezultati, na kraju 2021. godine ukupni uvoz je iznosio 2.033.533.800 KM (ili 1.039.729.322 EUR) i veći je za 16,25% u odnosu na isti period 2020.

Najviše je uvezeno sirovina, repro-

materijala i proizvoda iz TG 61 - Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kukičani proizvodi u iznosu od 349.259.119 KM (+ 89,07 miliona KM i povećanje za 34,23% u odnosu na 2020.). Zatim slijede TG 64 - Obuća, kamašne i slični proizvodi, dijelovi tih proizvoda u iznosu od 326.050.414 KM (+ 26,28 miliona KM i povećanje za 8,77% u odnosu na 2020.), TG 62 - Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih kukičanih proizvoda u iznosu od 253.914.709 KM (+ 50,93 miliona KM i povećanje za 25,09% u odnosu na 2020.), TG 41 - Sirova krupna i sitna koža sa ili bez dlake u iznosu od 242.460.747 KM (+ 16,32 miliona KM i povećanje za 7,22% u odnosu na 2020.) te TG 59 - Tekstilne tkanine, impregnirane, premazane... u iznosu od 129.912.250 KM (+ 22,02 miliona KM i povećanje za 20,41% u odnosu na 2020.).

S obzirom na značajno povećane izvozne rezultate, posljedično je moralo doći i do povećanja uvoza repromaterijala koji su, uglavnom, najviše dolazili iz zemalja Evropske unije: Italije (16%), Turske (15%), Njemačke (14%), Hrvatske (10%), Srbije (9%), Slovenije (6%), Austrije (5%), Kine (5%) te Španije i Poljske koje su učestvovala svaka sa oko 3% uvoza.

U protekloj godini su proizvođači iz naše zemlje sirovine i repromaterijale nabavljali u preko 50 država svijeta, a od ukupno ostvarenog uvoza ove grane u 2021. godini, samo iz top 20 zemalja ostvaren je uvoz od 1.938.258.896 KM, što predstavlja čak 95,31% cjelokupnog uvoza repromaterijala za proizvodnju, sa povećanjem od 16,25% u odnosu na isti period 2020. godine.

Najznačajniji uvozni trgovinski partneri u oblasti tekstila, kože i obuće su: Italija, Turska, Njemačka, Hrvatska, Srbija, Slovenija, Austrija, Kina, Španija i Poljska.

Sa tržišta top 10 zemalja ostvaren je uvoz od 1.739.312.713 KM, sa procentualnim učešćem od 88% cjelokupnog uvoza cijelog sektora tekstila odjeće kože i obuće, dok uvoz iz top 5 država, iz kojih su nabavljane sirovine i repromaterijali, iznosi cijelih 1.292.861.469 KM, što predstavlja čak 64% cjelokupnog uvoza sektora.

Muris Pozderac

Vise informacija na:
<https://komorabih.ba/asocijacija-tekstila-odjece-koze-i-obuce/>

Analiza grafičke i papirne industrije Bosne i Hercegovine u 2021. i 2020.

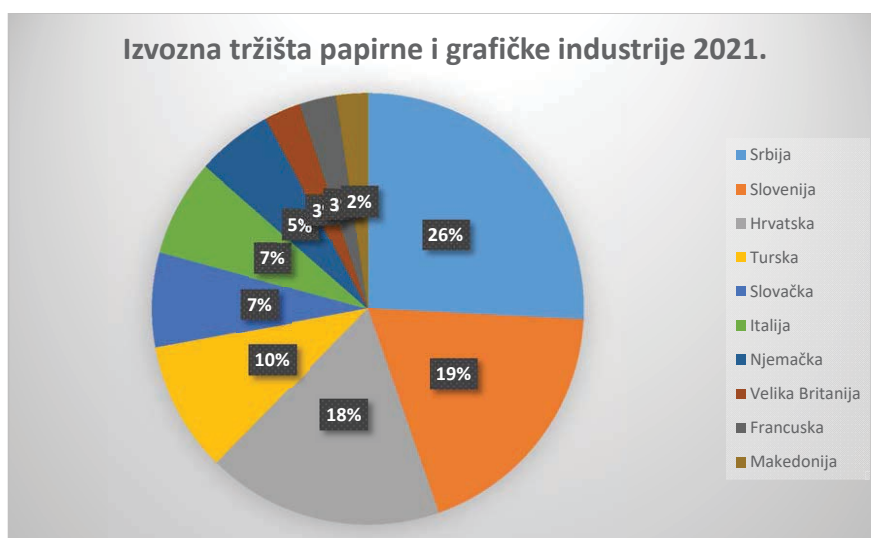
- Vrijednost izvoza grafičke i papirne industrije iznosila je 400.150.457 KM ili 33,6% više nego 2020. godine.
- Vrijednost uvoza grafičke i papirne industrije 2021. godine je iznosila 488.441.925 KM, što je za 16,7% više od uvoza u 2020. godini.
- Ukupan promet vanjskotrgovinske razmjene grafičke i papirne industrije u 2021. godini je iznosio 888.592.382 KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom je bila 81,9%, što je više nego posljednjih godina.

Pregled izvoznih rezultata grafičke i papirne industrije u 2021. i 2020. godini

U okviru navedenog izvoza, papir i karton namijenjeni daljnjoj preradi ostvarili su izvoz od 13.321.105 KM ili 50,4% više nego 2020. godine. Papirna industrija je ostvarila izvoz od 326.279.342 KM ili 35,4% više nego u 2020, dok je grafičkih proizvoda izvezeno u vrijednosti od 60.559.010 KM ili 21,6% više nego u 2020.

Ako se analizira struktura izvoza, vidi se da su najveći porast izvoza proizvoda papirne industrije ostvarili: ostali nepremazni papiri i kartoni u rolnama, valoviti papir i karton, kraft papir i karton valoviti i ostali papiri, karton i celulozna vata.

U okviru grafičke industrije porast izvoza ostvarili su: ostali štampani materijali i knjige, brošure i leci, dok su novine i časopisi ostvarile smanjeni izvoz.

92,8% ukupnog izvoza grafičke i papirne industrije realizirano je na top 20 izvoznih tržišta, među kojima su najznačajnija: Srbija, Slovenija, Hrvatska, Turska, Slovačka, Italija, Njemačka, Velika Britanija, Francuska, Sjeverna Makedonija, Crna Gora, Poljska, Austrija i Rumunija.

Pregled uvoznih rezultata grafičke i papirne industrije u 2021. i 2020. godini

Analizirajući uvoz proizvoda po grupama, svi su ostvarili rast uvoza u 2021. godini, a najveći rast su imali papir i karton namijenjeni daljnjoj preradi.

Izvoz grafičke i papirne industrije 2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020.	2021.	Indeks 2021/2020.
47	Papir i karton namijenjen ponovnoj preradi	8.857.033	13.321.105	150,4
48	Papir i karton i proizvodi od papira i kartona	240.922.587	326.279.342	135,4
49	Proizvodi grafičke industrije	49.781.037	60.559.010	121,6
	UKUPNO grafička i papirna industrija	299.560.657	400.159.457	133,6

Uvoz grafičke i papirne industrije za 2021. godinu (u KM)

T. br.	Grupa proizvoda	2021.	2020.	Indeks 2021/2020.
47	Papir i karton namijenjen ponovnoj preradi	47.132.517	38.318.581	123,0
48	Papir i karton i proizvodi od papira i kartona	386.938.743	331.301.411	116,8
49	Proizvodi grafičke industrije	54.370.665	48.925.879	111,1
UKUPNO	Grafička i papirna industrija	488.441.925	418.535.872	116,7

Izvoz grafičke i papirne industrije za 2021. i 2020. godinu (u KM)

R.BR.	Izvozno tržište (Top 20)	2021.	2020.	Indeks 2021/2020.
1.	Srbija	83.910.654	53.761.762	156,0
2.	Slovenija	61.265.179	51.531.182	118,8
3.	Hrvatska	57.518.572	46.818.473	122,8
4.	Turska	31.652.598	17.062.144	185,5
5.	Slovačka	23.235.272	23.883.675	97,3
6.	Italija	23.473.177	18.674.921	125,6
7.	Njemačka	18.503.764	12.876.766	143,6
8.	Velika Britanija	8.769.875	7.205.180	121,7
9.	Francuska	9.034.855	6.739.037	134,0
10.	Crna Gora	8.201.950	6.789.083	112,8
11.	Poljska	7.763.418	3.373.564	230,1
12.	Sjeverna Makedonija	7.692.493	6.768.046	113,6
13.	Austrija	5.322.350	2.879.076	184,8
14.	Rumunija	4.076.562	4.062.685	100,3
15.	Mađarska	4.497.483	3.019.384	148,9
16.	Albanija	3.821.563	3.185.571	119,9
17.	Nizozemska	3.750.598	2.730.822	137,3
18.	Češka	3.667.952	3.209.047	114,3
19.	Kosovo	2.853.695	1.291.588	220,9
20.	Saudijska Arabija	2.447.926	1.233.033	198,5
Ukupno izvoz top 20 tržišta		371.459.936	277.095.039	134,0

U okviru papirne industrije najviše su se uvozili: kutije, vreće i spremnici, papir, karton i celulozna vata, nepremazni papir i papir za toalet preradevine. U okviru strukture uvoza grafičke industrije najviše se uvezilo: štampane knjige i brošure, novine i publikacije i ostali štampani materijal.

Ukupan uvoz grafičke i papirne industrije bio je 488.441.925 KM ili 16,7% više nego u 2020. godini. Proizvodnja i prerada papira, čiji je uvoz iznosio 386.938.743 KM, ostvarila je porast uvoza od 16,8% u odnosu na 2020. godinu. Uvoz proizvoda grafičke industrije iznosio je 54.370.665 KM ili 11,1% više nego 2020.

Proizvodi papirne industrije najviše

su se uvozili iz: Italije, Srbije, Hrvatske, Njemačke, Slovenije, Austrije, Slovačke, Poljske, Mađarske, Velike Britanije, Nizozemske, Turske, Kine, Španije, Češke, Danske, Indonezije i Švedske.

Proizvodi grafičke industrije najviše su se uvozili iz: Hrvatske, Srbije, Njemačke, Italije, Francuske, Slovenije, Velike Britanije, Nizozemske i Mađarske.

Komentar

Iz navedenih podataka se vidi da su kompanije grafičke i papirne industrije ostvarile porast izvoza i uvoza u 2021. godini i pored toga što su bile suočeni

sa poteškoćama u poslovanju.

Izvoz papirne i grafičke industrije je povećan na gotovo sva izvozna tržišta u odnosu na 2020. godinu.

Najveći procenat izvoza je ostvaren u: Srbiji, Sloveniji, Hrvatskoj, Turskoj, Slovačkoj i Italiji.

Pokrivenost uvoza izvozom je bila 81%, što je povoljnije nego u 2020. godini, kada je pokrivenost uvoza izvozom bila 71,5%.

Selma Bašagić

Više informacija na:
<https://komorabih.ba/asocijacija-graficke/>

Pregled spoljnotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenog sektora u Bosni i Hercegovini za period 2020/2021. godine

- Ukupna vrijednost spoljnotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenog sektora u 2021. godini iznosila je 4.407.249.364 KM, što je za 10,5% više u odnosu na 2020. Naime, izvoz je u 2021. godini vrijedio 961,6 miliona KM, što je za 5,93% više nego u prethodnoj godini. Vrijednost uvoza poljoprivredno-prehrambenog sektora u 2021. godini iznosila je 3,4 milijarde KM, što je za 11,93% više nego u 2020. godini.
- Vrijednosno u izvozu najviše učestvuje smrznuto i svježe voće i orašasti plodovi, zatim prerađevine od mesa i riba, mlijeko i mliječni proizvodi, proizvodi na bazi žitarica i brašna, keksi i vafla te drugi pekarski proizvodi, kao i ulja biljnog porijekla.
- Vrijednosno u uvozu najviše učestvuju bezalkoholna, alkoholna pića i vode, razni prehrambeni proizvodi i dodaci prehrani, meso, proizvodi na bazi žitarica i brašna, keksi i vafla te drugi pekarski proizvodi i žitarice.
- Najznačajniji spoljnotrgovinski partneri su zemlje EU te zemlje potpisnice CEFTA sporazuma.

Tarifne glave	Izvoz 2020.	Izvoz 2021.	Izvoz %
Žive životinje	3.319.452	3.933.435	18,50
Meso i jestivi klaonični proizvodi	40.208.580	28.518.823	-29,07
Ribe, rakovi, mekušci i beskičmenjaci	23.741.994	31.117.557	31,07
Mlijeko i mliječni proizvodi, jaja peradi i prirodni med	102.147.406	101.012.782	-1,11
Proizvodi životinjskog porijekla (nusproizvodi i otpaci)	625.793	620.931	-0,78
Sadnice povrća i voća, lukovice, rezano cvijeće	7.544.306	6.157.622	-18,38
Jestivo povrće	49.639.123	50.595.949	1,93
Jestivo voće i orašasti plodovi	130.046.830	151.649.012	16,61
Kafa i začini	16.196.265	23.163.271	43,02
Žitarice	18.164.076	24.269.428	33,61
Proizvodi mlinske industrije te slad i skrob	17.009.113	12.508.770	-26,46
Industrijsko i ljekovito bilje, uljano sjemenje i plodovi	25.851.495	23.975.866	-7,26
Biljni sokovi i ekstrakti	175.023	110.335	-36,96
Biljni materijali za pletarstvo i slično (npr. rogozi, bambus, lufa)	151.507	46.734	-69,15
Ulja biljnog porijekla	108.292.712	89.483.042	-17,37
Kobasice, konzervirane prerađevine od mesa i riba te mekušci	89.825.270	109.338.352	21,72
Šećer i proizvodi od šećera	6.041.677	3.358.157	-44,42
Proizvodi koji sadrže kakao (namazi i čokolade) i kakao	28.586.908	26.596.482	-6,96
Proizvodi na bazi žitarica i brašna, keksi i vafla te drugi pekarski proizvodi	75.331.452	91.988.370	22,11
Prerađevine od povrća i voća te orašastih plodova	19.721.748	20.627.087	4,59
Razni prehrambeni proizvodi i dodaci prehrani	54.125.893	45.766.727	-15,44
Bezalkoholna i alkoholna pića, voda	64.559.127	73.452.003	13,77
Hrana za životinje (uljane pogače i preparati)	19.663.992	33.403.091	69,87
Duvan i cigarete	6.743.714	9.887.584	46,62
TOTAL:	907.713.456	961.581.408	5,93

Tarifne glave	Uvoz 2020.	Uvoz 2021.	Uvoz %
Žive životinje	63.638.781	72.579.604	14,05
Meso i jestivi klaonični proizvodi	263.738.192	326.536.105	23,81
Ribe, rakovi, mekušci i beskičmenjaci	33.654.236	43.754.860	30,01
Mlijeko i mliječni proizvodi, jaja peradi i prirodni med	167.001.465	184.275.146	10,34
Proizvodi životinjskog porijekla (nusproizvodi i otpaci)	4.651.438	5.605.304	20,51
Sadnice povrća i voća, lukovice, rezano cvijeće	18.823.475	23.416.129	24,40
Jestivo povrće	101.103.591	109.376.349	8,18
Jestivo voće i orašasti plodovi	210.411.516	212.185.705	0,84
Kafa i začini	89.911.588	111.385.636	23,88
Žitarice	207.838.604	222.286.457	6,95
Proizvodi mlinske industrije te slad i skrob	43.229.200	44.521.462	2,99
Industrijsko i ljekovito bilje, uljano sjemenje i plodovi	98.412.904	116.583.028	18,46
Biljni sokovi i ekstrakti	2.175.326	2.539.409	16,74
Biljni materijali za pletarstvo i slično (npr. rogozi, bambus, lufa)	177.212	299.265	68,87
Ulja biljnog porijekla	148.534.741	165.492.813	11,42
Kobasice, konzervirane prerađevine od mesa i riba	118.753.318	117.615.797	-0,96
Šećer i proizvodi od šećera	118.250.115	115.278.678	-2,51
Proizvodi koji sadrže kakao (namazi i čokolade) i kakao	182.609.799	198.590.967	8,75
Proizvodi na bazi žitarica i brašna, keksi i vafli te drugi pekarski proizvodi	231.248.204	253.947.260	9,82
Prerađevine od povrća i voća te orašastih plodova	83.536.858	95.544.419	14,37
Razni prehrambeni proizvodi i dodaci prehrani	309.073.710	338.173.059	9,42
Bezalkoholna i alkoholna pića, voda	309.272.981	380.442.912	23,01
Hrana za životinje (uljane pogače i preparati)	193.146.448	218.624.353	13,19
Duvan i cigarete	79.215.655	86.613.242	9,34
TOTAL:	3.078.409.357	3.445.667.956	11,93

Pregled razmjene poljoprivredno-prehrambenog sektora pripremili:
Darko Pehar i Radoš Šehovac

Više informacija na:
<https://komorabih.ba/asocijacija-poljoprivredne-industrije/>

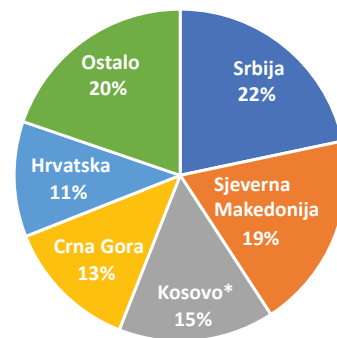
Meso i mesne prerađevine

- Vrijednost izvoza mesa i mesnih prerađevina u 2021. iznosila je 110,4 miliona KM, što je za 3,9% više od izvoza u 2020. godini, kada je iznosila 106,3 miliona KM.
- Vrijednost uvoza mesa i mesnih prerađevina u 2021. godini iznosila je 401,1 miliona KM, što je povećanje od 18,9% u odnosu na uvoz u 2020., kada je iznosio 337,4 miliona KM.
- Obim razmjene u 2021. vrijednosno je iznosio 511,5 miliona KM, što je za oko 67,8 miliona KM više u odnosu na 2020, kada je iznosio 443,7 miliona KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. godini iznosila je 27,5%, a u 2020. godine ona je iznosila 31,5%.
- Izvozom dominiraju konzervirani pileći proizvodi, svježe goveđe meso i meso peradi, dok uvozom dominira svježe goveđe i teleće meso, svinjsko meso i razne vrste kobasica od mesa.

Prikaz izvoznih tržišta mesa i mesnih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	23.540.858	23.865.043	1,38
2.	Sjeverna Makedonija	18.908.125	21.133.338	11,77
3.	Kosovo*	8.617.653	16.768.352	94,58
4.	Crna Gora	12.669.911	14.393.325	13,60
5.	Hrvatska	10.177.352	12.419.319	22,03
Top 5:		73.913.898	88.579.376	19,84
Ostalo:		15.848.162	21.824.904	37,71
UKUPNO:		89.762.060	110.404.280	23,00

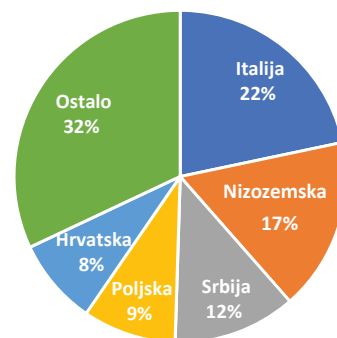
Top izvozna tržišta u 2021. godini

Prikaz uvoznih tržišta mesa i mesnih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Italija	40.150.326	87.063.496	116,84
2.	Nizozemska	60.819.103	67.459.658	10,92
3.	Srbija	46.616.748	48.007.046	2,98
4.	Poljska	42.305.431	36.484.307	-13,76
5.	Hrvatska	32.209.007	33.752.066	4,79
Top 5:		222.100.615	272.766.572	22,81
Ostalo:		115.352.120	128.365.802	11,28
UKUPNO:		337.452.735	401.132.374	18,87

Top uvozna tržišta u 2021. godini

Pregled izvoznih rezultata za meso i mesne prerađevine u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020.	2021.	Indeks promjene (%)
0201	Goveđe meso, svježe	25.542.513	11.882.363	-53,48
0202	Goveđe meso, smrznuto		136.278	
0203	Svinjsko meso, svježe i smrznuto	718.528	283.892	-60,49
0204	Ovčije ili kozije meso, svježe, rashlađeno ili smrznuto	11.735	11.114	-5,29
0206	Jestivi klaonički proizvodi od goveda, svinja, ovaca, koza, svježi, rashlađeni ili smrznuti	625.874	264.992	-57,66
0207	Meso peradi i jestivi klaonički proizvodi od peradi, svježi, rashlađeni ili smrznuti	10.325.686	12.586.220	21,89
0209	Svinjska masnoća, i masnoća peradi, netopljena, svježa, rashlađeni, smrznuta	69.627	36.728	-47,25
0210	Meso i jestivi mesni klaonički proizvodi, soljeni, u salamuri, sušeni ili dimljeni	2.914.617	3.317.236	13,81
1601	Kobasice i slični proizvodi, od mesa, drugih klaoničkih proizvoda; prehrambeni proizvodi na bazi tih proizvoda	5.318.193	6.809.714	28,05
1602	Ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od mesa, drugih klaoničkih proizvoda	60.767.639	75.075.743	23,55
	UKUPNO:	106.294.412	110.404.280	3,87

Pregled uvoznih rezultata za meso i mesne prerađevine u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0201	Goveđe meso, svježe	152.441.287	203.519.729	33,51
0202	Goveđe meso, smrznuto	12.350.921	12.904.709	4,48
0203	Svinjsko meso, svježe i smrznuto	63.083.009	66.098.806	4,78
0204	Ovčije ili kozije meso, svježe, rashlađeno ili smrznuto	431.706	421.412	-2,38
0206	Jestivi klaonički proizvodi od goveda, svinja, ovaca, koza, svježi, rashlađeni ili smrznuti	7.166.462	7.845.933	9,48
0207	Meso peradi i jestivi klaonički proizvodi od peradi, svježi, rashlađeni ili smrznuti	21.261.787	27.541.191	29,53
0209	Svinjska masnoća, i masnoća peradi, netopljena, svježa, rashlađeni, smrznuta	710.984	791.189	11,28
0210	Meso i jestivi mesni klaonički proizvodi, soljeni, u salamuri, sušeni ili dimljeni	6.292.037	7.413.137	17,82
1601	Kobasice i slični proizvodi, od mesa, drugih klaoničkih proizvoda; prehrambeni proizvodi na bazi tih proizvoda	46.231.964	45.954.760	-0,60
1602	Ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od mesa, drugih klaoničkih proizvoda	27.482.579	28.641.508	4,22
	UKUPNO:	337.452.735	401.132.374	18,87

Eterična ulja

- Vrijednost izvoza eteričnih ulja u periodu 2021. je iznosila 3.445.523 KM, što je za 22,25% manje u odnosu na 2020.
- Vrijednost uvoza eteričnih ulja u periodu 2021. je iznosila 1.098.191 KM, što je za 1,5% manje u odnosu na 2020.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. je bila oko 313%. Pokrivenost uvoza izvozom u 2020. bila je oko 397%.

Pregled izvoznih rezultata eteričnih ulja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
3301	Eterična ulja (bez terpena ili sa terpenima); koncentracije eteričnih ulja u mastima, uljima, voskovima ili slično; vodeni destilati i vodene otopine eteričnih ulja	4.431.593	3.445.523	-22,25
	UKUPNO:	4.431.593	3.445.523	-22,25

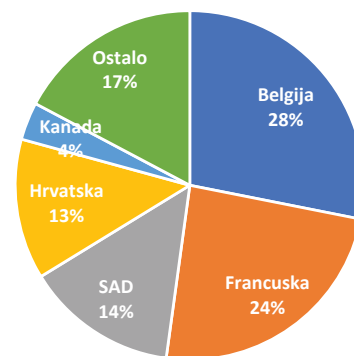
Pregled uvoznih rezultata eteričnih ulja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
3301	Eterična ulja (bez terpena ili sa terpenima); koncentracije eteričnih ulja u mastima, uljima, voskovima ili slično; vodeni destilati i vodene otopine eteričnih ulja	1.115.412	1.098.191	-1,54
	UKUPNO:	1.115.412	1.098.191	-1,54

Izvoz eteričnih ulja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Belgija	1.570.465	968.695	-38,32
2.	Francuska	1.102.659	828.609	-24,85
3.	SAD	458.729	485.393	5,81
4.	Hrvatska	138.601	448.038	223,26
5.	Kanada	77.500	120.499	55,48
	Top 5:	3.347.955	2.851.234	-15
	Ostalo:	1.083.638	594.289	-45
	UKUPNO:	4.431.593	3.445.523	-22

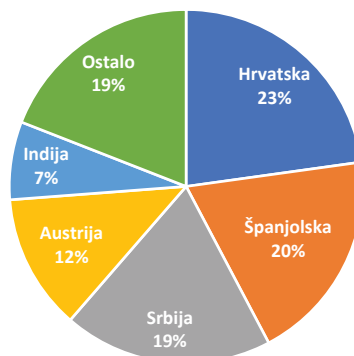
Top izvozna tržišta u 2021. godini

Uvoz eteričnih ulja u periodu 2020/2021. god.

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	269.555	250.365	-7,12
2.	Španjolska	195.080	213.813	9,60
3.	Srbija	164.263	209.841	27,75
4.	Austrija	128.768	136.391	5,92
5.	Indija	86.389	78.323	-9,34
	Top 5:	844.055	888.732	5,29
	Ostalo:	271.357	209.459	-22,81
	UKUPNO:	1.115.412	1.098.191	-1,54

Top uvozna tržišta u 2021. godini

Jaja

- Vrijednost izvoza jaja u periodu 2021. je iznosila 6.184.299 KM, što je za 1,26% više u odnosu na 2020.
- Vrijednost uvoza jaja u periodu 2021. je iznosila 5.201.260 KM, što je za 44,97 % više u odnosu na 2020.
- Ukupan promet vanjskotrgovinske razmjene jaja u 2021. godini je 11.385.559 KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. godini je bila oko 118,9%, dok je u 2020. godini iznosila 170,2%.

Pregled izvoznih rezultata jaja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0407	Jaja peradi i ptičja jaja, u ljusci, svježa, konzervirana ili kuhana; jaja za inkubaciju	6.060.066	6.136.656	1,26
0408	Jaja peradi i ptičja jaja, bez ljuske i žumanjci; jaja svježa, sušena, kuhana, oblikovana, smrznuta ili na drugi način konzervirana i ostala	46.896	47.643	1,59
	UKUPNO:	6.106.962	6.184.299	1,26

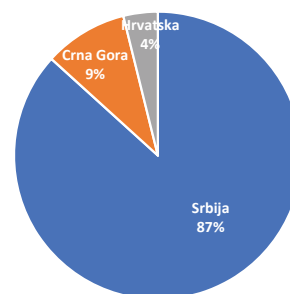
Pregled uvoznih rezultata jaja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0407	Jaja peradi i ptičja jaja, u ljusci, svježa, konzervirana ili kuhana; jaja za inkubaciju	2.706.852	4.306.337	59,09
0408	Jaja peradi i ptičja jaja, bez ljuske i žumanjci; jaja svježa, sušena, kuhana, oblikovana, smrznuta ili na drugi način konzervirana i ostala	880.826	894.923	1,60
	UKUPNO:	3.587.678	5.201.260	44,97

Izvoz jaja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	4.502.162	5.363.407	19,13
2.	Crna Gora	1.155.708	581.805	-49,66
3.	Hrvatska	381.820	239.087	-37,38
4.	Sjeverna Makedonija	67.273		-100,00
	UKUPNO:	6.106.963	6.184.299	1,27

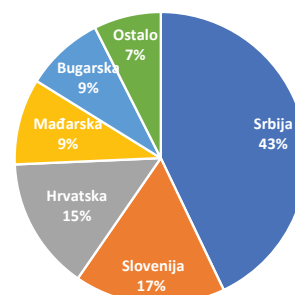
Top izvozna tržišta u 2021.

Uvoz jaja u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	2.186.469	2.231.494	2,06
2.	Slovenija	100.304	869.225	766,59
3.	Hrvatska	404.475	764.388	88,98
4.	Mađarska	470.119	496.252	5,56
5.	Bugarska	0	453.068	
	Top 5:	3.161.368	4.814.427	52,29
	Ostalo:	426.311	386.833	-9,26
	UKUPNO:	3.587.679	5.201.260	44,98

Top uvozna tržišta u 2021.

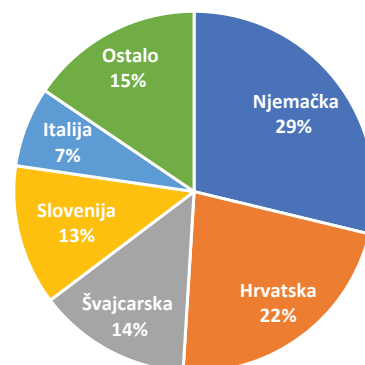
Jestivo povrće

- U 2021. godini izvoz jestivog povrća vrijednosno je iznosio 50,6 miliona KM, što je porast za 1,9% u odnosu na 2020. godinu, kada je izvoz iznosio 49,6 miliona KM.
- Uvoz jestivog povrća u 2021. godini je vrijednosno iznosio 109,3 miliona KM, što je povećanje za 8,2% u odnosu na godinu ranije, kada je uvoz vrijednosno iznosio 101,1 miliona KM.
- Uočava se obim razmjene u vrijednosti od oko 160 miliona KM u 2021. godini, a to je za oko 9,9 miliona KM više u odnosu na 2020.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. godini iznosila je 46,3%, dok je u 2020. godini ona iznosila je 49,1%.
- Izvozom dominiraju svježi kornišoni i krastavci te sušene gljive, dok uvozom dominira paradajz, krompir, suvi grah i svježe paprike.

Prikaz izvoznih tržišta u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Njemačka	11.321.318	14.558.620	28,59
2.	Hrvatska	6.668.831	11.235.186	68,47
3.	Švajcarska	7.994.405	6.943.338	-13,15
4.	Slovenija	6.019.135	6.375.822	5,93
5.	Italija	5.402.067	3.627.722	-32,85
Top 5:		37.405.756	42.740.689	14,26
Ostalo:		12.233.367	7.855.260	-35,79
UKUPNO:		49.639.123	50.595.949	1,93

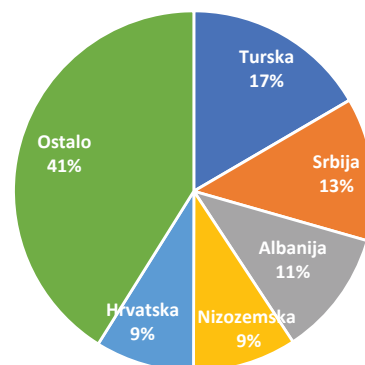
Prikaz top izvoznih tržišta u 2021.

Prikaz uvoznih tržišta jestivog povrća u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Turska	12.655.426	18.136.516	43,31
2.	Srbija	14.335.631	14.052.126	-1,98
3.	Albanija	13.611.001	12.369.247	-9,12
4.	Nizozemska	13.915.045	10.159.642	-26,99
5.	Hrvatska	8.187.280	9.709.888	18,60
Top 5:		62.704.383	64.427.419	2,75
Ostalo:		38.399.208	44.948.930	17,06
UKUPNO:		101.103.591	109.376.349	8,18

Prikaz top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata jestivog povrća u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0701	Krompir (sjemenski, mladi i ostali svježi)	1.987.969	1.902.588	-4,29
0702	Paradajz svježi	178.350	385.779	116,30
0703	Crveni i bijeli luk, poriluk i ostale vrste luka te luk za sadnju	93.397	229.667	145,90
0704	Kupus, karfiol i brokula, kelj i ostalo kupusno jestivo povrće	180.688	259.546	43,64
0705	Salata glavatica i cikorija	1.115.612	1.264.537	13,35
0706	Mrkva, bijela repa, cvekla, celer, rotkvica i slično jestivo korjenasto povrće	80.061	7.737	-90,34
0707	Krastavci i kornišoni svježi	11.529.711	14.299.069	24,02
0708	Grah, grašak i ostalo mahunasto povrće svježe	7.961	7.506	-5,71
0709	Ostalo povrće (patlidžani, paprike, šampinjoni, tikvice i bundeve, ostale zelene salate i blitva)	8.814.878	8.381.048	-4,92
0710	Povrće zamrznuto (grašak, grah, kukuruz šećerac, krompir, paprike, mješavine povrća, te drugo zamrznuto povrće)	4.351.836	3.924.298	-9,82
0711	Povrće privremeno konzervirano, ali u stanju neprikladnom za neposrednu prehranu	584.099	1.001.719	71,50
0712	Osušeno povrće poput (luka, sušenih gljiva, paradajza, mrkve i mješavina povrća)	18.765.856	16.429.081	-12,45
0713	Osušeno mahunasto povrće (razne vrste graha i leće)	1.948.704	2.503.375	28,46
0714	Slatki krompir - batat			
	UKUPNO:	49.639.123	50.595.949	1,93

Pregled uvoznih rezultata povrća u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0701	Krompir (sjemenski, mladi i ostali svježi)	14.836.755	11.170.697	-24,71
0702	Paradajz svježi	16.440.270	16.756.921	1,93
0703	Crveni i bijeli luk, poriluk i ostale vrste luka, te luk za sadnju	8.460.599	8.582.534	1,44
0704	Kupus, karfiol i brokula, kelj i ostalo kupusno jestivo povrće	2.170.664	3.592.848	65,52
0705	Salata glavatica i cikorija	401.069	922.560	130,02
0706	Mrkva, bijela repa, cvekla, celer, rotkvica i slično jestivo korjenasto povrće	2.677.446	3.385.513	26,45
0707	Krastavci i kornišoni, svježi	3.754.857	3.440.835	-8,36
0708	Grah, grašak i ostalo mahunasto povrće, svježe	209.196	165.374	-20,95
0709	Ostalo povrće (patlidžani, paprike, šampinjoni, tikvice i bundeve, ostale zelene salate i blitva)	16.190.476	16.685.075	3,05
0710	Povrće zamrznuto (grašak, grah, kukuruz šećerac, krompir, paprike, mješavine povrća te drugo zamrznuto povrće)	13.713.935	15.197.671	10,82
0711	Povrće privremeno konzervirano, ali u stanju neprikladnom za neposrednu ishranu	4.565	2.501	-45,21
0712	Osušeno povrće (luk, sušene gljiva, paradajz, mrkve i mješavina povrća)	9.826.338	11.851.192	20,61
0713	Osušeno mahunasto povrće (razne vrste graha i leće)	12.207.334	17.341.730	42,06
0714	Slatki krompir - batat	210.086	280.899	33,71
	UKUPNO:	101.103.591	109.376.349	8,18

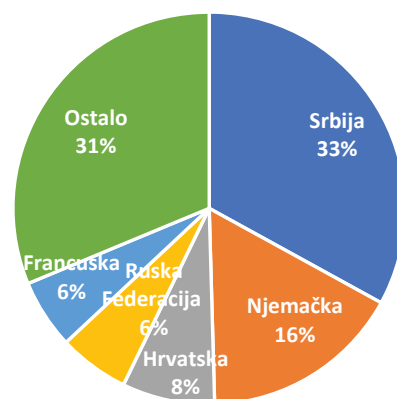
Jestivo voće i orašasti plodovi

- Vrijednost izvoza jestivog voća i orašastih plodova u 2021. godini iznosila je 151,6 miliona KM, što je povećanje od 16,6% u odnosu na 2020.
- Vrijednost uvoza jestivog voća i orašastih plodova u 2021. godini iznosila je 212,2 miliona KM, što je blago povećanje od 0,8% u odnosu na uvoz u 2020.
- Obim razmjene u 2021. godini vrijednosno je iznosio 363,8 miliona KM, što je za oko 23,4 miliona KM više u odnosu na 2020, kada je iznosio 340,4 miliona KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom jestivog voća i orašastih plodova u 2021. godine iznosila je 71,5%, dok je pokrivenost uvoza izvozom u 2020. godini iznosila 61,8%.
- Izvozom dominiraju smrznute maline, dok uvozom dominiraju banane i agrumi.

Prikaz izvoznih tržišta jestivog voća i orašastih plodova u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	37.971.748	50.046.445	31,80
2.	Njemačka	21.731.718	25.110.970	15,55
3.	Hrvatska	10.264.962	11.587.288	12,88
4.	Ruska Federacija	23.145.845	8.831.486	-61,84
5.	Francuska	5.111.659	8.673.518	69,68
Top 5:		98.225.932	104.249.706	6,13
Ostalo:		31.820.898	47.399.306	48,96
UKUPNO:		130.046.830	151.649.012	16,61

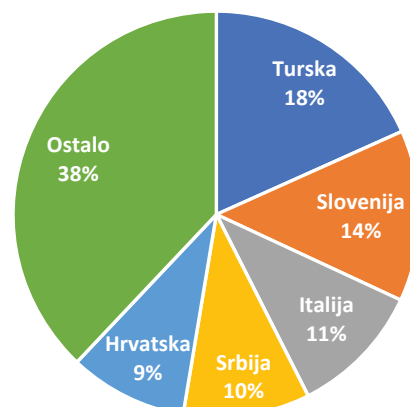
Top izvozna tržišta u 2021.

Prikaz uvoznih tržišta jestivog voća i orašastih plodova u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Turska	33.863.735	38.837.749	14,69
2.	Slovenija	27.285.680	28.897.990	5,91
3.	Italija	22.150.033	22.539.858	1,76
4.	Srbija	19.457.755	21.392.122	9,94
5.	Hrvatska	19.437.192	19.987.032	2,83
Top 5:		122.194.396	131.654.752	7,74
Ostalo:		88.217.120	80.530.953	-8,71
UKUPNO:		210.411.516	212.185.705	0,84

Top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata jestivog voća i orašastih plodova u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0801	Kokosov orah osušeni, brazilski i indijski orah	846.291	1.075.700	27,11
0802	Ostali orašasti plodovi (bademi, lješnici, obični orasi, ...)	5.206.778	5.342.867	2,61
0803	Banane, svježe	359.412	374.128	4,09
0804	Datulje, suve smokve, ananas, avokado i mango	1.129.494	1.784.475	57,99
0805	Agrumi (narandže, mandarine, limuni i limete, te klementine i grejpfrut)	523.674	489.482	-6,53
0806	Grožđe svježe i suve grožđice	3.129.509	3.257.534	4,09
0807	Lubenice i dinje	308.637	253.486	-17,87
0808	Jabuke i kruške svježe	25.160.545	11.174.054	-55,59
0809	Kajsije, breskve i nektarine, višnje i trešnje, te šljive	10.073.102	11.785.742	17,00
0810	Ostalo svježe voće (jagode, kivi, japanske jabuke)	2.939.002	1.652.204	-43,78
0811	Zaleđeno voće (maline, jagode, borovnice, višnje i dr.	78.589.885	112.617.108	43,30
0812	Voće i orašasti plodovi, privremeno konzervisani, ali u takvom stanju nepodesni za neposrednu ishranu	7.240	3.118	-56,94
0813	Voće suho (marelice, šljive te suvo tropsko voće)	1.773.262	1.838.019	3,65
0814	Kore od agruma ili dinja		1.095	
	UKUPNO:	130.046.830	151.649.012	16,61

Pregled uvoznih rezultata jestivog voća i orašastih plodova u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0801	Kokosov orah osušeni, brazilski i indijski orah	1.889.965	3.041.868	60,95
0802	Ostali orašasti plodovi (bademi, lješnici, obični orasi i dr.)	21.154.000	22.410.159	5,94
0803	Banane, svježe	56.489.549	59.334.172	5,04
0804	Datulje, suve smokve, ananas, avokado i mango	9.230.573	10.791.367	16,91
0805	Agrumi (narandže, mandarine, limuni i limete, te klementine i grejpfrut)	51.076.547	44.901.363	-12,09
0806	Grožđe svježe i suve grožđice	8.834.662	9.178.829	3,90
0807	Lubenice i dinje	6.626.280	10.137.795	52,99
0808	Jabuke i kruške svježe	22.962.372	15.846.117	-30,99
0809	Kajsije, breskve i nektarine, višnje i trešnje te šljive	13.898.878	13.533.561	-2,63
0810	Ostalo svježe voće (jagode, kivi, japanske jabuke)	6.148.488	6.353.985	3,34
0811	Zaleđeno voće (maline, jagode, borovnice, višnje i dr.	8.851.164	12.766.993	44,24
0812	Voće i orašasti plodovi, privremeno konzervisani, ali u takvom stanju nepodesni za neposrednu ishranu			
0813	Voće suho (marelice, šljive te suvo tropsko voće)	3.240.730	3.878.531	19,68
0814	Kore od agruma ili dinja	8.307	10.963	31,98
	UKUPNO:	210.411.516	212.185.705	0,84

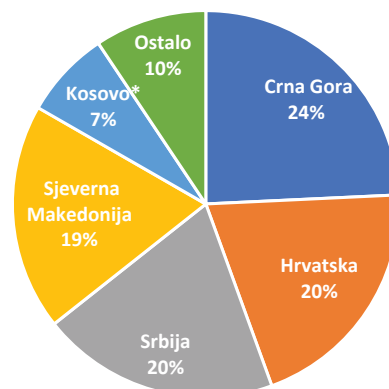
Mlijeko i mliječne prerađevine

- Vrijednost izvoza mlijeka i mliječnih proizvoda u 2021. godini iznosila je 93,9 miliona KM, što predstavlja blago smanjenje od 0,1% od izvoza u 2020, kada je iznosio 94 miliona KM.
- Vrijednost uvoza mlijeka i mliječnih proizvoda u 2021. iznosio je 174,7 miliona KM, što predstavlja povećanje uvoza za 9,4% u odnosu na 2020, kada je iznosio 159,6 miliona KM.
- Obim razmjene u 2021. godini vrijednosno je iznosio 268,6 miliona KM, što je za oko 14,9 miliona KM više u odnosu na 2020, kada je iznosio 253,7 miliona KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom mlijeka i mliječnih prerađevina u 2021. godini bila je oko 53,8%, a u 2020. godini ona je iznosila 58,9%.
- Izvozom dominira UHT mlijeko i jogurti, dok uvozom dominiraju različite vrste sira (prvenstveno edamer i gauda), sirni namazi i voćni jogurti.

Prikaz izvoznih tržišta mlijeka i mliječnih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Crna Gora	27.841.989	22.781.349	-18,18
2.	Hrvatska	15.365.767	18.980.807	23,53
3.	Srbija	23.792.011	18.689.230	-21,45
4.	Sjeverna Makedonija	17.282.925	17.797.258	2,98
5.	Kosovo*	4.231.181	6.878.567	62,57
Top 5:		88.513.874	85.127.211	-3,83
Ostalo:		5.534.456	8.813.918	59,26
UKUPNO:		94.048.330	93.941.129	-0,11

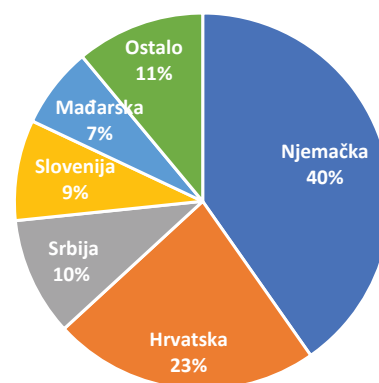
Top izvozna tržišta u 2021.

Prikaz uvoznih tržišta mlijeka i mliječnih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Njemačka	57.504.809	70.342.315	22,32
2.	Hrvatska	42.815.654	40.005.719	-6,56
3.	Srbija	22.342.962	17.814.897	-20,27
4.	Slovenija	14.458.908	15.103.246	4,46
5.	Mađarska	8.603.441	12.141.222	41,12
Top 5:		145.725.774	155.407.399	6,64
Ostalo:		13.940.846	19.291.661	38,38
UKUPNO:		159.666.620	174.699.060	9,41

Top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata mlijeka i mliječnih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0401	Mlijeko i pavlaka, nekoncentrisani i bez dodatnog šećera ili drugih sredstava za zaslađivanje	69.027.269	63.150.158	-8,51
0402	Mlijeko i pavlaka, koncentrisani ili sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje	535.939	347.170	-35,22
0403	Kiselomlijeko i pavlaka, jogurt, kefir, mlaćenica; sa dodatim ili bez dodatog šećera ili drugih zaslađivača, aromatizirani ili sa dodatim voćem, orašastim plodovima ili kakaom	13.887.463	15.689.622	12,98
0404	Surutka, koncentrisana ili nekoncentrisana, s dodatim šećerom ili drugim sladilima; proizvodi koji se sastoje od prirodnih sastojaka mlijeka	32.828	69.588	111,98
0405	Maslac i mliječni namazi	2.366.050	3.688.745	55,90
0406	Sir i skuta	8.198.781	10.995.846	34,12
	UKUPNO:	94.048.330	93.941.129	-0,11

Pregled uvoznih rezultata mlijeka i mliječnih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0401	Mlijeko i pavlaka, nekoncentrisani i bez dodatnog šećera ili drugih sredstava za zaslađivanje	37.786.296	33.232.336	-12,05
0402	Mlijeko i pavlaka, koncentrisani ili sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje	2.598.197	1.772.220	-31,79
0403	Kiselomlijeko i pavlaka, jogurt, kefir, mlaćenica; sa dodatim ili bez dodatog šećera ili drugih zaslađivača, aromatizirani ili sa dodatim voćem, orašastim plodovima ili kakaom	20.589.100	21.542.400	4,63
0404	Surutka, koncentrisana ili nekoncentrisana, s dodatim šećerom ili drugim sladilima; proizvodi koji se sastoje od prirodnih sastojaka mlijeka	8.245.321	8.486.406	2,92
0405	Maslac i mliječni namazi	14.071.803	17.052.440	21,18
0406	Sir i skuta	76.375.903	92.613.258	21,26
	UKUPNO:	159.666.620	174.699.060	9,41

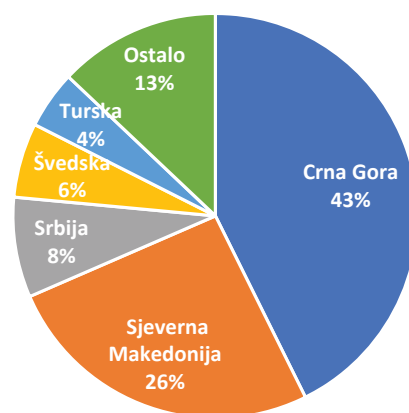
Mlinska industrija, slad i škrob

- Vrijednost izvoza mlinske industrije u 2021. godini iznosila je 12,5 miliona KM, što je za 26,5% manje od izvoza u 2020, kada je iznosio 17 miliona KM.
- Vrijednost uvoza mlinske industrije, slada i škroba u 2021. godini iznosio je 44,5 miliona KM, što je povećanje od 3% od uvoza u 2020.
- Obim razmjene u 2021. godini vrijednosno je iznosio 57 miliona KM, što je za oko 3,2 miliona.
- KM manje u odnosu na 2020, kada je obim razmjene iznosio 60,2 miliona KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. godini iznosila je 28,1%, a u 2020. ona je iznosila 39,3%.

Prikaz izvoznih tržišta mlinske industrije, slada i škroba u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Crna Gora	4.550.165	5.336.536	17,28
2.	Sjeverna Makedonija	2.527.794	3.229.703	27,77
3.	Srbija	752.716	1.000.609	32,93
4.	Švedska	1.024.470	746.561	-27,13
5.	Turska	5.855.148	577.216	-90,14
Top 5:		14.710.292	10.890.625	-25,97
Ostalo:		2.298.822	1.618.145	-29,61
UKUPNO:		17.009.114	12.508.770	-26,46

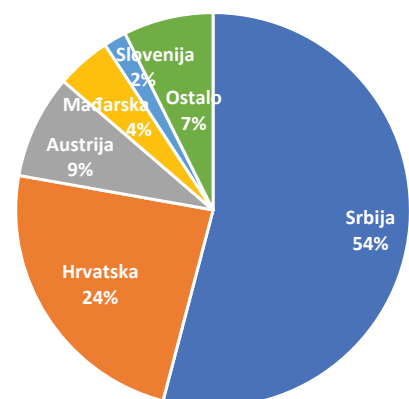
Top izvozna tržišta u 2021.

Pregled uvoznih tržišta mlinske industrije, slada i škroba u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	23.919.570	24.079.287	0,67
2.	Hrvatska	10.401.497	10.557.686	1,50
3.	Austrija	3.495.864	3.788.126	8,36
4.	Mađarska	1.799.750	1.990.151	10,58
5.	Slovenija	695.166	827.470	19,03
Top 5:		40.311.847	41.242.719	2,31
Ostalo:		2.917.353	3.278.744	12,39
UKUPNO:		43.229.200	44.521.463	2,99

Top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata mlinске industrije, slada i škroba u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1101	Brašno od pšenice ili napolice	16.158.041	12.063.601	-25,34
1102	Brašno od žitarica, osim od pšenice ili suražice	272.169	259.660	-4,60
1103	Prekrupa, krupica i pelete od žitarica	109.145	42.217	-61,32
1104	Žitarice u zrnu na drugi način obrađene	248.934	25.441	-89,78
1105	Brašno, krupica, prah, pahuljice, granule i pelete od krompira	34.078	10.536	-69,08
1106	Brašno, krupica i prah od osušenoga mahunastoga povrća	173.804	80.058	-53,94
1107	Slad, pržen ili nepržen			
1108	Škrob i inulin	12.943	27.257	110,59
1109	Pšenični gluten, osušen ili neosušen			
	UKUPNO:	17.009.113	12.508.770	-26,46

Pregled uvoznih rezultata mlinске industrije, slada i škroba u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1101	Brašno od pšenice ili napolice	23.930.949	22.948.203	-4,11
1102	Brašno od žitarica, osim od pšenice ili suražice	778.421	766.936	-1,48
1103	Prekrupa, krupica i pelete od žitarica	6.315.614	6.029.253	-4,53
1104	Žitarice u zrnu na drugi način obrađene	1.865.543	2.279.534	22,19
1105	Brašno, krupica, prah, pahuljice, granule i pelete od krompira	567.293	373.604	-34,14
1106	Brašno, krupica i prah od osušenoga mahunastoga povrća	997.405	1.358.897	36,24
1107	Slad, pržen ili nepržen	6.465.138	7.049.449	9,04
1108	Škrob i inulin	2.185.731	3.481.259	59,27
1109	Pšenični gluten, osušen ili neosušen	123.105	234.326	90,35
	UKUPNO:	43.229.200	44.521.462	2,99

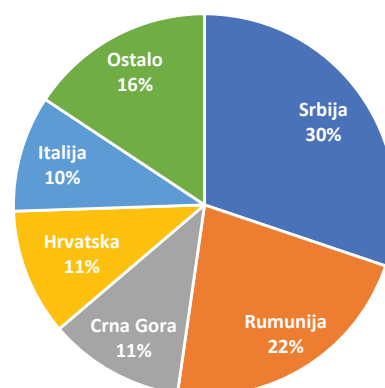
Riba i riblje prerađevine

- Vrijednost izvoza ribe, mekušaca i ribljih prerađevina 2021. godine je iznosio 58.479.411 KM, što je za 23,3% više u odnosu na 2020.
- Vrijednost uvoza ribe, mekušaca i ribljih prerađevina 2021. godine je iznosio 86.684.123 KM, što je za 10,26% više u odnosu na 2020.
- Značajno je spomenuti rast ribljih fileta i ostalog ribljeg mesa od gotovo 48,5% (oko 1,6 miliona KM) u odnosu na 2020. te ribe sušene, soljene ili u salamuri i dimljene ribe za oko 3,2 miliona KM.
- Ukupan promet vanjskotrgovinske razmjene ribe, mekušaca i ribljih prerađevina u 2021. godini vrijednosno je iznosio 145.163.564 KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. godini iznosila je 67,46%.

Izvoz ribe i ribljih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	17.239.431	17.646.849	2,36
2.	Rumunija	8.694.020	12.922.526	48,64
3.	Crna Gora	3.716.897	6.714.657	80,65
4.	Hrvatska	5.600.661	6.267.672	11,91
5.	Italija	2.662.759	5.753.850	116,09
Top 5:		37.913.767	49.305.554	30,05
Ostalo:		9.531.128	9.173.857	-3,75
UKUPNO:		47.444.896	58.479.411	23,26

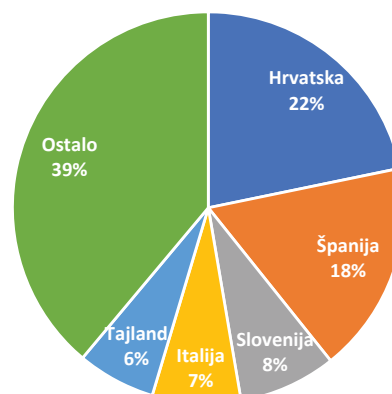
Top izvozna tržišta u 2021.

Uvoz ribe i ribljih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	16.469.781	18.867.268	14,56
2.	Španija	12.340.151	15.166.923	22,91
3.	Slovenija	9.909.791	6.982.603	-29,54
4.	Italija	2.143.544	6.338.084	195,68
5.	Tajland	8.397.221	5.605.957	-33,24
Top 5:		49.260.489	52.960.836	7,51
Ostalo:		29.352.790	33.723.348	14,89
UKUPNO:		78.613.280	86.684.184	10,27

Top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata za ribu i riblje prerađevine u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0301	Žive ribe	535.579	730.577	36,4
0302	Ribe svježe ili rashlađene, osim fileta	7.407.877	8.589.096	15,9
0303	Ribe smrznute, osim fileta	2.179.777	2.012.148	-7,7
0304	Ribljí fileti i ostalo riblje meso	2.719.861	4.039.686	48,5
0305	Ribe sušene, soljene ili u salamuri, dimljene ribe	6.562.612	9.337.309	42,3
0306	Ljuskavci, s ljuskom ili bez ljuske, živi, svježi, rashlađeni, smrznuti, sušeni	969.732	2.544.590	162,4
0307	Mekušci, s ljušturóm ili bez ljuštúre, živi, svježi, rashlađeni, smrznuti	3.366.557	3.864.151	14,7
0308	Vodeni beskičmenjaci	0	0	
1604	Konzervisana riba	11.789.860	10.874.555	-7,7
1605	Rakovi, mekušci i ostali vodeni beskičmenjaci, konzervisani	11.913.041	16.487.299	38,4
	UKUPNO:	47.444.896	58.479.411	23,3

Pregled uvoznih rezultata u industriji ribe i ribljih prerađevina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
0301	Žive ribe	1.359.296	1.751.739	28,8
0302	Ribe svježe ili rashlađene, osim fileta	5.160.891	5.916.964	14,6
0303	Ribe smrznute, osim fileta	7.959.405	8.737.182	9,8
0304	Ribljí fileti i ostalo riblje meso	6.977.028	8.419.295	20,7
0305	Ribe sušene, soljene ili u salamuri, dimljene ribe	2.723.303	4.450.868	63,4
0306	Ljuskavci, s ljuskom ili bez ljuske, živi, svježi, rashlađeni, smrznuti, sušeni	1.751.609	2.468.392	40,9
0307	Mekušci, s ljušturóm ili bez ljuštúre, živi, svježi, rashlađeni, smrznuti	7.722.705	12.010.359	55,5
0308	Vodeni beskičmenjaci	0	0	-100,00
1604	Konzervisana riba	43.970.436	41.730.164	-5,09
1605	Rakovi, mekušci i ostali vodeni beskičmenjaci, konzervisani	988.607	1.199.160	21,3
	UKUPNO:	78.613.280	86.684.123	10,26

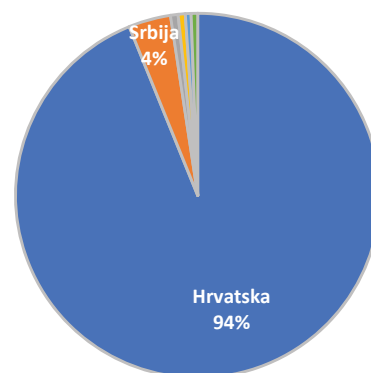
Žitarice

- Vrijednost izvoza žitarica u 2021. godini iznosila je 24,3 miliona KM, što je za 33,6% više od izvoza u 2020, kada je iznosio 18,2 miliona KM.
- Vrijednost uvoza žitarica u 2021. godini iznosio je 222,3 miliona KM, što je za 6,7% više od uvoza u 2020, kada je iznosio 207,8 miliona KM.
- Obim razmjene u 2021. godini vrijednosno je iznosio 246,6 miliona KM, što je za 20,6 miliona.
- KM više u odnosu na 2020, kada je obim razmjene iznosio 226 miliona KM.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. iznosila je 10,9%, dok je u 2020. godini ona iznosila 8,7%.

Prikaz izvoznih tržišta žitarica u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	11.774.041	22.779.986	93,48
2.	Srbija	1.296.844	907.099	-30,05
3.	Turska	4.365.318	162.576	-96,28
4.	Italija	561.773	153.339	-72,70
5.	Španija		125.682	
Top 5:		17.997.976	24.128.681	34,06
Ostalo:		166.101	140.746	-15,26
UKUPNO:		18.164.076	24.269.427	33,61

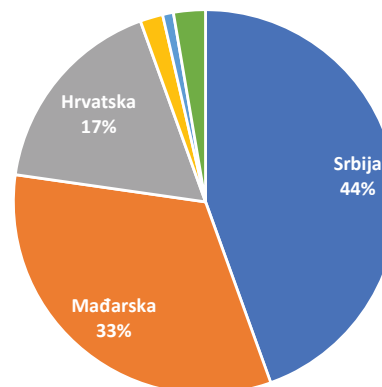
Top izvozna tržišta u 2021.

Prikaz uvoznih tržišta žitarica u period 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Srbija	81.440.075	98.889.773	21,43
2.	Mađarska	69.253.818	72.855.268	5,20
3.	Hrvatska	45.280.603	38.307.284	-15,40
4.	Italija	4.539.217	4.247.942	-6,42
5.	Slovenija	2.090.946	2.028.054	-3,01
Top 5:		202.604.660	216.328.320	6,77
Ostalo:		5.233.945	5.958.137	13,84
UKUPNO:		207.838.605	222.286.457	6,95

Top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata žitarica u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1001	Pšenica i suražica	13.904.827	19.383.880	39,40
1002	Raž	657		-100,00
1003	Ječam	53.722	96.619	79,85
1004	Zob	38.181	74.128	94,15
1005	Kukuruz	3.767.438	4.608.938	22,34
1006	Riža	290.254	44.300	-84,74
1008	Heljda, proso i ostale vrste žitarica	108.997	61.562	-43,52
	UKUPNO:	18.164.076	24.269.428	33,61

Pregled uvoznih rezultata žitarica u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1001	Pšenica i suražica	124.173.140	128.056.369	3,13
1002	Raž	179.799	348.238	93,68
1003	Ječam	6.433.890	9.140.200	42,06
1004	Zob	996.195	920.872	-7,56
1005	Kukuruz	64.591.742	72.515.389	12,27
1006	Riža	10.815.535	9.946.160	-8,04
1007	Sirak u zrn	12.690	16.748	31,98
1008	Heljda, proso i ostale vrste žitarica	635.614	1.342.482	111,21
	UKUPNO:	207.838.604	222.286.457	6,95

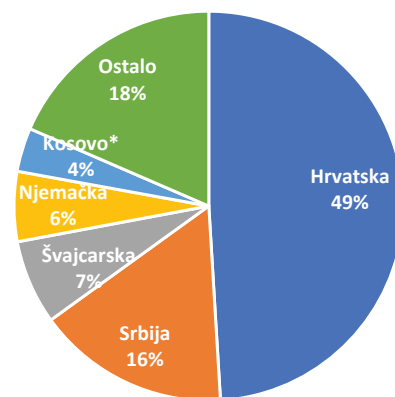
Vode i bezalkohola pića

- Vrijednost izvoza kategorije pod kojom su prirodne mineralne vode, gazirane i negazirane vode u 2021. godini iznosila je 5,3 miliona KM, što je za 15,5% više od izvoza u 2020.
- Vrijednost izvoza kategorije pod kojom su vode mineralne i gazirane vode, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju u 2021. godini iznosila je 34,5 miliona KM, što je za 0,4% više od izvoza u 2020.
- Vrijednost uvoza kategorije pod kojom su prirodne mineralne vode, gazirane i negazirane vode u 2021. godini iznosila je 25,8 miliona KM, što je za 21,4% više od uvoza u 2020.
- Vrijednost uvoza kategorije pod kojom su vode, mineralne i gazirane, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju u 2021. godini iznosila je 90,3 miliona KM, što je za 25,7% više od uvoza u 2020.
- U 2021. godini obim razmjene za obje kategorije proizvoda iznosio je 156 miliona KM, što je više za 23,9 miliona u odnosu na 2020.
- Pokrivenost uvoza izvozom voda i bezalkoholnog pića u 2021. godini iznosila je 34,3%, dok je u 2020. ona iznosila 49,1%.

Pregled izvoznih tržišta voda i bezalkoholnog pića u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	18.646.402	19.536.821	4,78
2.	Srbija	6.882.811	6.377.175	-7,35
3.	Švajcarska	5.109.285	2.791.423	-45,37
4.	Njemačka	1.982.485	2.312.595	16,65
5.	Kosovo*	554.640	1.444.564	160,45
Top 5:		33.175.623	32.462.577	-2,15
Ostalo:		5.809.632	7.375.609	26,95
UKUPNO:		38.985.255	39.838.186	2,19

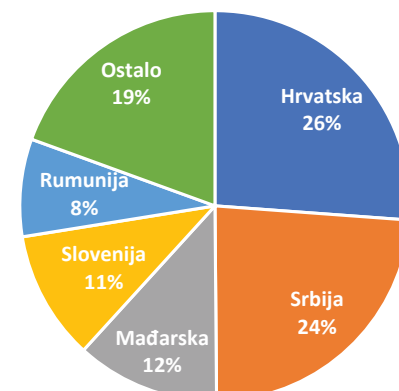
Top izvozna tržišta u 2021.

Prikaz uvoznih tržišta voda i bezalkoholnog pića u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	23.234.413	30.388.143	30,79
2.	Srbija	23.292.511	27.530.040	18,19
3.	Mađarska	10.683.683	13.812.706	29,29
4.	Slovenija	10.601.794	12.423.738	17,19
5.	Rumunija	6.503.756	9.387.142	44,33
Top 5:		74.316.157	93.541.768	25,87
Ostalo:		18.788.408	22.597.112	20,27
UKUPNO:		93.104.565	116.138.880	24,74

Top uvozna tržišta u 2021.

Pregled izvoznih rezultata voda i bezalkoholnih pića u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
2220110	Prirodne mineralne vode, gazirane i negazirane	4.574.425	5.283.811	15,51
2202100000	Vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju	34.410.830	34.554.375	0,42
	UKUPNO:	38.985.255	39.838.186	2,19

Pregled uvoznih rezultata voda i bezalkoholnog pića u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Naziv	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
22201100	Prirodne mineralne vode, gazirane i negazirane	21.248.365	25.805.826	21,45
2202100000	Vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju	71.856.200	90.333.054	25,71
	UKUPNO:	93.104.565	116.138.880	24,74

VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE
СПОЉНОТРГОВИНСКА КОМОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
FOREIGN TRADE CHAMBER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

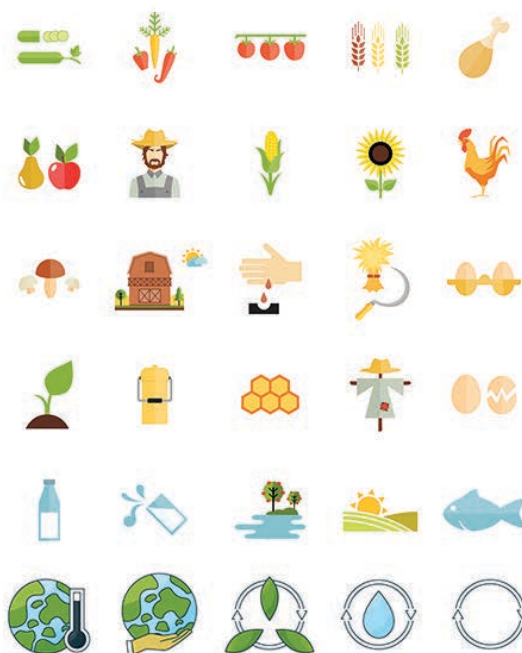
Poziv

za proizvođače iz poljoprivredno-prehrambene industrije iz BiH za učešće u zajedničkoj delegaciji zapadnog Balkana (ZB) na

23. Međunarodnom sajmu gospodarstva u Mostaru

Link za prijave

<https://surveys.wb6cif.eu/index.php/277936/lang/en/newtest/Y>

Co-funded by the
European Union

chamber investment forum
western balkans 6

Vino

- Vrijednost izvoza vina u 2021. godini je iznosila 6.457.147 KM, što je za 18,48% više u odnosu na 2020.
- Vrijednost uvoza vina u 2021. godini je iznosila 33.662.002 KM, što je za 27,47% više u odnosu na 2020.
- Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. je bila oko 19,2%, a u 2020. je iznosila 20,63%.

Pregled izvoznih rezultata vina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
2204	Vino od svježeg grožđa, uključujući pojačana vina te mošt od grožđa	5.449.838	6.457.147	18,48
	UKUPNO:	5.449.838	6.457.147	18,48

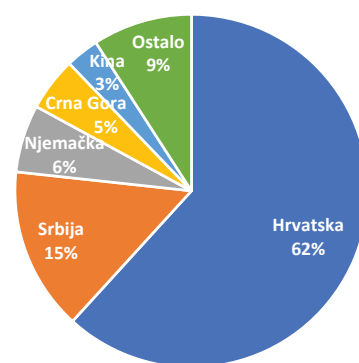
Pregled uvoznih rezultata vina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

TO	Grupa proizvoda	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
2204	Vino od svježeg grožđa, uključujući pojačana vina te mošt od grožđa	26.406.376	33.662.002	27,47
	UKUPNO:	26.406.376	33.662.002	27,47

Izvoz vina u periodu 2020/2021. godine (u KM)

R. BR.	Izvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	3.346.195	3.988.710	19,20
2.	Srbija	684.974	965.291	40,92
3.	Njemačka	505.223	400.358	-20,76
4.	Crna Gora	22.976	317.142	1280,33
5.	Kina	269.665	196.859	-27,00
	Top 5:	4.829.033	5.868.361	22
	Ostalo:	620.805	588.786	-5
	UKUPNO:	5.449.838	6.457.147	18

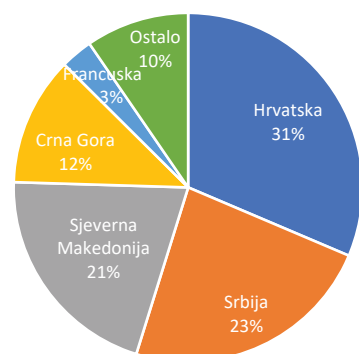
Top izvozna tržišta u 2021.

Uvoz vina u periodu 2020/2021. god. (u KM)

R. BR.	Uvozno tržište (Top 5)	2020. god.	2021. god.	Indeks promjene (%)
1.	Hrvatska	7.415.208	10.566.636	42,50
2.	Srbija	5.283.162	7.884.585	49,24
3.	Makedonija	4.793.312	6.957.361	45,15
4.	Crna Gora	6.228.150	4.025.378	-35,37
5.	Francuska	353.086	1.004.469	184,48
	Top 5:	24.072.918	30.438.428	26,44
	Ostalo:	2.333.458	3.223.574	38,15
	UKUPNO:	26.406.376	33.662.002	27,48

Top uvozna tržišta u 2021.

Incoterms[®]

2020 by the International Chamber of Commerce (ICC)

Pravila MTK za korištenje termina u unutrašnjoj i međunarodnoj trgovini

EXW | FCA | CPT | CIP | DAP | DPU | DDP | FAS | FOB | CFR | CIF

INCOTERMS 2020

Međunarodna trgovinska komora iz Pariza je objavila najnovije, revidirano izdanje INCOTERMS 2020 koje važi od 1. januara 2020.

Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine je, koristeći ekskluzivno pravo otkupa autorskih prava i štampe, izdala dvojezično izdanje Incoterms[®]2020.

Pravila Incoterms[®] definiraju odgovornosti kupaca i prodavaca prilikom isporuke robe na osnovu kupoprodajnih ugovora. To su mjerodavna pravila koja utvrđuju kako se cijena i rizici raspoređuju među ugovornim stranama. Incoterms pravila se redovno uvrštavaju u kupoprodajne ugovore širom svijeta i postali su dio dnevnog jezika u trgovanju.

Incoterms[®] 2020 sadrže MTK pravila za korištenje 11 Incoterms trgovačkih termina. Uzimaju u obzir najnovija dostignuća u komercijalnoj praksi, te ažuriraju i ujedinjuju neke od prethodnih pravila. Svi kupoprodajni ugovori bi se trebali oslanjati na Incoterms[®] 2020 kao najnoviju verziju pravila Incoterms[®].

CIJENA: 35 KM

Narudžbe na e-mail: nijaza.avdic@komorabih.ba
Dodatne informacije na 033 566 165

Više informacija i obrazac narudžbenice dostupno na
www.komorabih.ba/incoterms2020

Za narudžbu tri i više primjeraka poklon knjiga
ICC vodič za izvoz/uvoz (4. izdanje, 2016. godine)

ICC VODIČ ZA IZVOZ/UVOZ

AKCIJSKA PONUDA DO ISTEKA ZALIHA

CIJENA 20 KM

ICC Vodič za izvoz/uvoz pruža sažeta uputstva i referentni je alat za svakodnevno uvozno/izvozno poslovanje
Izdavač: Vanjskotrgovinska komora BiH, god. izdanja 2016., 274 str.

Osnovni sigurnosni zahtjevi za stavljanje na tržište ručnih električnih makaza za živicu

Ručne električne makaze za živicu su mašine koje se koriste za uređivanje, krojenje i oblikovanje živica, koje se pridržavaju sa jednom ili dvije ruke.

Predstavljaju grupu proizvoda koja se koristi prilikom radova u vrtu i veoma je rasprostranjena mašina u domaćinstvima. Na tržištu se nalazi više vrsta, tipova i konstrukcija električnih makaza za živicu, proizvedenih od velikog broja različitih proizvođača.

Bez obzira na to da li ispunjavaju sigurnosne zahtjeve, one same po sebi predstavljaju veoma opasnu mašinu-alat.

Ukoliko nisu ispunjeni sigurnosni zahtjevi ili ukoliko se nepropisno koriste, ova se opasnost povećava. Opasnost vreba kako za samog rukovaoca tako i za osobe koje se mogu nalaziti u njegovom okruženju.

Agencija za nadzor nad tržištem BiH i nadležne tržišne inspekcije Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH su 2020. godine provele nadzor ovih mašina koje su stavljene na tržište. Ovim proaktivnim nadzorom su bile obuhvaćene makaze za živicu koje su projektovane da ih koristi jedan operater i koje imaju jednu ili više linearnih obostranih reznih sječiva. Ovim proaktivnim nadzorom nisu obuhvaćene makaze za živicu sa rotirajućim sječivom.

Nadzor osnovnih sigurnosnih zahtjeva proizvoda se utvrđivao u skladu sa Naredbom o sigurnosti mašina („Službeni glasnik BiH“, broj 04/10).

U toku provedbe nadzora obavljeno je ukupno jedanaest inspeksijskih kontrola u kojima je kontrolisano sedam različitih tipova ručnih električnih makaza za živicu. Inspektori su izvršili administrativnu i vizuelnu kontrolu ovih mašina i na osnovu rezultata odabrali sedam uzoraka za laboratorijsko ispitivanje te naložili mjeru privremene

nog povlačenja proizvoda do rezultata laboratorijskog ispitivanja.

Utvrđeno je da pet kontrolisanih tipova proizvoda (71%) ne ispunjavaju sigurnosne zahtjeve Naredbe o sigurnosti mašina te da za potrošače mogu predstavljati rizik od povreda.

Za ovih pet neusklađenih tipova proizvoda nadležni inspeksijski organi Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH su poslovnim subjektima naložili mjere privremenog povlačenja proizvoda s tržišta do otklanjanja neusklađenosti.

Poslovni subjekti su izvršili usklađivanje četiri tipa (149 komada) neusklađenih ručnih električnih makaza za živicu s odredbama propisanim Naredbom o sigurnosti mašina, a jedan tip (3 komada) neusklađenog proizvoda je uništen.

Da bi upotreba ručnih električnih makaza za živicu bila sigurna moraju biti zadovoljena dva važna aspekta:

- ispunjeni sigurnosno-tehnički zahtjevi iz propisa i
- pažljivo i propisno rukovanje ručnim električnim makazama za živicu.

Kako ove mašine mogu biti veoma opasne po korisnika i druge u okruženju, prilikom kupovine treba obratiti posebnu pažnju na **sigurnosne zahtjeve** koji su za njih propisani.

Prema Naredbi o sigurnosti mašina („Službeni glasnik BiH“, broj 04/10), sve mašine moraju biti jasno i neizbrisivo označene minimalno sljedećim podacima:

- nazivom (ili zaštitni znak) i adresom proizvođača,
- znakom usklađenosti,
- oznakom modela, serije ili tipa proizvoda,
- serijskim brojem, ako postoji, i
- godinom proizvodnje.

Pored navedenih zahtjeva, kako je propisano standardima BAS EN 62841-1:2016 i BAS EN 62841-4-2:2020, ručne električne makaze za živicu moraju biti označene sljedećim informacijama:

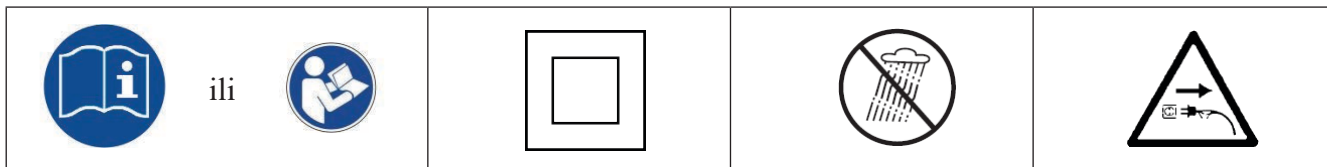
- naznačenim (nazivnim) naponom ili opsegom napona u voltima (V),
- simbolom prirode napona (~ ili a.c.) ili nazivnom frekvencijom (Hz),
- nazivnom snagom u vatima (W) ili nazivnom strujom u amperima (A),
- oznakom klase II konstrukcije (samo za električne mašine klase II),
- oznakom IP broja zavisno od stepena zaštite od prodora vlage (mašina mora biti označena IP brojem samo u slučaju da je taj broj različit od IPX0).

Posebno, ručne električne makaze za živicu moraju biti označene i upozorenjima (ili odgovarajućim znakom-piktogramom):

- **UPOZORENJE: „Ne izlagati kiši“ - samo za makaze za živicu sa stepenom zaštite od prodora vlage manjim od IPX4 (IPX3, IPX2, IPX1 i IPX0),**
- **UPOZORENJE: „Izvadite utikač iz utičnice odmah ako je kabal oštećen ili presječen“,**
- **UPOZORENJE: „Radi smanjenja rizika od povreda, korisnik mora pročitati uputstvo za upotrebu“ ili za ovo može biti postavljen znak - piktogram,**
- **Riječ „UPOZORENJE“ mora biti napisana velikim slovima ne manjim od 2,4 mm i ne smije biti odvojena od ostatka navoda.**

Navedena upozorenja na ručnim električnim makazama za živicu mogu biti u formi teksta ili piktograma, uz obavezno objašnjenje istih u uputstvu za upotrebu:

Dotadne oznake su dozvoljene, pod uslovom da ne dovode do nesporazuma.

Sve oznake na proizvodu moraju biti čitljive i neizbrisive. Oznake moraju biti u suprotnosti sa pozadinom na način da se razlikuju bojom, teksturom ili reljefom. Informacije ili upute koje su date oznakama trebaju biti jasno čitljive kada se gleda golim okom s udaljenosti ne manje od 500 mm.

Sve gore navedene informacije u formi teksta ili oznaka (piktograma) moraju biti na glavnom dijelu mašine i moraju biti navedene zajedno. Oznake na mašini moraju biti jasno vidljive na vanjskoj strani mašine ili ispod poklopca koji se može ukloniti, ako je neophodno. Poklopac se mora ukloniti ili otvarati bez upotrebe alata.

Uputstvo za upotrebu mora biti na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine i priloženo uz svake ručne električne makaze za živicu, a mora sadržavati najmanje sljedeće:

- ponovljene podatke kojima je mašina označena, izuzev serijskog broja:
 - naziv i adresa proizvođača,
 - oznaka serije ili tipa proizvoda,
 - godina proizvodnje,
- predviđenu upotrebu mašine,
- upute za sigurno:
 - stavljanje u pogon,
 - korištenje,
 - rukovanje,
 - sastavljanje i rastavljanje,
 - podešavanje,
 - održavanje (servisiranje i popravku).

Navedene upute su detaljnije navedene u standardima BAS EN 62841-1:2016 i BAS EN 62841-4-2:2020 i obuhvataju informacije i opća sigurnosna upozorenja koje se odnose na sljedeće:

- naziv i adresa proizvođača ili snabdjevača, gdje je to primjenjivo, ili bilo kojeg njegovog ovlaštenog zastupnika odgovornog za stavljanje mašine na tržište,
- poslovni naziv i adresa proizvođača i, gdje je to primjenjivo, njegovog ovlaštenog zastupnika (dovoljna je bilo koja adresa koja omogućava kontakt),
- oznaka naziva ručnih električnih makaza za živicu,
- oznaka serije ili tipa ručnih električnih makaza za živicu,

U P O Z O R E N J E :

Pročitaj sva sigurnosna upozorenja i sve upute“ i „Sačuvaj sva upozorenja i uputstva za kasniju upotrebu“;

- sigurno radno područje,
- električna sigurnost,
- lična sigurnost,
- korištenje i održavanje i
- servisiranje.

Izjava o usklađenosti mora biti priložena uz svake ručne električne makaze za živicu i mora sadržavati sljedeće podatke:

- naziv i adresu proizvođača ili njegovog ovlaštenog zastupnika,
- opis mašine (izvedba, tip, serijski broj),
- sve bitne propise s kojima su ručne električne makaze za živicu usklađene,
- upućivanje na primijenjene standarde,
- podatke o licu ovlaštenom za potpisivanje u ime proizvođača ili ovlaštenog zastupnika.

Izjava o usklađenosti može biti priložena uz mašinu kao poseban dokument, ali se u dosta slučajeva kopija ovog dokumenta nalazi u sastavu uputstva za upotrebu u malom formatu.

SAVJETI ZA POSLOVNE SUBJEKTE

Mašine se mogu staviti na tržište samo ako ne ugrožavaju zdravlje ili sigurnost lica i domaćih životinja ili imovine, ako su pravilno održavane i ako se koriste za predviđenu namjenu.

Obavezu stavljanja na tržište samo sigurnih proizvoda ima proizvođač, pri čemu uvoznik, distributer ili poslovni subjekt koji prvi put stavlja na tržište mašinu preuzima tu odgovornost.

Prilikom izbora ručnih električnih makaza za živicu koje namjerava staviti na tržište Bosne i Hercegovine, poslovnom subjektu savjetujemo da provjeri:

1. da li je uputstvo za upotrebu kompletno i prevedeno na jedan od službenih jezika u Bosni i Hercegovini ili da izvrši prevod i priloži uz svaki proizvod,
2. da li je izjava o usklađenosti stavljena uz svaki proizvod i da li je prevedena na jedan od službenih jezika u Bosni i Hercegovini (ili se nalazi u uputstvu za upotrebu) ili da izvrši prevod i priloži uz svaki proizvod,

3. da li je proizvod označen svim propisanim oznakama i informacijama,
4. da li ručne električne makaze za živicu imaju odgovarajući štitnik kako bi korisnik bio zaštićen od slučajnog kontakta sa reznim sječivom, izbačenim djelićima, iskri i drugim krhotinama,
5. da li su ručne električne makaze za živicu tako konstruisane i zatvorene da se omogućava odgovarajuća zaštita od slučajnog kontakta sa dijelovima pod naponom,
6. da li ručne električne makaze za živicu imaju odgovarajuće hvatajuće površine kako bi se osiguralo sigurno držanje mašine prilikom upotrebe. Čekirana ili hrapava površina jedne ručke mora biti jednake ili veće dužine od 100 mm. Ručke moraju biti tako projektovane i postavljene da sa bilo koje ručke, ispruženi prsti šake, ne mogu doći u kontakt sa sječivom makaza. Električne makaze za živicu dužine rezne oštrice (sječiva) manje ili jednake 200 mm moraju imati najmanje 1 (jednu) hvatajuću površinu (ručku), dok makaze dužine oštrice veće od 200 mm moraju imati 2 (dvi-je) ručke,
7. da li je uz makaze za živicu priložena zaštitna futrola za reznju oštricu (sječivo) makaza. Zaštitna futrola treba da spriječi kontakt osoba sa sječivom makaza za vrijeme transporta ili skladištenja. Ne smije se odvojiti od rezne oštrice makaza za živicu kada se ista postavi u okomit položaj prema dolje.

Pored navedenih savjeta, ručne električne makaze za živicu moraju zadovoljiti i sve ostale sigurnosne zahtjeve koji su propisani Naredbom o sigurnosti mašina („Službeni glasnik BiH“, broj 04/10), kao istandardima BAS EN 62841-1:2016 i BAS EN 62841-4-2:2020.

*Tekst pripremio:
Mane Vrhovac, mr. dipl. ing. maš.
stručni savjetnik,
Agencija za nadzor nad tržištem BiH*

VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE
СПОЉНОТРГОВИНСКА КОМОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
FOREIGN TRADE CHAMBER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

REDOVI VOŽNJE ANALIZA TRŽIŠTA FIATA ŠKOLA ISTRŽIVANJE POSLOVNE MISIJE PODACI
EDUKACIJA SAJMOVI B2B SUSRETI
ZASTUPANJE INTERESA REGISTRI BAZE
BH PRIVREDE POSLOVNE INFORMACIJE IZVOZNICIMA
KONFERENCIJE STRUČNI SKUPOVI STRUKOVNA UDRUŽENJA
POTVRDE RAZMJENI TIR KARNET PROMOCIJA CERTIFIKATI PODRŠKA IZVOZNICIMA
EEN MREŽA ATA KARNET ARBITRAŽNI SUD JAVNA SEMINARI/ŠKOLE SAVJETI OVLAŠTENJA

www.komorabih.ba